

**Pirkanmaan hyvinvointialueen pelas-
tustoimen palvelutasopäätös vuosille
2027–2030**

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	4
2	KESKEISET LINJAUKSET	6
2.1	<i>Painopisteet ja strategiset päämäärät</i>	6
2.2	<i>Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen</i>	8
2.3	<i>Tuottamistavan valinta</i>	9
2.4	<i>Tuottamisen ohjaus ja valvonta</i>	10
2.5	<i>Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät</i>	11
2.6	<i>Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa</i>	12
2.7	<i>Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa</i>	13
3	PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI	15
3.1	<i>Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta</i>	15
3.1.1	Viranomaisohjaus (ohjaus, neuvonta ja yhteistyö)	15
3.1.2	Palontutkinta	15
3.1.3	Valvontatoiminta	16
3.2	<i>Pelastustoiminta</i>	16
3.3	<i>Pelastustoiminnan suunnitelmat</i>	23
3.4	<i>Pelastustoimen sopimuspälokuntatoiminta</i>	25
3.5	<i>Väestönsuojeluun varautuminen</i>	25
4	RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	27
5	PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN	31
5.1	<i>Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta</i>	31
5.1.1	Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä	31
5.1.2	Palontutkinta	38
5.1.3	Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä	42
5.1.4	Onnettomuuskehityksen seuranta	47
5.1.5	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	50
5.1.6	Valvontatehtävät	51
5.1.7	Valmiuden tarkastaminen	56
5.2	<i>Pelastustoiminta ja siihen varautuminen</i>	57
5.2.1	Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	57
5.2.2	Pelastustoiminta	58
5.2.2.1	Toimintavalmiusaiikatavoitteet	58
5.2.2.2	Valmiuden säätelyn toimintamallit	69
5.2.2.3	Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen alueen eri osissa	71

5.2.2.4	Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet	72
5.2.2.5	Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso	75
5.2.2.6	Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa	76
5.2.2.7	Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet	78
5.2.2.8	Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa	80
5.2.2.9	CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet	81
5.2.2.10	Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet.....	83
5.2.2.11	Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet.....	85
5.2.2.12	Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta	86
5.2.2.13	Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumpuista	89
5.2.2.14	Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen	90
5.2.3	Pelastustoiminnan johtaminen	92
5.2.4	Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta	93
5.2.5	Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille	93
5.2.6	Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon	94
5.3	<i>Pelastustoiminnan suunnitelmat</i>	97
5.3.1	Hälytysohje	97
5.3.2	Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu	98
5.3.3	Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa	99
5.3.4	Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat.....	102
5.3.5	Eryistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma.....	105
5.4	<i>Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta</i>	107
5.4.1	Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa	107
5.4.2	Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen	109
5.4.3	Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset	111
5.4.4	Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus	113
5.5	<i>Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen</i>	115
5.5.1	Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	115
5.5.2	Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen.....	117
5.5.3	Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio.....	118
5.5.4	Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	119
5.5.5	Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	120
5.5.6	Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	121
5.5.7	Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö.....	122

6	KEHITTÄMISSUUNNITELMA	123
6.1	<i>Palveluverkon kehittäminen ja siihen liittyvät toimenpiteet</i>	123
6.2	<i>Onnettomuuskehityksen seurantaan sekä riskiperusteiseen valvontaan panostaminen</i>	124
6.3	<i>Väestön varoittaminen ja väestönsuojeluun varautuminen</i>	124
6.4	<i>Osaamisen hallinta</i>	125
6.5	<i>Kehittämissuunnitelman koontitaulukko</i>	126
7	LÄHDELUETTELO	128
	LIITTEET	129

1 JOHDANTO

Pelastustoimen palvelutasopäätös on keskeinen hyvinvointialueen asiakirja, jossa määritellään hyvinvointialueen pelastustoimen palvelut sekä päätetään niiden kehittämisen tavoitteista.

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 613/2021 3 §:n mukaisesti hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita sekä onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Lisäksi palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon toiminta valmiuslain 1552/2011 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen.

Pelastustoimen palvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla, ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti (pelastustoimen järjestämislaki 3 §).

Palvelutasopäätöksen laatimisesta säädetään pelastustoimen järjestämislain 6 §:ssä. Palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta säädetään tarkemmin sisäministeriön asetuksessa 1225/2022.

Pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaisesti aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta. Ennen palvelutasopäätöksen hyväksymistä hyvinvointialueen tulee siitä pyytää lausunto Lupa- ja valvontavirastolta, jonne on myös toimitettava hyväksytty palvelutasopäätös.

Lupa- ja valvontaviraston antamassa lausunnossa palvelutasopäätösluonnoksesta todettiin riskiperusteisen tarkastelutavan ja kattavan palvelukokonaisuuksien nykytilan kuvausten olevan dokumentin vahvuuksia. Lausunnon mukaisesti olennaisia kehittämistarpeita on tunnistettu koskien toimintavalmiutta, palveluverkkoa, henkilöstöä, osaamista, kalustoa, varautumista ja suunnitelmien ajantasaisuutta. Lupa- ja valvontaviraston mukaan päätösluonnosta tulee täsmentää siten, että palvelutasosta tehtävät päätökset, todettujen puutteiden korjaaminen sekä kehittämistoimenpiteiden vaikutuk-

set ovat päätöksestä selkeästi ja seurattavasti todettavissa. Lausunto on otettu huomioon palvelutasopäätöksen jatkovalmistelussa, ja esiin tuotuja huomioita on täsmennetty lopulliseen versioon.

Palvelutasopäätösasetuksen mukaisesti palvelutason sisällössä on huomioitu Lupa- ja valvontaviraston lausunnon lisäksi ministeriöiden suositukset, hyvinvointialueen vuosittainen selvitys pelastustoimen palvelujen toteutumisesta ja talouden tilasta, aluehallintoviraston (Lupa- ja valvontavirasto) vuosittainen asiantuntija-arvio sekä aluehallintoviraston (Lupa- ja valvontavirasto) antamat puutteiden ja epäkohtien korjaamista koskevat määräykset.

Tässä asiakirjassa Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimeen viitataan myös nimikkeillä Pirkanmaan pelastuslaitos tai pelastuslaitos.

Pirkanmaan pelastustoimen palvelutasopäätös koostuu julkisesta päätösosasta ja kahdesta turvaluokitellusta liitteestä (laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 621/1999, 24 §, kohdat 7–8).

2 KESKEISET LINJAUKSET

2.1 Painopisteet ja strategiset päämäärät

Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen toiminnan painopisteitä ja strategisia päämääriä ohjaavat hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029, pelastustoimen strategiset tavoitteet, Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia vuosille 2026–2029 sekä Pirkanmaan pelastustoimen toimintaympäristö- ja riskianalyysi.

Pelastustoimen järjestämislain 6 §:n mukaisesti palvelutasopäätöstä tehtäessä on otettava huomioon hyvinvointialueesta annetun lain 12 a §:ssä tarkoitetut valtioneuvoston vahvistamat valtakunnalliset strategiset tavoitteet. Vuosille 2025–2029 vahvistetut valtakunnalliset tavoitteet muodostuvat toimintaa koskevista tavoitteista ja toimintaedellytyksiä koskevista tavoitteista. Tavoitteiden on tarkoitus vahvistaa hyvinvointialueiden pelastustoimen tehtävien hoitamista yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti. Nämä tavoitteet on otettu huomioon palvelutasopäätöksen ja hyvinvointialueen strategian laadinnassa, ja ne on esitelty taulukossa 1.

Taulukko 1. Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029.¹

Toimintaa koskevat tavoitteet

1. Hyvinvointialueen on edistettävä ja varmistettava alueensa väestön hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta kaikissa tilanteissa.
2. Hyvinvointialueen on varmistettava sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen kyky järjestää palvelut yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti sekä toimintaympäristön riskejä ja uhkia vastaavasti.
3. Hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen tulee olla taloudellisesti kestäviä, laadukkaita ja kustannusvaikuttavia.
4. Investointien tulee parantaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta ja edistää alueellista yhteistyötä.
5. Toiminnassa, ohjauksessa ja johtamisessa tulee painottaa vaikuttavuusperustaisuutta.
6. Hyvinvointialueen toiminnan ja talouden uudistamista on jatkettava kunnianhimoisesti.

¹ Valtioneuvoston julkaisu 2025:27.

Toimintaedellytyksiä koskevat tavoitteet

7. Hyvinvointialueiden henkilöstön tulee olla osaavaa ja hyvinvointialueiden tehtäviin riittävää. Henkilöstön hyvinvoinnista on huolehdittava.
8. Toimialojen veto- ja pitovoimaisuudesta on huolehdittava.
9. Hyvinvointialueiden toiminnan paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen johtamisen, suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen tulee perustua tietoon.
10. Digitalisaatiota edistetään hyvinvointialueiden kaikilla toimialoilla.
11. Hyvinvointialue toimii yhteistyössä lakisääteisten velvoitteiden toteuttamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi.
12. Hyvinvointialueen tehtäviä tulee hoitaa paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti ihmisten välisellä hyvällä yhteistyöllä.

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia vuosille 2026–2029 linjaa keskeisesti pelastustoimen palveluiden järjestämistä ja tuottamista. Hyvinvointialueen strategian visio *“Pirkanmaalaiset saavat oikeat palvelut oikeaan aikaan”* ja missio *“Sinun hyvinvointisi on yhteinen tehtävämme, olemme sinua varten”* kuvaavat yhteistä työtä tulevana vuosina pirkanmaalaisen palveluiden eteen. Strategisia valintoja, arjen toimintaa ja kohtaamisia kuvastavat hyvinvointialueen arvot *“ihmisläheisyys, luottamus, vastuullisuus ja yhdenvertaisuus”*. Strategian kärkiteemat *“Tärkeintä ihminen, Vaikuttavat palvelut, Hyvinvoivat työntekijät ja Toimiva yhteistyö”* toimivat pitkän aikavälin tavoitteina hyvinvointialueen toiminnalle, kehittämiselle ja johtamiselle. Hyvinvointialuestrategia on ohjannut pelastustoimen palvelutason määrittelyä ja kehittämistoimien suunnittelua.

Pirkanmaan pelastustoimen toiminnan painopisteiden ja strategisten päämäärien valintaan ovat vaikuttaneet kansallisen ja alueellisen riskiarvioinnin tulokset, toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, valmiuslaissa määritellyt poikkeusolojen kuvaukset sekä sodan ajan uhkien ja niiden vaikutusten arvioinnissa tarvittavat tiedot.

Valtakunnallisista tavoitteista johdettuina Pirkanmaan pelastustoimen palveluiden järjestämisen lähtökohtana ovat riskiperusteisuus, yhdenvertaisuus ja kustannusvaikuttavuus. Keskeistä on välitön kyky toimia suunnitellusti turvallisuuden lähipalveluna kaikissa turvallisuustilanteissa.

2.2 Tarpeen, määrän ja laadun määrittäminen

Hyvinvointialuelain 611/2021 7 §:n mukaisesti hyvinvointialue vastaa järjestettävien palveluiden ja muiden toimenpiteiden tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä. Määrittelyn lähtökohtana on pelastustoimen järjestämislain 3 §:ssä säädetyllä tavalla se, että pelastustoimen palvelutaso vastaa kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita, onnettomuusuhkia ja muita uhkia kaikissa yhteiskunnan turvallisuustilanteissa mahdollisimman tehokkaasti, tarkoituksenmukaisesti ja viivytyksettä. Palvelutason yhdenvertainen ja laadukas toteutuminen on turvattu riskeiltään samankaltaisilla alueilla saman tasoilla ja yhdenvertaisilla palveluilla. Määrittely perustuu pääosin riski- ja toimintaympäristöanalyysiin sekä säädöksiin pelastustoimelle asetettuihin suorituskyvyvaatimuksiin.

Palvelutasopäätöksen perustana oleva riskianalyysi sisältää sellaiset toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannalla tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Toimintaympäristön muutoksia arvioidaan päivittäisten onnettomuuksien, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen näkökulmista siten, että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoittaa. Palveluiden määrän määrittelyssä on keskeistä havainnoida myös muutostekijöiden vaikutusmekanismi, sillä muutokset eivät välttämättä tarkoita aina palvelutarpeen kasvua.

Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva pelastustoimen palvelutarpeeseen vaikuttavista tekijöistä. Kokonaiskuvan muodostumista toteutetaan muun muassa tiedolla johtamisen, omavalvonnan, arviointi- ja palautemekanismien ja viranomaisyhteistyön kautta.

Palvelutasopäätöksessä esitellään palveluittain se, miten toimintaympäristö- ja riskianalyysiin vastataan. Palvelutasopäätöksessä kuvataan palveluiden taso sellaisella tarkkuudella, että vuosittainen toimintavalmiuden suunnittelu voidaan siihen nojaten

tehdä. Toimintavalmiuden suunnittelussa noudatetaan sisäministeriön siitä antamaa ohjetta².

Valvontatoiminta perustuu vuosittain päivitettävään valvontasuunnitelmaan, jossa määritellään valvontatoiminnan kohdentaminen, sisällöt ja toiminnan toteutustavat sekä resurssit. Turvallisuusviestintää ja sen toteuttamista ohjataan turvallisuusviestintäsuunnitelmalla. Hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvonnalla seurataan ja ohjataan pelastustoimen palvelutason toteutumista.

2.3 Tuottamistavan valinta

Hyvinvointialue vastaa järjestettävien palveluiden ja muiden toimenpiteiden tuottamistavan valinnasta hyvinvointialuelain 7 §:n mukaisesti. Tuottamistavan valinnassa päätetään palvelun tuottamisesta omana toimintana, hyvinvointialueiden yhteistoimintana tai palvelun hankinnasta sopimuksen perusteella muualta.

Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelut tuottaa pääosin Pirkanmaan pelastuslaitos. Pelastustoimeen kuuluvia palveluita hankitaan sopimukseen perustuen merkittävästi myös Pirkanmaan alueen sopimuspalokunnilta erityisesti pelastustoiminnassa ja siihen liittyvissä tukipalveluissa. Sopimuspalokunnat ovat merkittävä osa Pirkanmaan maakunnan pelastustoimen valmiutta. Sopimuksia on 54 sopimuspalokunnan kanssa, joissa henkilöstöä on yhteensä noin 1 000 henkilöä (tilanne maaliskuussa 2026). Sivutoimisia palokuntia on seitsemän, ja niiden piirissä on noin 120 henkilöä työsopimussuhteessa hyvinvointialueeseen.

Pelastuslain 379/2011 51 §:n mukaisesti pelastustoimen koulutus-, neuvonta- ja valistustehtävissä sekä pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä pois lukien julkisen vallan käyttöä edellyttävät tehtävät.

Pelastuslaitoksella on yhteistyösopimus Suomen Meripelastusseura Pirkanmaa ry:n kanssa, jolla on toimintaa Tampereella ja Valkeakoskella. Meripelastusseura tarjoaa pelastuslaitokselle osaamista vesistöissä tapahtuvissa onnettomuuksissa. Heille voidaan ohjata vastesuunnittelussa itsenäisesti suoritettavia pienempiä tukitehtäviä, ja

² Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14.

suuremmissa tai vaativammissa tehtävissä he ovat osana pelastuslaitoksen toimintaa pelastusviranomaisen johdolla. Lisäksi yhteistyötä tehdään Vapaaehtoisen pelastuspalvelun kanssa.

Kolmannen sektorin toimijoilla on merkittävä rooli myös tulipalo- ja onnettomuustilanteiden jälkihoidossa, kuten onnettomuuden osallisten kriisiavun, hätämajoituksen ja muonitushuollon järjestelyissä. Toimijoiden listausta ylläpidetään tilanne- ja johtokeskuksessa.

Valtakunnallisesti 1.4.2025 käynnistyi viisi yhteistyöalueen tilanne- ja johtokeskusta, jotka toimivat alueellisesti. Pirkanmaan pelastuslaitos vastaa Sisä-Suomen pelastustoiminnan yhteistyöalueen (Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Etelä-Pohjanmaa) pelastustoiminnan johtamisen erityisvalmiudesta, yhteistyöaluetasoisista tilannekuvatoiminnoista sekä pelastustoiminnan johtamisen tukemisesta yhteistyöalueelle laaditun sopimuksen mukaisesti.

2.4 Tuottamisen ohjaus ja valvonta

Hyvinvointialue vastaa järjestettävien palveluiden ja muiden toimenpiteiden tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta hyvinvointialuelain 7 §:n mukaisesti. Järjestämisvastuussa olevan hyvinvointialueen on aktiivisesti seurattava palvelujen laatua, määrää sekä sitä, toteutuvatko ne vaatimusten ja tarpeen mukaisesti. Valvonnan tulee kattaa sekä hyvinvointialueen omana toimintana tuottamien palveluiden että sopimusjärjestelyihin perustuvien muiden tuottamien palveluiden asianmukaisuuden valvonnan.

Pelastustoimen järjestämislain 16 §:n mukaisesti hyvinvointialueen on lakisääteisessä toiminnassaan varmistettava omavalvonnallaan tehtäviensä lainmukainen hoitaminen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista. Omavalvontaa varten on laadittava omavalvontaohjelma.

Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvonnan toteuttaminen on kuvattu hyvinvointialueen omavalvontaohjelmassa, johon sisältyy myös lakisääteinen pelastustoimen omavalvontaohjelma. Siinä määritellään järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät toimintatavat, joilla lainsäädännön noudattaminen ja puutteiden korjaaminen

varmistetaan. Omavalvontaohjelma ja sen toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja korjaavat toimenpiteet julkaistaan hyvinvointialueen verkkosivuilla.

Palveluiden yhdenvertainen saatavuus, palvelutasopäätöksen mukaisten toimintojen toteutuminen sekä laadukas ja turvallinen toiminta ovat keskeisessä roolissa Pirkanmaan pelastustoimen omavalvonnassa. Omavalvonnalla valvotaan niin omana toimintana tuotettujen palvelujen kuin sopimuksen perusteella hankittavien palveluiden asianmukaisuutta.

Omavalvontaohjelmaa tarkentamaan on laadittu myös hyvinvointialueen pelastus- ja ensihoitopalveluiden omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelmassa määritellään omavalvonnan tavoitteille mittarit, tavoitetasot, vastuuhenkilö ja menettely poikkeamatilanteessa.

2.5 Jatkuvan riskien hallinnan menetelmät

Toimiva riskienhallinta on edellytys palveluiden saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden ja laadun sekä yhdenvertaisuuden varmistamiselle. Oman toiminnan turvaamisessa ja jatkuvuuden hallinnassa olennaista on ajantasaisen tilannekuvan ylläpito, ennakointi ja suunnittelu, kriisin kestävyys ja omavaraisuus sekä organisaation ja sen toiminnan muutoskyvyn ylläpito.

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Onnettomuuskehityksen seurannalla huomioidaan alueella toteutuneita riskejä ja toimenpiteiden avulla pyritään hallitsemaan ja ehkäisemään riskien toteutumisen sekä pitkän että lyhyen aikavälin otannalla.

Palvelutasopäätöksen perustana oleva riskianalyysi sisältää sellaiset toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Toimintaympäristöanalyysin perusteella arvioidaan toimintaympäristön muutosten vaikutuksia onnettomuusriskeihin. Toimintaympäristön muutoksia arvioidaan päivittäisten onnettomuuksien, häiriötilanteiden ja poikkeusolojen näkökulmista siten,

että sen perusteella pelastustoimen palvelut on mahdollista mitoittaa riskien ja uhkien mukaisesti. Toimintaympäristö- ja riskianalyysejä päivitetään toimintavalmiussuunnitelman päivityksen yhteydessä. Onnettomuuskehityksen seurannan osalta tarkastellaan toimintaympäristön muutokset ja riskit.

Hyvinvointialueen riskienhallinta perustuu lainsäädäntöön ja sen perusteella laadittuihin ohjaaviin asiakirjoihin, kuten hallintosäätöön ja toimintasäätöihin, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -asiakirjaan sekä riskienhallintasuunnitelmaan. Aluevaltuusto ja aluehallitus päättävät riskienhallinnan järjestämisestä sekä ohjeistavat riskienhallinnan menettelytavat eli miten riskienhallintaa toteutetaan, kehitetään ja seurataan. Riskienhallinta sisältyy myös omavalvontaan, jossa noudatetaan riskienhallintaa ohjaavien asiakirjojen yleisiä periaatteita ja menettelytapoja. Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen riskienhallinnassa noudatetaan hyvinvointialueen riskienhallintaa koskevaa ohjeistusta ja suunnitelmia.

2.6 Tuottamisen järjestelyt häiriötilanteissa

Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan häiriötilanteella tarkoitetaan uhkaa tai tapahtumaa, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä, ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää³. Häiriötilanteita ovat esimerkiksi laajat sähkönjakeluhäiriöt tai useat yhtäaikaista laajat maastopalot. Häiriötilanteita voi esiintyä sekä normaalioloissa että poikkeusoloissa. Häiriötilanne voi koskea koko valtakuntaa tai se voi olla alueellinen, paikallinen tai liittyä ainoastaan johonkin toimintoon.

Sisäministeriön palvelutasopäätösasetuksen mukaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen perustana olevan riskianalyyseihin tulee sisältää sellaiset toimintaympäristön arvioinnin ja pelastustoimen onnettomuuskehityksen seurannan perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit sekä niiden muutokset, joihin pelastustoimen tulee varautua. Riskianalyyseihin sisältyvien uhkien arvioinnin tulee kattaa päivittäiset onnettomuudet,

³ Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, s. 60.

häiriötilanteet ja poikkeusolot. palvelutasopäätöksen perustana olevan riskianalyysin tuloksia ja johtopäätöksiä on kuvattu palvelutasopäätöksen luvussa 4.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista on kuvattu organisaation valmiussuunnitelmassa ja muissa suunnitelmissa sekä näiden suunnitelmien tukiasiakirjoissa. Häiriötilanteissa organisaatio toimii mahdollisimman samalla tavalla kuin normaalitoiminnassa, mutta toiminnan jatkuvuutta turvataan tarvittaessa erilaisilla toimenpiteillä. Näitä toimenpiteitä ovat esimerkiksi henkilöstöressurssin ja valmiuden säätely sekä pelastustoiminnan tehtävien asettaminen kiireellisyys- ja tärkeysjärjestykseen pelastuslain 32 §:n mukaisesti. Näistä toimenpiteistä huolimatta häiriötilanteet voivat aiheuttaa puutteita palvelutasopäätöksessä päätettyjen tavoitteiden toteutumisessa.

2.7 Tuottamisen järjestelyt poikkeusoloissa

Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan poikkeusolot on valmiuslaissa määritelty yhteiskunnan tila, jossa on niin paljon tai niin vakavia häiriöitä tai uhkia, että viranomaiset tarvitsevat tavanomaisesta poikkeavia toimivaltuuksia⁴. Poikkeusolojen vallitsemisen toteaa valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa. Viranomaisten poikkeavista toimivaltuuksista poikkeusoloissa säädetään valmiuslaissa ja näiden säännösten soveltamisen aloittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella (käyttöönottoasetus).

Valmiuslain 12 §:n mukaan hyvinvointialueiden tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Pelastustoimen järjestämislain 3 §:n mukaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutason tulee vastata kansallisia, alueellisia ja paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia ja muita uhkia. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen.

⁴ Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017, s. 61.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista on kuvattu organisaation valmiussuunnitelmassa ja muissa suunnitelmissa sekä näiden suunnitelmien tukiasiakirjoissa. Poikkeusoloissa organisaatio toimii mahdollisimman samalla tavalla kuin normaalitoiminnassa, mutta toiminnan jatkuvuutta turvataan tarvittaessa erilaisilla toimenpiteillä.

Valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa pelastuslaitos toimii väestönsuojeluorganisaationa ja perustaa valmiuslain 120 §:n mukaiset väestönsuojelumuodostelmat. Väestönsuojeluun varautumista on kuvattu palvelutasopäätöksen luvuissa 3.5 ja 5.5.

Poikkeusolot voivat aiheuttaa puutteita palvelutasopäätöksessä päätettyjen tavoitteiden toteutumisessa. Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintosäännössä on päätetty päätösvallan siirtämisestä poikkeusoloissa⁵.

⁵ Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintosääntö 32 § ja 33 §.

3 PÄÄTTYVÄN PALVELUTASOKAUDEN ARVIOINTI

3.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

3.1.1 Viranomaisohjaus (ohjaus, neuvonta ja yhteistyö)

Kuluneen palvelutasopäätöskauden aikana ohjausta ja neuvontaa on annettu palvelutasopäätöksen mukaisesti. Ohjausta ja neuvontaa on annettu suunnitellusti ja sillä on pyritty ehkäisemään onnettomuuksia ja vähentämään onnettomuusvahinkoja. Ohjaukselle ja neuvonnalle suunnitellut kehittämistoimenpiteet on toteutettu osittain. Kaikki suunnitelmat eivät olleet toteuttamiskelpoisia ja niistä on pilotoinnin jälkeen luovuttu. Lisäksi chat-palvelua ei ole saatu käyttöön suunnitellusti johtuen pelastustoimi.fi-sivuston alustasta.

Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi on toteutunut palvelutasopäätöksen mukaisesti. Lisäksi alueellista ja paikallista turvallisuussuunnittelutyötä on kehitetty suunnitelman mukaisesti. Pelastusviranomainen on ollut mukana kuntien turvallisuussuunnitelmien laadinnassa, mikäli yhteistyöpyyntö on esitetty.

3.1.2 Palontutkinta

Palvelutasopäätöskauden aikana on palontutkintaa suoritettu palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Tason 1 tutkintojen osalta kaikkien tulipalojen lukumäärä on laskenut ja pysynyt alle 1 000 kappaleen koko palvelutasopäätöskauden ajan. Syttymissyyt on pystytty arvioimaan noin 92 % tapauksista, missä on parannusta edelliseen palvelutasopäätöskauden noin 5 %. Palontutkinnan laatu on siltä osin parantunut.

Lisäksi kaikki palontutkintaohjeen mukaiset 2-tason palontutkinnat on tehty niitä edellyttävistä tilanteista. Vuosittain näitä tutkintoja on ollut alle 25 kappaletta (noin 2 % kaikista tulipaloista). Pelastuslaitoksen alueella tehtiin yksi 3-tason tutkinta Onnettomuustutkintakeskuksen toimesta. Pelastuslaitos ei ollut mukana varsinaisessa tutkintaorganisaatiossa, mutta tuotti tutkintaan materiaalia.

Pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti kansallisiin teematutkintoihin, palontutkinnan asiantuntijaverkoston toimintaan sekä valtakunnallisiin kehittämishankkeisiin. Pelas-

tuslaitos käynnisti myös oman teematutkinnan paloista, joissa tuotetaan palvelua asukkaan kotiin. Palontutkintaohje päivitettiin vuonna 2024. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueen palontutkintaryhmän osalta on palontutkintaa saatu kehitettyä niin kalustollisesti kuin laadullisesti. Palontutkintaresurssia on pystytty hie-
man kasvattamaan onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueella.

Pelastuslain 41 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuuden toteutuminen poliisille on paran-
tunut, mutta siinä on edelleen puutteita. Toimenpiteitä tämän eteen tehdään niin päät-
tyvällä kuin myös tulevalla palvelutasopäätöskaudella.

3.1.3 Valvontatoiminta

Valvontatoiminta on toteutunut pääasiassa palvelutasopäätöksen mukaisesti. Riskipe-
rusteisten valvontakohteiden huomioiminen nopealla aikataululla on ollut haastavaa
resurssien vuoksi. Samoin kehittämistoimenpiteissä on huomioitu laatu ja vaikutta-
vuus, joista etenkin vaikuttavuutta ei täysin ole pystytty huomioimaan etenkin mit-
taamisen näkökulmasta.

3.2 Pelastustoiminta

Palvelutasopäätöksen tavoitteet ovat pääosin toteutuneet pelastustoiminnan varautu-
misessa päivittäisiin tilanteisiin, häiriötilanteisiin, poikkeusoloihin ja pelastustoimintaan
erityistilanteissa.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteet ensimmäisen yksikön toimintaval-
miusajan toteutumisen osalta Tampereen kaupunkialueen I-riskiluokassa eivät ole to-
teutuneet täysimääräisesti, vaikka mediaaniajat ovat olleet selvästi alle minimitalvoit-
teiden. Ryhmää isompien muodostelmien, kuten pelastusjoukkueen, kokoamiseksi
asetetut tavoitteet toteutuvat hyvin. Karttakuvassa (Kuva 1) on oranssilla vuoden 2025
lopussa voimassa olleet I-riskiluokan ruudut, joissa ensimmäisen yksikön 6 minuutin
toimintavalmiusaika ei täytynyt tavoitteiden mukaisesti.

Aluehallintovirastolta (Lupa- ja valvontavirasto) tuli selvityspyyntö otsikolla *“Pirkan-
maan pelastustoimen huomattavat puutteet toimintavalmiudessa”* lokakuussa 2024,
jossa pyydettiin selvittämään toimintavalmiusaikapuutteet. Selvityspyyntö perustuu

vuonna 2017 tehtyyn valtakunnalliseen selvitykseen eri pelastustoimen alueiden pelastustoiminnan toimintavalmiusaikojen toteutumisesta asetettujen vähimmäistavoitteiden mukaisesti.

Pirkanmaa kuului niihin alueisiin, joilla pelastustoiminnan toimintavalmiusajoissa esiintyi puutteita. Toimintavalmiusaikojen ruutukohtaisessa toteutumisessa riskiluokassa I oli tällöin ollut Pirkanmaalla puutteita 20 ruudussa, joka oli 41 % kaikista riskiluokan I ruuduista.

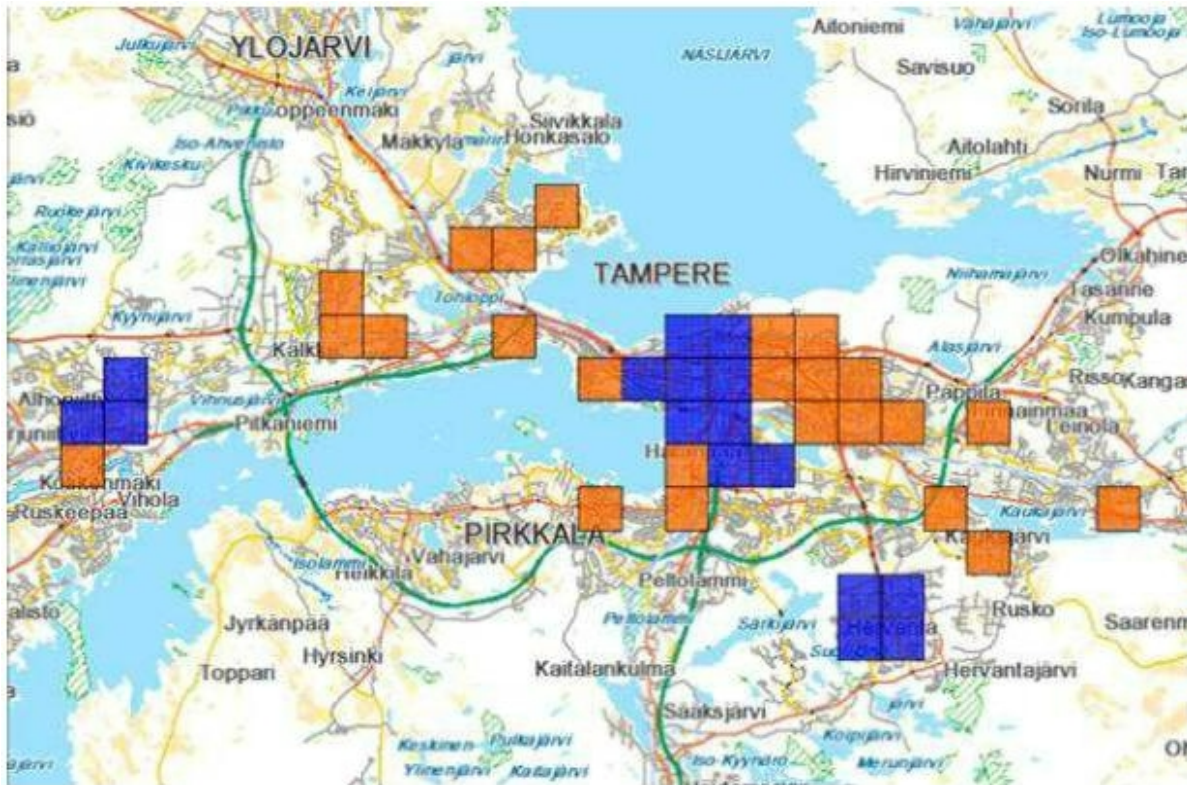
Selvityksen jälkeen Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto antoi korjausmääräyksen 10.3.2025, joka on laadittu viidelle vuodelle päättyen 2030. Aluehallintovirasto (Lupa- ja valvontavirasto) määräsi pelastustoimen järjestämislain 18 §:n 2 momentin nojalla Pirkanmaan hyvinvointialueen korjaamaan pelastustoimen palvelutasossa olevat huomattavat puutteet ja saattamaan palvelutason pelastustoimen järjestämislain 3 §:n mukaisesti riittävälle tasolle.

Kuluvan palvelutasopäätöskauden aikana vuoden 2026 alusta tuli voimaan uusi toimintavalmiuden suunnitteluohje⁶, jolla on vaikutuksia riskiruutuihin ja toimintavalmiusaikoihin. Uusittu ja kansallisella tasolla käyttöön otettu menetelmä riskiruutujen muodostamisessa ottaa huomioon onnettomuuskehityksen edelliseltä viideltä vuodelta ja päivittyy vuosittain. Toimintavalmiuden suunnittelun uudistumisen takia toimintavalmiusaikojen parantamisessa on haasteita johtuen uuden ja vanhan ohjeistuksen eroavaisuuksista, eikä valvova viranomainen ole toimittanut tätä koskevaa tarkempaa tulokintaohjetta.

Ohjeella uudistettiin myös kansallisesti vuosittain laskettava riskiruudukko, joka tuottaa kiireellisten pelastustoimintatehtävien ruutukohtaisen onnettomuusmäärän ennusteen. Myös toimintavalmiuden arviointimenetelmä uudistui. Vuosiarvioinnista siirrytään jaksoarviointiin ja arvioinnissa huomioidaan enintään 10 vuotta vanhat kiireelliset pelastustoiminnan tehtävät. Tehtävien arvioinnissa käytetään tapahtumahetken mukaista riskiluokkaa. Tarkastelujaksot ensimmäisen vasteen toimintavalmiuden osalta ovat 30

⁶ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14.

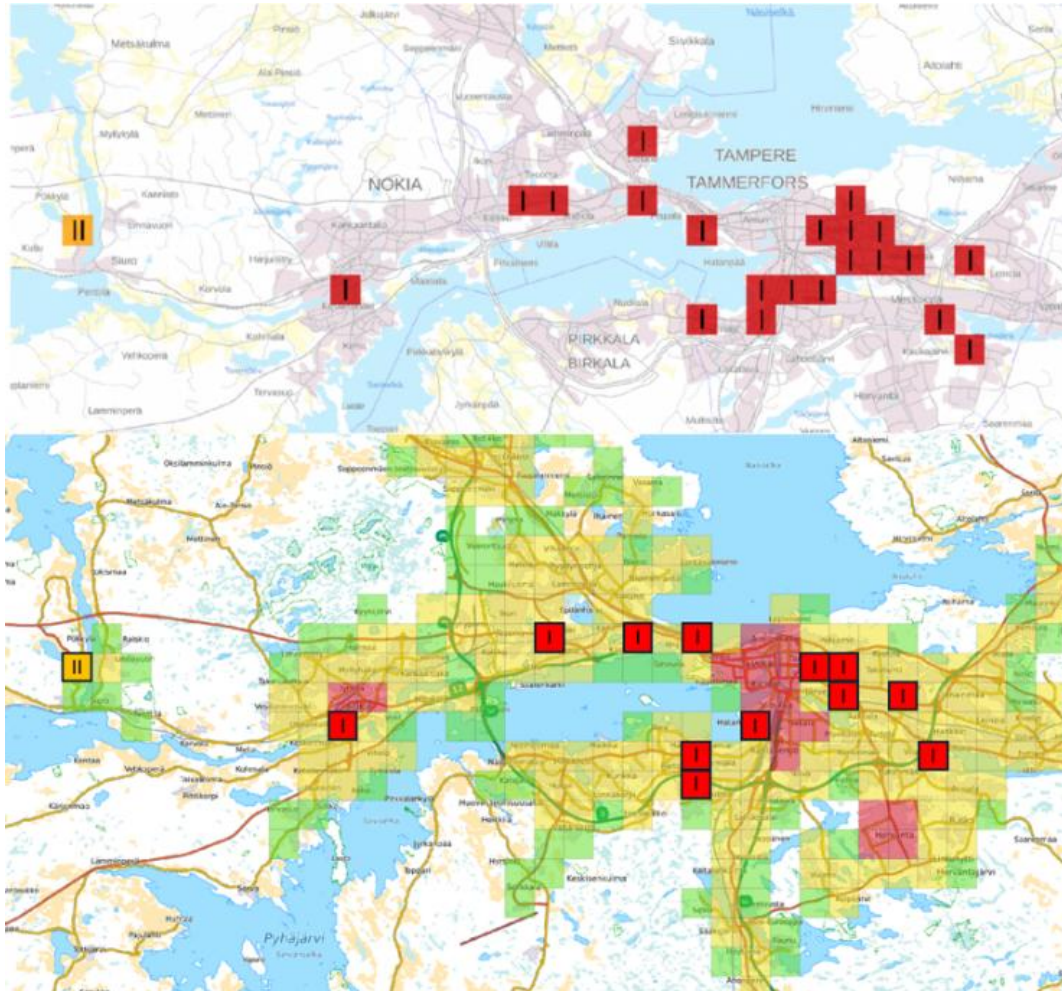
tehtävää riskiluokassa I, seitsemän tehtävää riskiluokassa II ja viisi tehtävää riskiluokassa III. Vuodesta 2026 eteenpäin toimintavalmiusaikojen toteumaa arvioidaan hyvinvointialueittain kunkin riskiluokan ruuduissa yhteensä. Toteuman seurannassa minimivaatimus on saavuttaa 80 % tehtävistä tavoiteajassa. Suunnittelun perusteena on saavuttaa kaikkien ruutujen kaikki kiireelliset tehtävät ruudun riskiluokalle asetetussa tavoiteajassa.

Kuva 1. Vuoden 2025 lopussa Tampereen kaupunkiseudulla puutteellisesti saavutettujen riskiluokan I ruutujen sijainti (oranssit ruudut). Siniset ruudut saavutettu riittävän usein tavoiteajassa alle 6 minuutissa.

Seuraavassa kuvassa (

Kuva 2) on aluehallintoviraston (Lupa- ja valvontavirasto) Pirkanmaan hyvinvointialueelle antamassa korjausmääräyksessä 2025 korostetut ”ongelmaruudut” Tampereen kaupunkiseudulla.

Kuva 2. Ylempi osa: aluehallintoviraston korjausmääräyksen liite 2, jossa kuvattu ongelmaruudut vuonna 2023. Alempi osa: Vuoden 2026 alussa voimaan tulleen riskiruutuaineiston jälkeen pelastuslaitoksen oma arvio puutteellisesta tavoitettavista ruuduista Tampereen kaupunkiseudulla palveluskauden päättyessä. Useampi ongelmaruutu poistui, koska ruutujen riskiluokka laski ja samalla kohteen saavutettavuudelle asetettu ensimmäisen vasteen tavoiteaika piteni 6 minuutista 10 minuuttiin. Toisaalta uusi menetelmä tuotti kolme uutta korkeimman riskiluokan ruutua palveluskauden viimeiselle vuodelle 2026. Investointiohjelmassa olevat asemapaikat korjaavat loput puutteet 2030 mennessä.

Aluevaltuuston palvelutasopäätös toimintavalmiusaikatavoitteista 2023–2026 on esitetty kuvassa 3 ja tavoitteiden toteutuma viimeiseltä täydeltä vuodelta 2025 kuvassa 4.

Toimintavalmiuden tavoitteet PTP2023	Toteutunut 2025 riskiluokittain			
	I	II	III	IV
Ensimmäisen yksikön riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	5:44 min:ss	7:31 min:ss	8:10 min:ss	12:05 min:ss
Ensimmäisen yksikön ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 % -> 80 %*)	56 %	87 %	98 %	100 %
Ensimmäisen yksikön toimiintavalmiusajan mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	7 minuuttia 32 sekuntia			
Pelastusryhmän (pelastustoiminnan) riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	8:16 min	9:52 min	10:07 min	15:16 min
Pelastustoiminnan ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 % -> 80 %*)	56 %	83 %	99 %	98 %
Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	11 minuuttia 02 sekuntia			
Pelastusjoukkueen riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina (ja prosentteina)	9:23 95 %	11:15 100 %	14:27 92 %	16:25 min:ss

Kuva 3. Päättävän palvelutasopäätöksen mukaiset toimintavalmiustavoitteet

Toimintavalmiusaikatavoitteet				
	Riskiluokka			
	I	II	III	IV
<i>Ensimmäisen yksikön</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	6 min	10 min	20 min	-
<i>Ensimmäisen yksikön</i> ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
<i>Ensimmäisen yksikön</i> toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä, riskiluokista riippumatta	10 mm:ss			
<i>Pelastustoiminnan</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuuttina	11 min	14 min	22 min	-
<i>Pelastustoiminnan</i> ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutumisen vähimmäistaso prosentteina (min 50 %)	50 %	50 %	50 %	-
<i>Pelastustoiminnan</i> toimintavalmiusaikatavoitteen mediaani minuutteina ja sekunteina kaikissa kiireellisissä tehtävissä yhteensä riskiluokista riippumatta	15 mm:ss			
<i>Pelastusjoukkueen</i> riskiluokkakohtainen ruudun toimintavalmiusajan enimmäisaika minuutteina	20 min	30 min	30 min	-

Taulukko 3: Toimintavalmiusaikatavoitteet

Kuva 4. Viimeisin vuoden 2025 toteutunut toimintavalmius riskiluokittain ja muodostelmittain⁷. Taulukossa sinisellä solut, joissa kansallisesti asetettu 80 % tavoitetaso saavutettiin, ja oranssilla riskiluokan I ruutukohtainen toimintavalmiusajan toteutuma [%], joka jäi vähimmäistavoitteista.

Toiminnan tavoitteet toteutuvat pelastustoiminnan päivittäisissä tilanteissa ja suorituskyky on riittävällä tasolla pois lukien ensimmäisen pelastusyksikön toimintavalmiusaika edelleen Tampereen kaupunkialueen I-riskiluokan ruuduissa sekä Nokian eteläisen alueen osalta. II-riskiluokan alueella haasteita on Siuron ja Sahalahden alueilla. Näillä alueilla ensimmäinen yksikkö on sopimuspalokunnan yksikkö tai hybridiyksikkö, jolla on pelastustoiminnan rajoitettu suorituskyky sekä ensihoidon suorituskyky.

Runsas rakentaminen ja tiivistyvä kaupunkirakenne sekä rakentamisen aikaiset muutokset kulkuväylissä ja liikennemäärissä ovat aiheuttaneet hälytysajoneuvojen ajoaikojen pidentymistä. Varsinkin vuoden 2025 aikana aloitetut infran rakentamiset Tampereen kaupunkiseudulla vaikuttivat hälytysajoneuvojen liikennöintiin muun muassa keskustan, Hatanpään ja Härmälän alueilla. Lisäksi lukuisat pienemmät infran rakentamiset kaupunkialueella aiheuttivat lyhytkestoisia haittoja hälytysajoneuvoliikenteelle.

Myös jatkossa korkean rakentamisen trendi, uudet maanalaiset tilat, liikenne- ja rakennusinfran lisääntyminen ja monimuotoistuminen sekä voimakas väestönkasvu aiheuttavat pelastustoiminnan palveluiden jatkuvaa arviointi- ja kehittämistarvetta Pirkanmaalla ja erityisesti Tampereen kaupunkiseudun alueella.

Kuluvan palvelutasopäätöskauden aikana on laadittu kehittämissuunnitelma muun muassa paloasemarakentamisen osalta, joka osaltaan auttaa toimintavalmiusaikojen parempaan toteutumiseen. Hyvinvointialueen tiukka taloustilanne on osaltaan vaikuttanut siihen, että rakennushankkeet ovat lykkääntyneet, muun muassa Tampereen läntisen osan Raholan sekä eteläisen osan Nekalan paloasemien osalta.

Investointisuunnitelmissa on nyt esitettynä asemahankkeet Jankan, Raholan, Hiedanrannan, Ruotulan, Kaukajärven, Sastamalan, Ruoveden ja Virtojen osalta. Näistä Raholan, Ruotulan, Kaukajärven ja Hiedanrannan paloasemat vaativat myös henkilöstöresurssin lisäämistä sekä kalustoinvestointia.

Pelastuslaitos vuokrasi Nekalan alueelta väliaikaisen paloasemapaikan, jonka avulla I-riskiruudun haasteita on voitu poistaa ensimmäisen pelastusyksikön avulla. Nekalaan

⁷ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14. *) arviointitapa ja käsitteistö muuttuivat 1.1.2026.

on rakenteilla uusi pelastus- ja ensihoitoasema lähelle väliaikaista toimipistettä. Uuden aseman on määrä valmistua vuoden 2026 aikana, ja muutto uudelle pelastus- ja ensihoitoasemalle tapahtunee alkuvuodesta 2027.

Edellä mainittujen asemahankkeiden tueksi on valmisteltu pelastus- ja ensihoitopalveluiden palveluverkkosuunnitelmaa, minkä avulla pyritään suunnittelemaan asemaverkoston investointitarpeet pidemmällä aikajänteellä sekä huomioimaan maakunnan kasvualueet.

Pelastustoiminnan palveluntuotannon resurssiohjeesta tehtiin kantelu vuoden 2024 lopussa Länsi-Suomen aluehallintovirastolle (Lupa- ja valvontavirasto). Kantelu kohdistui resurssiohjeen käyttöön sekä päivittäisiin resursseihin pelastustoiminnassa. Kantelelussa keskityttiin pelastajien käyttöön ensihoidossa, jolla on heikentävä vaikutus pelastustoiminnan palveluntuotantoon. Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto käsitteli vastineen ja sen pohjalta resurssien toteutumista seurataan määrääjoin. Pääsääntöisesti resursseista on pystytty huolehtimaan parantamalla työvuorosuunnittelua, tekemällä hyvää yhteistyötä resurssitoimiston ja ensihoitopalveluiden toimialueen kanssa sekä lomasuunnittelua täsmentämällä. Tulevan palvelutasopäätöskauden haasteena on saada riittävien henkilöresurssien saaminen rakennettaville uusille paloasemille. Henkilöresurssin kasvattaminen vaatii taloudellista panostusta.

Tilanne- ja johtokeskus toimii pelastustoiminnan johtamiseen, kuntien häiriötilanteiden aikaisen kriisijohtamisen käynnistämiseen ja muihin tukitoimintoihin ympärivuorokautisesti kykenevänä toimintayksikkö. Tilanne- ja johtokeskuksen sisäisen toiminnan ja yhteistoiminnan toimintamalleja on kehitetty edelleen hyvinvointialueen, kuntien ja muiden viranomaisten kesken.

Valtakunnallisesti käynnistyi 1.4.2025 viisi yhteistyöalueittain toimivaa tilanne- ja johtokeskusta, jotka toimivat alueellisesti. Pirkanmaan pelastuslaitos vastaa Sisä-Suomen pelastustoiminnan yhteistyöalueen (Kanta-Häme, Pirkanmaa ja Etelä-Pohjanmaa) pelastustoiminnan johtamisen erityisvalmiudesta, yhteistyöaluetasoisista tilannekuvatoiminnoista sekä pelastustoiminnan johtamisen tukemisesta yhteistyöalueelle laaditun sopimuksen mukaisesti.

Sopimus yhteistyöalueen osalta allekirjoitettiin syksyllä 2025. Sopimus noudattelee valtakunnallista mallia. Pirkanmaan pelastuslaitoksen henkilöstöä on nimetty yhteistyöalueen toiminnan kehittämisen ohjaus- ja projektiryhmiin. Hanke jatkuu edelleen ja tavoitteena on yhdenmukaistaa alueellisten tilanne- ja johtokeskusten toiminnot valtakunnallisesti.

Pelastustoiminnan kenttäjohtamisen tietojärjestelmän kehittäminen valtakunnallisten suuntaviivojen mukaisesti yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa on edennyt laitekantaa lisäämällä ja käyttäjäkoulutuksella. Pirkanmaan pelastuslaitos valittiin KEJO-hankkeen valtakunnalliseksi pilottilaitokseksi 2022. Toimintaa on kehitetty projektin loppumisen jälkeen ja tällä hetkellä operatiivisessa toiminnassa vakinaisen henkilöstön osalta on KEJO-järjestelmä käytössä. Sopimushenkilöstön osalta järjestelmää pilotoidaan vuoden 2026 aikana ja sitä jatketaan seuraavan palvelutasopäätöskauden aikana. Kehittämistyössä haasteena on laitekannan vähyys ja toisaalta myös tieto- ja tilaturva-asioiden selvittämisen tarve. Kenttäjohtojärjestelmän (KEJO) ja turvallisuusverkon käyttöönotolla sopimushenkilöstön osalta on myös taloudellinen vaikutus.

Pelastustoiminnan johtamisen erityishenkilöstön (päivystävä päällikkö, päivystävä palomestari, Tilanne- ja johtokeskuksen henkilöstö) osalta määritellyn johtamisjärjestelmän mitoitus on ollut tarkoituksenmukainen päivittäisten onnettomuuksien osalta.

Pelastushenkilöstön kansainväliseen resurssiin ja sen toimintaan on osallistunut Pirkanmaan pelastuslaitoksen henkilöstöä. Kansainvälisen pelastustoiminnan kansallinen toimintamalli on muuttunut. Päätöksen taustalla ovat muutokset kansainvälisessä pelastuspalvelutoiminnassa ja – yhteistyössä. Palvelutasopäätöskaudella osallistuminen kansainväliseen toimintaan on sisältänyt yksittäisten asiantuntijoiden lähettämistä kansainvälisiin operaatioihin, koulutuksiin ja harjoituksiin.

3.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Pelastustoiminnan suunnitelmakokonaisuutta on valmisteltu hyödyntäen sisäministeriön luonnosta pelastustoiminnan suunnitelma-arkkitehtuurista. Suunnitelmien kattava päivitys aloitettiin vuonna 2022, ja se jatkuu edelleen päivityksinä ja asiakirjojen tarkasteluna sekä arviointina huomioiden valtakunnallinen pelastustoiminnan ohjaus ja

hyvinvointialueuudistuksen myötä havaitut muutostarpeet. Suunnitelmakokonaisuus on tehty turvallisuusverkon alustalle, jossa voidaan varmistua tietoturvasta varsinkin salassa pidettävien ohjeistuksien osalta.

Osa suunnitelmista on jatkuvassa päivityskierrossa, ja ne valmistuvat määritellyn aikataulun mukaan. Keskeisin tarve on päivittää pelastustoiminnan johtamisen suunnitelmat ja ohjeet huomioiden myös yhteistyöaluetasoinen pelastustoiminnan johtaminen.

Yhteistoimintasuunnitelmia muiden viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten osallistumisesta pelastustoimintaan sekä pelastuslaitoksen antamasta virka-avusta ei ole vielä kattavasti. Puolustusvoimien Panssariprikaatin kanssa on tehty yhteistoiminta-asiakirja pelastustoiminnasta, varautumisesta ja virka-avusta. Ilmastonmuutokseen varautumisen käytännön toimenpiteenä metsäviranomaisten kanssa on tehty suunnitelma myrskytuhoihin varautumisesta ja metsäpalontorjunnasta. Yhteistyöalueen osalta yhteistyöalueen johtokeskuksen sopimus ja siihen liittyvät liitteet päivitettiin vuoden 2025 lopulla ja niiden päivittäminen jatkuu seuraavalla palvelutasopäätöskaudella.

Päättävän palvelutasokauden tavoitteet väestön varoittamisen osalta ovat toteutuneet osittain. Useita päättävän palvelutasokauden tavoitteita on jatkettava myös seuraavalla palvelutasokaudella. Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos on lisännyt väestön varoittamisen suorituskykyjen tarvetta normaalioloissa ja poikkeusoloissa.

Väestön varoittamiseen käytettäviä kiinteitä väestöhälyttimiä on ylläpidetty suuren väestötiheyden alueilla ja väestöhälytinjärjestelmän toimivuutta on testattu säännöllisesti.

Uusia väestöhälyttimiä on hankittu katvealueiden kattamiseksi sekä elinkaarensa päässä olevien väestöhälyttimien korvaamiseksi. Uusien väestöhälyttimien asennuksia on tehty käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Väestöhälytinjärjestelmää on kehitetty myös vaihtoehtoisten hälyttämisen tapojen osalta hankkimalla digitaalisia hälytyssireenejä.

Väestön varoittamisen järjestelyt ja väestöhälytinjärjestelmän ylläpitäminen vaativat jatkuvaa suunnittelua, seuranta ja huoltoa, jotka edellyttävät taloudellisia resursseja ja henkilöresursseja.

3.4 Pelastustoimen sopimuspalokuntatoiminta

Sopimushenkilöstö (VPK:t ja sivutoimiset palokunnat) on merkittävä osa Pirkanmaan pelastustoimen valmiutta. Sopimuspalokuntia on 54, joissa henkilöstöä hälytysosastoissa on yhteensä noin 1 000 henkilöä, tukiosastoissa noin 600 henkilöä ja nuorisosastoissa yli 500 nuorta. Sopimuspalokunnista kuusi on sotilas- tai tehdaspalokuntia. Sopimuspalokuntien merkitys korostuu etenkin harvaan asutuilla alueilla, pienissä kaupungeissa ja kunnissa. Pelastuslaki edellyttää pelastuslaitoksia pitämään yllä ja kehittämään sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä ja -kykyisyyttä.

Sopimuspalokuntien toiminta on menneiden vuosien aikana vaatimustason noustessa kehittynyt yhä ammattimaisemmaksi. Tämä asettaa pelastuslaitoksille lisääntyviä haasteita osaamisen, suorituskyykyjen ja toimintakyvyn ylläpidossa.

Sivutoimisen henkilöstön toimintamallien selkiyttäminen ei ole onnistunut palvelutasopäätöskauden aikana. Tätä työtä jatketaan tulevalla palvelutasopäätöskaudella.

3.5 Väestönsuojeluun varautuminen

Päättävän palvelutasokauden tavoitteet väestönsuojeluun varautumisesta ovat toteutuneet osittain. Useita päättävän palvelutasokauden tavoitteita on jatkettava myös seuraavalla palvelutasokaudella. Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos edellyttää väestönsuojeluun varautumisen huomattavaa kehittämistä. Kehittämistoimenpiteillä luodaan paremmat edellytykset suojata väestöä kaikissa turvallisuustilanteissa.

Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmia on kehitetty vastaamaan paremmin muuttunutta turvallisuusympäristöä ja puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita. Myös väestönsuojelutehtävien edellyttämien suunnitelmien ja toiminnan yhteensovittamista on kehitetty. Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmissa sekä suunnitelmien ja toiminnan yhteensovittamisessa on kuitenkin edelleen huomattavia kehitystarpeita. Suunnitelmien ja yhteensovittamisen kehittäminen vaatii huomattavaa suunnittelutyötä, joka edellyttää henkilöresursseja.

Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaation suorituskyykyä on saatu kehitettyä jonkin verran hankinnoilla ja muilla etukäteisvalmisteluilla. Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön henkilövarauksista on tehty päivitysvarausesitys puolustusvoimille. Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatiossa on kuitenkin edelleen huomattavia

kehitystarpeita, erityisesti materiaalisessa varautumisessa ja kalustossa. Kehitystarpeet edellyttävät taloudellisia resursseja ja henkilöresursseja.

Osa väestönsuojelutehtäviin varatusta johto- ja erityishenkilöstöstä on saanut koulutusta väestönsuojelutehtäviin. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutus-
tarve on kuitenkin lisääntynyt huomattavasti ja pitkäkestoisesti. Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistamiseksi on aloitettu kehittämistoimenpiteitä, mutta johtamisedellytysten varmistamisessa on edelleen huomattavia kehitystarpeita. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttaminen ja poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen edellyttää taloudellisia resursseja ja henkilöresursseja.

4 RISKIANALYYSIN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Palvelutasopäätöksen perustana oleva riskianalyysi sisältää toimintaympäristön arvioinnin riskiruutuaineiston pohjalta, huomioi Pirkanmaan alueen erityispiirteet ja sisältää arvioita tulevista väestömuutoksista ja kaavoituskatsauksissa esitetyn lisärakentamisen palvelutasokaudella. Riskien tunnistamis- ja analyysivaiheessa on muodostunut jatkuvasti ylläpidettävä paikkatietoaineisto alueella sijaitsevista sotilaskohteista ja muista paikallista riskiä aiheuttavista pääasiassa teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavista kemikaali- ja muista kohteista ja kriittisen infran kohteista. Pelastuslaitoksen koko henkilöstöä on lisäksi osallistettu paikallisten riskikohteiden tunnistamiseen paloasema-alueittain. Paikkatietoaineisto on turvaluokiteltu ei-julkiseksi (TL IV).

Pirkanmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelussa on noudatettu 1.1.2026 voimaan tullutta ohjetta⁸. Pelastustoiminnan tavanomaisten onnettomuuksien toimintavalmiuden palvelutarvetta arvioidaan riskiruudukon avulla sekä suorituskykykohtaisesti. Vuosittain päivittyvää, tilastollisen mallin perusteella valtakunnallisesti yhdenmukaisesti määriteltäviä neliluokkaista riskiruudukkoa käytetään pääasiassa pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen toimintavalmiuden määrittelyyn. Suorituskykykohtainen palvelutarpeen arviointi tehdään hyvinvointialueella ja sen eri osissa.

Toimintaympäristöanalyysissä ja tavanomaisten onnettomuusuhkien arvioinnissa on pelastustoimen toimenpiderekisteriin tallennetuista onnettomuustiedoista muodostettu koosteita paloasema-alueittain, joissa ruutuaineiston riskiluokkien muodostumiseen osaltaan uuden menetelmän mukaisesti vaikuttavat kohonneen pelastustoimintapotentiaalin tehtäväluokat on sijoitettu kartalle. Lisäksi pelastuslaitoksen analyytikon asiantuntemusta on hyödynnetty onnettomuustyyppikohtaisten teemakarttojen tuottamiseksi palveluverkon sekä kyvykkyyksien kohdentamiseksi alueellisia ja paikallisia riskejä vastaavaksi tavanomaisten onnettomuuksien kuten tulipalojen osalta. Työssä on huomioitu myös onnettomuudet maanalaisissa tiloissa sekä erityiskaluston tarpeet, kuten korkealla tai muulla putoamisvaarallisella alueella työskentely, onnettomuudet

⁸ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14.

vesistöalueilla, kemikaali- ja ympäristöonnettomuuksien sekä liikenneonnettomuuksien pelastustoiminta.

Laajoihin ja pitkäkestoisiin pelastustoimintatehtäviin muodostelmien kokoaminen usealta paloasemalta sisältäen hälytysohjeet ja yhteistyösopimukset ovat myös osa pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelua, jota on tehty erilliseen turvaluokiteltuun (TL IV) asiakirjaan uuden toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaisesti. Toimintavalmiussuunnitelmaa ylläpidetään ja tarkistetaan vuosittain kansallisesti päivittyvän riskiruudukon, onnettomuuskehityksen ja toimintaympäristön tunnuslukujen muutuksessa.

Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen vaatimat suunnitelmat ylläpidetään erillisissä turvaluokitelluissa asiakirjoissa. Kansallinen ja alueellinen riskiarvio on vuodelta 2023 ja se on päivittymässä 2026–2027. Muut tässä julkisessa riskianalysissä huomioidut keskeisimmät, julkiset tietolähteet on esitetty viitekehyskuvassa (Kuva 5).

Kuva 5. Toimintaympäristö- ja riskianalysissä huomioon otettu viitekehys.

Aluevaltuuston on palvelutasosta päättäessään otettava huomioon kansallisesti merkittävät riskit, selvitettävä alueella esiintyvät uhat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit. Kansallisesti merkittävät riskit on määritelty kansallisessa riskiarviossa edellisen keran vuonna 2023. Kansallisen riskiarvion päivityksen on määrä valmistua vuoden 2026 loppuun mennessä. Kansallisen tason muista turvallisuusasiakirjoista on arvioinnissa huomioitu yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2025, sotilastiedustelun julkinen katsaus 2025, valtioneuvoston tulevaisuusselonteon osa I (2025) ja Sitran megatrendityö. Suomen turvallisuuspoliittisista selonteista sisäisen turvallisuuden selonteko 2025 sisäministeriön hallinnonalalla määrittelee kansalliset toimet turvallisuusuhkiin, kuten järjestäytyneen rikollisuuden torjunta, hybridiuhkiin varautuminen, kriittisen infrastruktuurin suojan sekä siviiliväestön tehokkaan suojelun poikkeusoloissa.

Pirkanmaan alueellinen riskiarvio vuodelta 2023 on sekin huomioitu palvelutasopäätöksen pohjana olevassa riski- ja toimintaympäristöanalyysissä. Toimintaympäristö- ja riskianalyysissä huomioon otetut strategiset tavoitteet on esitelty tarkemmin luvussa 2.1.

Toimintaympäristö- ja riskianalyysin tuloksina ja johtopäätöksinä nousee palvelutaskaudella 2027–2030 huomioitaviksi seuraavat tunnistetut ilmiöt:

- kansallisen ja kansainvälisen turvallisuustilanteen heikkeneminen
- yhteiskunnan epävakauden lisääntyminen ja toimintaan kohdistuvat turvallisuusuhkat (eriytyminen, jengiytyminen, huumeet)
- tieto- ja viestintäverkkojen toimintahäiriöt, kyberhyökkäykset
- energian saatavuuden häiriöt
- sään ääri-ilmiöiden yleistyminen
- kaupunkiseudun rakennuskannan tiivistyminen, jatkuvasti muuttuvat ja hidastuvat ajoreitit sekä liikennemuutokset, joista seuraa toimintavalmiushaasteita
- henkilöstön saatavuus ja pysyvyys pelastustoiminnan tehtävissä ja asiantuntijatehtävissä
- pelastustoimen rahoituksen riittävyys julkisen talouden osalta.

Tunnistettujen ilmiöiden vaikutukset pelastustoimen palvelutarpeisiin ovat:

- väestön suojaustoimenpiteiden ja oman toiminnan turvaamisen tarpeen kasvu
- turvallisuusviestinnän tarpeiden kasvu, monimuotoistuminen
- valvontatoiminnan tarpeiden kasvu ja monimuotoistuminen
- ennakkoinnin ja etukäteissuunnittelun tarpeen kasvaminen
- liikenneonnettomuuksien väheneminen, mutta toisaalta vakavien henkilövahinkojen kasvu
- tahallisten tulipalojen ja virheellisten tehtävien määrän kasvu
- vahingontorjuntatehtävien lisääntyminen, tehtävien ruuhkautuminen ja pitkäkestoinen toiminta
- tiivistyvän kaupunkiseudun tehtävämäärien kasvu ja nykyisen ohjeistuksen mukaisesti toimintavalmiuden kehittämistarpeet (investoinnit, resurssointi)
- tarpeet kansainvälisen avun lähettämiseksi ja vastaanottamiselle kasvavat.

Johtopäätöksinä voidaan todeta, että Pirkanmaan väestömäärä kasvaa ja onnettomuusriskit lisääntyvät erityisesti Tampereen kaupunkiseudulla. Samalla Pirkanmaan väestö ikääntyy ja vähenee pienemmissä kunnissa maakunnan pohjois-, länsi-, itä- ja eteläosissa. Väestön ikääntyminen haastaa sopimuspalkokuntien jäsenhankintaa ja uhkaa paikoin sopimuspalkokuntien toimintakyvyn säilymistä. Pelastustoimen palvelutaso on toteuduttava yhdenvertaisesti ja laadukkaasti samankaltaisilla alueilla eri puolilla maakuntaa. Edelleen pelastustoimen on kyettävä toimimaan suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa ja varmistamaan väestön suojaaminen.

Onnettomuuksien ehkäisy on järjestettävä riskiperusteisesti ja vaikuttavasti. Palvelutasopäätöksellä on varmistettava, että pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät, ja että henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.

5 PALVELUTASOA KOSKEVAT PÄÄTÖKSET PALVELUITTAIN

5.1 Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta

5.1.1 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja turvallisuusviestintä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä hyvinvointialueen päätöksen mukaisesti. Tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä asianmukaiseen toimintaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa sekä onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa.

Ohjaus

Pelastustoimelle kuuluvalla ohjauksella tarkoitetaan muun muassa rakentamisen ohjaamista, pelastussuunnitelmien ja poistumisturvallisuusselvitysten laatimisen ohjausta, omatoimisen varautumisen tukemisen järjestelyjen ohjaamista ja koulutusta sekä pelastustoimen laitteiden ja laitteistojen kunnossapidon ohjaamista. Ohjaukseen on resursoitu palvelutasopäätöskauden alussa onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueella 2,6 henkilötyövuotta.

Pelastustoimen toimialaan kuuluvaa yleistä ohjausta ja neuvontaa annetaan kansalaisille sekä yrityksille, laitoksille, kunnallisille organisaatioille, hyvinvointialueen organisaatiolle, järjestöille ja muille tahoille. Ohjausta ja neuvontaa annetaan eri tavoin, kuten henkilökohtaisesti, puhelimitse, sähköpostitse ja etäyhteyksillä. Yleinen ohjaus ja neuvonta kuuluu kaikkien työntekijöiden työnkuvaan. Lisäksi pelastuslaitoksella on kattavat verkkosivut asukkaiden sekä yritysten ja laitosten tarpeet huomioiden.

Pelastuslaitos osallistuu rakentamisen ohjaukseen alueen kuntien rakennusvalvontojen kanssa. Pelastusviranomainen toimii rakennusvalvonnoille paloturvallisuuden, väestönsuojien ja pelastustoiminnan edellytysten asiantuntijana rakennuslupakäsitte-

lyssä ja rakennusten käyttöönottoaiheessa. Erityistä asiantuntemusta vaativiin aihe-alueisiin, kuten rakenteellinen turvallisuus, kemikaaliturvallisuus, yleisötilaisuudet, riskiasunnot, on nimetty erikseen viranhaltijat, jotka antavat ohjausta ja neuvontaa.

Neuvonta

Neuvonnalla tarkoitetaan yleistä esimerkiksi puhelimesta tai sähköpostin välityksellä annettavaa neuvontaa. Yleistä neuvontaa varten on käytössä päivystävän palotarkastajan puhelinpalvelu erikseen määriteltynä palveluaikoina. Virka-ajan ulkopuolella ohjausta ja neuvontaa antavat tarvittaessa muun muassa päivystävät palomestarit ja pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksen henkilöstö. Palotarkastajat vastaavat myös yhteisen neuvontasähköpostin käyttämisestä omalla päivystävän palotarkastajan vuorollaan.

Pirkanmaan pelastuslaitoksella on palvelutasopäätöskauden alkaessa resursoitu onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueella neuvontaan 1,1 henkilötyövuotta.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä on olennainen osa pelastuslaitosten tekemää onnettomuuksien ehkäisytyötä. Sen tarkoituksena on onnettomuuksien ehkäiseminen, oikeisiin toimintatapoihin ohjaaminen sekä hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä jaetaan *turvallisuuskoulutukseen*, *turvallisuusneuvontaan* sekä *turvallisuusvuorovaikutukseen*. Turvallisuus- ja onnettomuusviestinnän vastuualue vastaa pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän ohjauksesta, koordinoinnista ja kehittämisestä sekä turvallisuusviestinnän toteutuksesta osaltaan. Vaikuttavan turvallisuusviestinnän toteuttamiseen tarvitaan kaikkien toimialueiden panosta sekä hyvää yhteistyötä.

Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintää ohjaa vuosittain päivitettävä turvallisuusviestintäsuunnitelma. Suunnitelmassa kuvataan turvallisuusviestinnän määrälliset, laadulliset ja toiminnalliset tavoitteet, turvallisuusviestinnän vuosittaiset painopisteet ja kehittämistoimet, kohderyhmät sekä toteuttamisvastuut.

Turvallisuuskoulutus tähtää erityisesti tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseen sekä ohjaa oikeaan toimintaan onnettomuuden tai muun hätätilanteen sattuessa. Turvallisuuskoulutus on aina tavoitteellista ja suunnitelmallista, ja sen toteutustapana voi olla luento (verkko- tai lähiopetus), käytännön harjoittelu, turvallisuuskävely tai esimerkiksi ohjaaminen poistumis- ja vaaratilanneharjoituksen pitämiseen. Pirkanmaalla turvallisuuskoulutusta kohdennetaan muun muassa lapsille ja nuorille (Tulikettu-koulutus, NouHätä! -kampanja) sekä tarjotaan turvallisuusviestintäsuunnitelmassa vuosittain määritellyille muille kohderyhmille, kuten varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten sekä hoitolaitosten henkilöstölle. Turvallisuuskoulutuksia toteuttavat turvallisuus- ja onnettomuusviestinnän vastuualue sekä eri toimialueet omien vastuualueidensa ja tehtäviensä mukaisesti.

Turvallisuusvuorovaikutus tarkoittaa ihmisten kohtaamista joko kasvokkain tai virtuaalisesti. Vuorovaikutuksen kautta pyritään vaikuttamaan ihmisten turvallisuustietoihin ja -taitoihin sekä asenteisiin. Kasvokkaisia kohtaamisia tapahtuu esimerkiksi yleisötapahtumissa, palomuseovierailuissa ja kampanjoiden aikana. Virtuaalisia kohtaamisia tapahtuu esimerkiksi sosiaalisen median kanavilla. Turvallisuusvuorovaikutus on tavoitteellista ja suunnitelmallista, ja sitä koordinoi, kehittää ja osaltaan toteuttaa turvallisuus- ja onnettomuusviestinnän vastuualue. Sen toteuttamiseen osallistuvat kaikki toimialueet.

Turvallisuusneuvonta kuuluu jokaisen työntekijän toimenkuvaan. Neuvontaa annetaan yhteydenottojen kautta tai kohdattaessa ihmisiä kasvokkain tai sosiaalisessa mediassa.

Turvallisuus- ja onnettomuusviestinnän vastuualueen lisäksi turvallisuusviestinnän toteuttamiseen osallistuvat lisäksi osin pelastustoiminnan toimialue sekä onnettomuuksien ehkäisyn vastuualue. Tarvittavilta osin turvallisuusviestinnän toteuttamiseen voidaan osallistaa henkilöstöä myös muilta toimialueilta esimerkiksi yleisötapahtumiin liittyen.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen sekä varautuminen onnettomuus- ja vaaratilanteisiin

ja onnettomuuksien seurausten rajoittamiseen. Sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmassa⁹ nostetaan esille vaikuttavuustavoitteita. Ohjauksella, neuvonnalla ja turvallisuusviestinnällä pyritään vastaamaan useamman vaikuttavuustavoitteen tarpeeseen, kuten tulipalojen määrän vähentämiseen. Lisäksi palvelutasopäätöskauden aikana tavoitellaan etenkin Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti väestön omatoimisen varautumisen vahvistamista.

Pelastustoimen valtakunnallisista strategisista tavoitteista nousee muun muassa tarve vahvistaa väestön omatoimista varautumista onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja onnettomuuksien seurannaisvaikutusten vähentämiseksi kaikissa ikäryhmissä. Väestön omatoimisen varautumisen painopisteenä on, että vahinkoja tapahtuisi vähemmän ja ihmiset osaisivat toimia oikein vahingon sattuessa¹⁰.

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategiassa ja pelastustoimen suorituskykyhankkeen liitteessä¹¹ onnettomuuksien ehkäisyä koskien kiinnitetään huomiota palveluiden suunnitteluun, joiden lähtökohtana tulee olla laatu, oikea-aikaisuus, saavutettavuus ja esteettömyys.

Ohjaus ja neuvonta

Ohjauksen tavoitteena on asiakkaiden ja kansalaisten toiminnan turvallisuuden lisääminen ja turvallisuuskulttuurin yleinen parantaminen. Ohjauksen tarve on vaihtelevaa etenkin rakenteellisen ohjauksen osalta. Maailmanpolitiikka ja taloustilanne heijastavat rakentamiseen vahvasti ja viime vuosina rakentaminen onkin kokenut ailahtelua. Maailman muuttuva tilanne on tuonut tarvetta kuitenkin yhä enenevässä määrin panostaa väestön omatoimiseen varautumiseen.

Asiakaspalvelun arvioimista varten Pirkanmaan pelastuslaitoksella on käytössä hyvinvointialueen asiakaspalautejärjestelmä, jossa on pelastustoimelle valtakunnallisesti laaditut vastausvaihtoehdot. Palautteet käydään kuukausittain läpi vastuualuepalaverissa ja toimintaa kehitetään tarpeen mukaisesti. Päivittäisen ohjauksen ja neuvonnan

⁹ Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa elämä 2030.

¹⁰ Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa elämä 2030.

¹¹ Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hanke 2022.

tarpeeseen liittyen asiakaspalautejärjestelmässä on kerätty tietoa erikseen ohjauksesta ja neuvonnasta valtakunnallisten väittämien avulla. Nämä väittämät ovat olleet käytössä 2026 vuoden alusta, joten vastaukset ovat vuoden 2026 ensimmäiseltä puolelta vuodelta (arviointiasteikko 1–5):

- Sain tarvitsemani palvelun: keskiarvo 4,88
- Palvelu oli asiantuntevaa: keskiarvo 5,00
- Palvelu auttaa parantamaan organisaatiomme / toimintamme turvallisuutta: keskiarvo: 4,88

Asiakaspalautteen perusteella ohjaukselle ja neuvonnalle on ollut tarvetta ja se on koettu hyödylliseksi.

Neuvonnalla tavoitellaan turvallisuuskulttuurin parantamista hyvän ja asiakaslähtöisen palvelun avulla asiakaskunnan tarpeen mukaisesti. Päivystävän palotarkastajan palveluaikaa on viime vuosina pidennetty, sillä sen tarve on lisääntynyt. Vuoden 2025 aikana päivystävä palotarkastaja on vastannut puheluihin, sähköposteihin tai käsitellyt yleisötapahtumien pelastussuunnitelmia yhteensä 4872 suorituksen verran. Tämä tarkoittaa noin 19,3 suoritetta työpäivän aikana. Neuvontapalvelulle todetaan olevan tarvetta edelleen seuraavan palvelutasopäätöskauden aikana.

Turvallisuusviestintä

Turvallisuusviestintä tähtää asenteiden muuttamiseen: tavoitteena on saada jokainen ottamaan vastuu omasta turvallisuudestaan sekä huolehtimaan läheistensä ja lähiympäristönsä turvallisuudesta. Tavoitteena on myös ennakoiden vastata mahdollisten poikkeusolojen, kriisien ja yhteiskunnan häiriötilanteiden kasvaneeseen tiedontarpeeseen sekä vahvistaa ihmisten omatoimista varautumista sekä kykyä pärjätä tällaisissa tilanteissa omin avuin.

Vaikuttavan ja todenmukaisen turvallisuusviestinnän perustana onkin sekä suunnitelmallisuus että reaktiivisuus, ja se edellyttää hyvää yhteistyötä eri toimi- ja vastualueiden sekä sidosryhmien välillä. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä on monikanavaista ja siinä hyödynnetään nykyaikaisia viestintäkanavia, huomioiden eri kohderyhmien tavoitettavuus. Turvallisuusviestinnän laadulliset tavoitteet ovat luotettavuus, ajantasaisuus, vaikuttavuus, ja saavutettavuus. Määrällisenä tavoitteena on tavoittaa vuoden aikana 15 % Pirkanmaan väkiluvusta. Kokonaisuus jaotellaan siten,

että noin puolet tavoitteesta saavutetaan koulutusten, yleisötapahtumien ja neuvonnan kautta ja noin puolet verkkoviestinnän keinoin. Verkkoviestinnässä painotetaan sosiaalisen median kanavilla tehtävän turvallisuusviestinnän vuorovaikutteisuutta.

Turvallisuusviestinnän tavoitteiden toteutumista seurataan muun muassa tilastointien ja pelastuslaitoksen omaavalvonnan avulla. Tilastointiin käytetään pelastustoimen valtakunnallista resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmää sekä sosiaalisen median osalta erillistä tähän tarkoitettua hallintatyökalua. Lisäksi turvallisuusviestinnän laadullisia ja toiminnallisia tavoitteita seurataan osana yleistä viestinnän seurantaa ja raportointia.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen antaman ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän avulla pyritään osaltaan vähentämään tulipaloja ja muita onnettomuuksia sekä näiden seurannaisvaikutuksia (henkilö- ja omaisuusvahingot).
- Pelastuslaitos antaa ohjausta ja neuvontaa pelastuslain ja kemikaalilainsäädännön pohjalta pelastuslaitoksen vastuulle kuuluvista kokonaisuuksista huomioiden riskianalyysistä tulevat huomiot esim. kohderyhmien painotuksessa.
- Ohjauksen tavoitteena on asiakkaiden, kansalaisten ja muiden viranomaisten toiminnan turvallisuuden lisääminen, turvallisuuskulttuurin yleinen parantaminen ja vaikuttavuuden lisääminen. Ohjausta annetaan sitä pyydettyäessä.
- Neuvonnalla tavoitellaan turvallisuuskulttuurin parantamista hyvän ja asiakaslähtöisen palvelun avulla. Päivystävä palotarkastaja vastaa puheluihin ja tulleisiin sähköposteihin päivän aikana.
- Pelastuslaitos tarjoaa ohjausta ja neuvontaa muun muassa verkkosivuillaan, omissa sosiaalisen median kanavissa sekä päivystävän palotarkastajan toimesta.

- Pelastuslaitoksella on erityistä asiantuntemusta vaativille ohjauksen ja neuvonnan palveluille erikseen nimetyt vastuuhenkilöt. Vaativaa ohjausta ja neuvontaa tarjotaan rakenteelliseen turvallisuuteen, kemikaaliturvallisuuteen, palontutkintaan, asumisturvallisuuteen, yleisötapahtumiin ja patoturvallisuuteen liittyen.
- Ohjaukselle ja neuvonnalle on erikseen annettuna palveluna varattu palvelutasopäätöskauden alkaessa 3,7 htv. Ohjausta ja neuvontaa annetaan myös muun onnettomuuksien ehkäisyn toiminnan yhteydessä. Tarvittaessa resurssia tarkistetaan vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa.
- Turvallisuusviestinnän palveluja tuotetaan riskianalyysin perusteella, erillisen vuosittain päivitettävän turvallisuusviestintäsuunnitelman mukaisesti. Päätettävä turvallisuusviestintäsuunnitelma pohjautuu pelastustoimen kansalliseen strategiaan sekä pelastustoimen viestinnän linjauksiin.
- Turvallisuusviestinnän laadulliset tavoitteet ovat luotettavuus, ajantasaisuus, vaikuttavuus, ja saavutettavuus. Määrällisenä tavoitteena on tavoittaa vuoden aikana 15 % Pirkanmaan väkiluvusta.
- Turvallisuusviestintään (sis. turvallisuuskoulutus, myös Pirhan sisäinen turvallisuuskoulutus) on varattu palvelutasopäätöskauden alussa 4 htv. Tarvittaessa resurssia tarkistetaan vuosittain päivitettävässä turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

Palvelutason kehittämistarve

Ohjauksen, neuvonnan ja turvallisuusviestinnän osalta oikeanlaisten keinojen sekä oikeiden tahojen löytäminen sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteisiin vastaamiseksi vaatii resurssia selvittää tarkemmin ilmiöiden ja tapahtuneiden onnettomuuksien taustoja.

Sitran globaalien megatrendit, kuten muun muassa digitalisaation ja tekoälyn nopea kehittyminen, ilmastonmuutos, yhteiskunnallinen levottomuus sekä geopolittiset jännitteet, tulee huomioida tulevaisuuden kehittämistoimenpiteitä suunniteltaessa. Digitaalisuuden ja tekoälyn lisääntyminen eivät kuitenkaan poista tarvetta asiantuntijatyölle ja henkilökohtaisesti annettavalle palvelulle.

Ohjaus ja neuvonta

Ohjauksen ja neuvonnan osalta huomioidaan palvelutasopäätöskauden aikana onnettomuuskehityksen seurannasta tulevat nostot, riskianalyysistä nousevat huomiot ja selvitetään, onko ohjauksella ja neuvonnalla mahdollisuutta vaikuttaa onnettomuuksien ja niiden seurannaisvaikutusten pienentämiseen. Resurssit haastavat tällä hetkellä tarkemman analyysin tekemistä.

Turvallisuusviestintä

Mahdollisimman reaaliaikaisen ja laajasti tavoittavan turvallisuusviestinnän toteuttamiseksi turvallisuusviestintää on edelleen tarve kehittää lisäten painopistettä digitaaliseen viestintään. Sekä kansallisesti että alueellisesti on myös tunnistettu tarve maahanmuuttajille ja vieraskielisille tuotettuun turvallisuusviestintäsisältöön. Painopistettä turvallisuusviestinnässä kohdennetaan vaikeammin tavoitettaville kohderyhmille kuten maahanmuuttajille ja vieraskielisille, ikäihmisille sekä päihde- ja mielenterveysasiakkailla.

Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään turvallisuusviestinnällisen materiaalin / ohjeistuksen laatimista havaituille kohderyhmille joko hyvinvointialueena tai valtakunnallisesti. Tässä onnistumisessa edellytyksenä on muun muassa vahva yhteistyö eri viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa sekä onnettomuuskehityksen seurannan aktiivinen hyödyntäminen. Niukat resurssit haastavat myös tämän kehittämistoimen osalta.

5.1.2 Palontutkinta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 41 §:n mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen

sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkintatoimintaa ohjaa pelastuslaitoksen erillinen palontutkintaohje. Palontutkinnassa on käytössä kolme eri tasoa. Taso 1 on palontutkinnan perustaso, joka suoritetaan jokaisesta tulipalosta. Tutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy ja sen leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot, vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät, kuten asukkaiden ja henkilökunnan toiminta palotilanteessa sekä pelastustoiminta. Tutkinnan suorittaa pelastustoiminnan johtaja tai tehtävään nimetty päällystöviranhaltija. Vuositasolla tason 1 palontutkintaa suoritetaan noin 1000 kappaletta.

Taso 2 on palontutkinnan laajempi taso, joka suoritetaan vähintään palontutkintaohjeeseen tutkintakriteerit täyttävistä tulipaloista (esimerkiksi palokuolema, vakava loukaantuminen tai suurehko omaisuusvahinko). Tason 2 tutkinnassa selvitetään tulipalon syy ja perehdytään tarkemmin onnettomuuden laajuuteen vaikuttaneisiin tekijöihin. Tutkinnan suorittaa tehtävään nimetty päällystöviranhaltija tai palontutkintaryhmän jäsen. Vuositasolla tason 2 palontutkintaa suoritetaan noin 20–30 kappaletta.

Taso 3 on palontutkinnan laajin taso, joka suoritetaan tarpeen vaatiessa erityisen merkittävistä tapauksista tai osana muuta tutkintaa. Päätöksen tutkinnan aloittamisesta voi tehdä Onnettomuustutkintakeskus, sisäasiainministeriö tai pelastuslaitos. Tason 3 palontutkintaa varten kootaan tutkintaryhmä, johon voi kuulua osallistujia pelastuslaitoksen ulkopuolelta. Tutkintaryhmä työskentelee erikseen nimetyn puheenjohtajan johdolla ja tutkinnan suuntaaminen ja laajuus määrittyy tutkittavan tapauksen ja tutkintatietojen tuottaman lisäarvon perusteella. Vuositasolla tason 3 palontutkintoja suoritetaan 0–1 kpl.

Palontutkintaa suoritetaan tarvittaessa yhteistyössä poliisin sekä vakuutusyhtiöiden kanssa. Pelastusviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa poliisille, jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja

henkilöturvallisuusrikkomuksista. Pirkanmaan pelastuslaitoksella on resursoitu palontutkintaan yhteensä noin yksi henkilötyövuosi. Palvelutasopäätöskauden aikana on pilotoitu palontutkinnan viikkopäivystäjää, jolla varmistetaan virka-aikaisen palontutkinnan nopea käynnistyminen ja alkuvaiheen resurssointi.

Palontutkintaa tarvitaan Pirkanmaalla luomaan luotettava tilastopohja riskianalyysille ja pelastustoimen suunnitelmille, kuntien turvallisuussuunnittelun tukemiseen, onnettomuuskehityksen seurantaan, pelastus- ja valvontatoiminnan kehittämiseen sekä turvallisuusviestintään. Yksittäisissä tapauksissa voidaan varhaisessa vaiheessa puuttua tulipalojen ehkäisemiseen esimerkiksi tuotteiden valmistusvirheissä, jolla on vaikutusta koko Suomen alueella tai maailman laajuisesti. Tästä syystä palontutkinnan tulee voida reagoida paloihin varhaisessa vaiheessa ja tutkinnalle tulee olla osoitettavissa riittävät resurssit.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Väestön vanheneminen ja toimintakyvyltään rajoittuneiden henkilöiden lisääntynyt kotona asuminen tulee tapahtuneiden onnettomuuksien näkökulmasta lisäämään väestönryhmässä tapahtuvia vakavia tulipaloja. Yhteistyötä palontutkinnassa ja muussa onnettomuustutkinnassa tulee lisätä hyvinvointialueen sisällä sosiaali- ja terveystoimen kanssa juurisyiden selvittämiseksi ja ehkäisykeinojen parantamiseksi. Tämä vastaa sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen että pelastustoimen valtakunnallisen strategian tavoitteita. Palontutkinta luo pohjan onnettomuuskehityksen seurannalle ja voi osaltaan ryhtyä toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Palontutkinta on pelastuslaitoksen lakisääteinen tehtävä. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissyy ja selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot ja vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus.

Palontutkinnasta saatavaa substanssietoa tarvitaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien syistä ja seurauksista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä. Tiedot palontutkinnasta tallennetaan pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin, josta niitä voidaan hyödyntää valtakunnallisesti tilastoinnissa, turvallisuusviestinnässä sekä hyödyntää tutkimus- ja kehittämistoiminnassa. Palontutkinnasta laaditaan tarpeen mukaan myös pelastuslaitoksen sisäistä materiaalia, joka tähtää etenkin oman toiminnan kehittämiseen.

Palontutkintaohjeen tason 1 palontutkinnan suorittaa pääsääntöisesti pelastustoiminnan johtaja. Tasojen 2 ja 3 palontutkintaan on nimetty palontutkintaohjeessa palontutkintaryhmä. Laadukasta palontutkintaa saadaan aikaan riittäväillä henkilö- ja materiaalliresursseilla sekä toimintaohjeilla.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos suorittaa palontutkintaa pelastuslain 41 § mukaisesti kaikista tulipaloista.
- Pelastustoiminnanjohtaja arvioi palon syttymissyyn.
- Palontutkinta suoritetaan tasoilla 1, 2 tai 3 riippuen palojen vahinkojen vakavuudesta ja suuruudesta. Vakavuus ja suuruus on luokiteltu pelastuslaitoksen palontutkintaohjeessa.
- Erillinen palontutkinta suoritetaan paloista, joissa on tapahtunut huomattava omaisuusvahinko, henkilövahinko tai muun syyn perusteella
- Pelastuslain mukaista palontutkintaa ja tarvittaessa onnettomuustutkintaa toteutetaan tarvittavien yhteistyötahojen, kuten poliisin, turvallisuus- ja kemikaaliviraston, vakuutusyhtiön sekä Onnettomuustutkintakeskuksen kanssa.
- Palontutkintaan on varattu palvelutasopäätöskauden alkaessa 0,81 htv. Tarvittaessa resurssia tarkistetaan vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa.

Palvelutason kehittämistarve

Nykyinen palvelutaso palontutkinnan osalta saavutetaan nykyisillä resursseilla. Toiminnan kehittämistarve on pääosin sisäistä ja se liittyy palontutkinnan prosessiin, jatkuvaan henkilöstön kouluttamiseen sekä kalustohankintoihin. Pelastuslaitoksen palontutkintaprosessia (palontutkintaohje) kehitetään palvelutasopäätöskauden aikana. Palontutkinnan tutkimustuloksia pyritään hyödyntämään nykyistä tehokkaammin onnettomuuskehityksen seurannassa, onnettomuuksien ehkäisyssä ja pelastustoiminnan kehittämisessä, mikä vaatii kuitenkin henkilöresurssin kasvattamista. Palontutkinnassa on laadullisia eroja, jotka vaativat kouluttamista. Palontutkintaan käytettävän työajan kasvattamisella parannetaan henkilöstön kouluttautumismahdollisuuksia, mahdollistetaan asioihin nopeampi reagointi, syvempi perehtyminen ja palontutkinnan laatu ja johtopäätökset, jotka tukevat palontutkinnan tavoitteiden täyttymistä. Henkilöresurssin kasvattamista tarkastellaan vertaamalla vuosittain suunniteltua työmäärää toteutuneeseen työmäärään työaikakirjausten perusteella ja tehdään tarvittavia korjauksia vuositasolla koko palvelutasopäätöskauden aikana.

Pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettu toimenpiderekisteri uusiutuu 2026 vuoden lopussa, joka vaatii erillistä koulutustarvetta kaikilla palontutkintatasoilla ja täsmällisempää kirjausten seuranta laadun varmistamiseksi. Pelastuslain 41 §:n ilmoitusvelvollisuuden toteutumista tehostetaan ja ilmoitusmäärien kehittymistä seurataan esimerkiksi oma-valvonnalla.

5.1.3 Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 42 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen pääasialliset yhteistyötahot on esitelty taulukossa 1.

Taulukko 2. Pirkanmaan pelastuslaitoksen yhteistyötahot ja kuvaus yhteistyöstä.

Yhteistyötaho	Kuvaus yhteistyöstä
Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysturvaviranomaiset	Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveysturvaviranomaisten kanssa tehtävä yhteistyö muodostuu sote kohteiden tarkastuksista sekä hyvinvointialueen yhteisistä hanke- ja muista palavereista.
Kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaiset	Pelastuslaitos antaa rakenteellisen paloturvallisuuden ohjausta ja neuvontaa sekä antaa lausuntoja kaavoitukseen ja rakennuslupakäsittelyyn liittyvissä asioissa. Pelastusviranomainen osallistuu lisäksi rakentamiseen liittyviin tarkastuksiin ja katselmuksiin.
Kuntien ympäristönsuojelu- ja ympäristöterveysviranomaiset	Kuntien ympäristönsuojelu- ja ympäristöterveysviranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä seuraavien valvonta-alueiden osalta: ympäristönsuojelu, elintarvikevalvonta, terveydensuojelu ja kemikaalivalvonta. Yhteistarkastuksia ja valvontaprojekteja toteutetaan resurssien puitteissa. Pyydetessä annetaan lausuntoja esim. ympäristöluvista.
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES	Pelastusviranomainen osallistuu Tukesin valvomien kemikaalikohteiden määräaikaistarkastuksiin resurssien puitteissa ja antaa pyydetessä lausuntoja Tukesin valvonnassa olevien kemikaalikohteiden lupaprosesseihin liittyen. Muu yhteistyö liittyy palontutkintaan, pelastustoimen laitteisiin, yleisötilaisuuksiin ja kuluttajaturvallisuuteen ym. Tukesin toimialaan liittyviin valvontakysymyksiin.
Elinvoimakeskus	Pelastuslaitos tekee valvontaan liittyvää yhteistyötä elinvoimakeskuksen kanssa. Yhteistoiminta painottuu vesien ja maaperän suojeluun liittyviin kysymyksiin (polttoaineiden ja muiden ympäristölle vaarallisten kemikaalien käsittely ja varastointi), maatalouden tuettuun rakentamiseen, ympäristölupiin ja patoturvallisuuteen. Yhteistyötapoina ovat mm. lausunnot ja tarkastukset.
Lupa- ja valvontavirasto	Pelastuslaitoksella on valvontaan liittyvää yhteistyötä Lupa- ja valvontaviraston palveluiden kanssa. Pelastuslaitos antaa pyydetessä lausunnon Lupa- ja valvontavirastolle sosiaali- ja terveysturvapalveluja tuottavien kohteiden henkilö- ja paloturvallisuusjärjestelyistä. Lausuntoja annetaan myös esim. ympäristölupaha-

	kemuksiin liittyen. Työsuojeluviranomaisen ja alkoholivalvonnan kanssa suoritetaan yhteistarkastuksia tarpeen ja resurssien mukaan.
Hätäkeskuslaitos	Pelastuslaitos tekee valvontatoimintaan liittyvää yhteistyötä hätäkeskuksen kanssa pääasiassa hätäkeskukseen liitettyjen paloilmoin- ja sammutuslaitteiden osalta.
Sisä-Suomen poliisi	Pelastuslaitos toimii yhteistyössä poliisin kanssa mm. yleisötilaisuuksien turvallisuuden ennakosuunnittelussa, tapahtumien järjestäjien pelastus-/turvallisuussuunnittelun ohjaamisessa, ilotulitusnäytösten sekä ilotulitteiden myymälävarastojen valvonnassa. Yhteistoimintaa on myös muussa valvontatoiminnassa, turvallisuusviestinnässä, palontutkinnassa sekä pelastuslain 41 § ja 42 § mukaisissa ilmoitusvelvollisuuksissa.
Maahanmuuttovirasto Migri	Maahanmuuttoviraston kanssa tehdään yhteistyötä vastaanottokeskusten turvallisuuden parantamiseksi ja ylläpitämiseksi muun muassa tekemällä valvontakäyntejä vastaanottokeskuksiin, kouluttamalla vastaanottokeskusten henkilökuntaa sekä varmistamalla Migrin vastuulla olevien asuntojen riittävä turvallisuustaso.
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom sekä Väylävirasto	Yhteistoiminta liittyy UPS-kohteena olevan järjestelyratapihan valvontaan sekä asiantuntija-apuun ratapihan turvallisuutta koskevissa kysymyksissä. Lisäksi yhteistyötä tehdään erityiskohteiden kuten Rantaväylän ajoneuvoliikennetunneliin liittyen sekä annetaan lausuntoja hankkeista ja esityksiä onnettomuuskehityksen seurannan perusteella.
Muut yhteistyötahot	Muita keskeisiä yhteistyötahoja ovat: ensihoidon palvelutuottajat, kunnan eläinlääkäri, nuohoojat (PeL 62§ ilmoitusvelvollisuus), paloilmoin- ja sammutuslaitteistojen tarkastuslaitokset, pelastus- ja kiinteistöalan järjestöt ja yhdistykset, öljysäiliöiden asennus- ja tarkastusliikkeet, onnettomuustutkintakeskus OTKES, Puolustusvoimat, tulli, kolmannen sektorin toimijat, isännöitsijät, taloyhtiön edustajat, kaupungit/kunnat, muut pelastuslaitokset sekä Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto. Onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueelta osallistutaan valtakunnallisiin asiantuntijaverkostoihin sekä alueellisiin hankkeisiin resurssien puitteissa.

Paikallinen ja alueellinen turvallisuussuunnittelutyö	Pirkanmaan pelastuslaitos osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön hyvinvointialueen ja kuntien kanssa sovittavalla tavalla.
---	---

Yhteistyötahoista ja yhteistyömuodoista on kerrottu tarkemmin valvontasuunnitelmassa. Pirkanmaan pelastuslaitoksella on resursoitu yhteistyöhön eri viranomaisten ja tahojen kanssa noin viisi henkilötyövuotta.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Hyvällä ja toimivalla yhteistyöllä viranomaisten, kuntien, hyvinvointialueen ja järjestöjen kanssa tavoitellaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien sekä näiden seurauksena vaikutusten vähentämistä. Tämän toteutumiseksi tarpeena on yhä voimakkaammin ennalta ehkäisy. Tähän pystytään panostamaan, kun yhteistyöllä pystytään tunnistamaan paremmin turvallisuusongelmien juurisyyt ja selvittämällä yhdessä, miten niihin voidaan vaikuttaa.

Yhteistyötoiminnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota yhteistyöhön väestön, kuntien, hyvinvointialueiden, elinkeinoelämän sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Eri toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on myös vahvistaa tietopohjaa luoden vaikuttavuutta sekä laajentaa ymmärrystä toimintaympäristön riskeistä. Järjestöjen osalta tulee palvelutasopäätöskauden aikana löytää uusia yhteistyötahoja ja -muotoja, jotta erilaisten järjestöjen kautta voidaan parantaa etenkin asumisturvallisuutta.

Suorituskykyhankkeessa¹² kiinnitetään huomiota, että yhteistyökumppaneiden avulla on mahdollista tavoittaa sellaisia kohderyhmiä, jotka saattaisivat muuten olla vaikeasti tavoitettavissa. Tämä tulee olla pelastuslaitoksen yhteistyön tavoitteena.

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2026–2030 nostaa esille tärkeänä näkökulmana sidosryhmien yhteistyön lisäämisen, jonka avulla tavoitteena on asukkaiden turvallisuuden parantaminen.

¹² Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hanke 2022.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää yhteistyötä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa suunnitelmallisesti ja riskianalyysissä tunnistettuihin riskeihin ja uhkiin perustuen.
- Pelastuslaitos osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.
- Pelastuslaitos toimii asiantuntijana, antaa muille viranomaisille lausuntoja ja osallistuu neuvotteluihin lainsäädännön tai viranomaisyhteistyön perusteella.
- Pelastuslaitos osallistuu pelastuslaitosten kumppanuusverkoston onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvien asiantuntijaryhmien ja työryhmien toimintaan.
- Pelastuslaitos käsittelee kaikki viranomaisten ja muiden ilmoitusvelvollisten tahojen pelastuslain 42 §:n perusteella tulleet ilmoitukset havaituista ilmeisistä palovaaroista ja muista onnettomuusriskeistä ja ryhtyy niiden johdosta tarvittaessa pelastuslain mukaisiin toimenpiteisiin.
- Pelastuslaitos käsittelee pelastuslain 62 §:n perusteella nuohoojilta tulleet ilmoitukset ja ryhtyy niiden johdosta tarvittaessa toimenpiteisiin.
- Onnettomuuksien ehkäisytyöhön liittyvä yhteistyö kuvataan tarkemmin vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa.
- Yhteistyöhön on varattu palvelutasopäätöskauden alkaessa yhteensä 5 htv. Tarvittaessa resurssia tarkistetaan vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa.

Palvelutason kehittämistarve

Vaikuttavan onnettomuuksien ehkäisytyön kannalta kehityskohdaksi nousee uusien vakiintuneiden käytäntöjen ja rakenteiden luonti sekä hyvinvointialueen sisäisesti että laajemminkin. Hyvinvointialueen organisaation laajuuden ja risteävien vastuiden takia

asumisturvallisuus ja asukkaan turvallinen asuminen voi päätöksenteossa ja toimintaa suunniteltaessa jäädä liian vähäiselle huomiolle. Tämän takia säännöllinen ja tehtäväalueiden rajat ylittävä yhteistyö ja tiedonjako mahdollistaisivat kokonaisvaltaisen turvallisuuden huomioimisen koko palveluketjun varrella ja näin parantaisivat asukkaan turvallisuuden huomioimista ja koko hyvinvointialueen turvallisuusilmapiiriä. Palvelutasopäätöskauden aikana tavoitteena on luoda toimiva yhteistyöverkosto hyvinvointialueen sisällä asumisturvallisuuden parantamiseksi ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi.

Palvelutasopäätöskauden aikana tavoitteena on myös tiivistää ja syventää yhteistyötä kuntien rakennusvalvontojen kanssa sekä luoda säännöllinen yhteistyökokouskäytäntö yhteisen vuoropuhelun ja toiminnan kehittämiseksi.

5.1.4 Onnettomuuskehityksen seuranta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Onnettomuuskehityksen seuranta varten Pirkanmaan pelastuslaitoksella on perustettu yhteistyöryhmä, jossa on edustajia kaikilta toimialueilta. Tiimiä johdetaan onnettomuuksien ehkäisyn ja siviilivalmiuden toimialueen taholta. Tiimi kokoontuu kvartaaleittain, jolloin seurataan tilastollisesti onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Lisäksi käydään läpi palontutkinnasta nousevat havainnot ja pelastustoiminnan näkökulmasta nostot, toimintavalmiuden seurannan kautta tulevat huomiot, sovitaan viestittävät asiat sisäisesti ja ulkoisesti sekä sovitaan viestinnälliset tavat. Turvallisuusviestintä on merkittävä osa onnettomuuskehityksen seurannan tulosten jalkauttamista.

Onnettomuuskehityksen seurannasta tehtäviä nostoja tuodaan esille henkilöstöinfoissa ja intrassa. Mikäli on tarvetta muuttaa toimintatapoja tehtäväalueella, niistä viestitään erikseen tarvittaville tahoille (pelastustoiminta, onnettomuuksien ehkäisy, vies-

tintä). Tarvittaessa vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa voidaan huomioida riskiperusteisesti valvontakohteita ja niiden valvontavälejä. Onnettomuuskehityksen seurannan pohjalta voidaan myös vuosittain valita valvonnan painopisteet.

Onnettomuuskehityksen seurannasta nostetaan kuntakohtaisia tietoja paikalliseen ja alueellisen turvallisuussuunnittelutyöhön. Onnettomuuskehityksen seurantaan on varattu resurssia noin 0,1–0,3 henkilötyövuotta.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Onnettomuuskehityksen seurannan ja siitä johdettavien toimenpiteiden tavoitteena on vähentää tulipaloja ja muita onnettomuuksia valtakunnallisen pelastustoimen tavoitteen sekä Pirkanmaan hyvinvointialueen strategian mukaisesti.

Onnettomuuskehityksen seurantaa tarvitaan kokonaiskuvan luomiseen ja oikeiden toimenpiteiden löytämiseen. Tulipalojen ja muiden onnettomuuksien vähentämiseksi tarvitaan johdonmukaista toimintaa koko yhteistyöryhmältä ja toimenpiteiden jalkauttamiselta.

Onnettomuuskehityksen seurannalla ja siitä johdetuilla toimenpiteillä pyritään osaltaan vastaamaan sisäministeriön onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman vaikuttavuustavoitteisiin. Pirkanmaan pelastuslaitoksella on tarvetta nostaa onnettomuuskehityksen seurannan merkitystä onnettomuuksien ehkäisemisessä.

Onnettomuuskehityksen systemaattisella seurannalla ja tarkemmalla analysoinnilla pyritään tunnistamaan onnettomuuskehitykseen vaikuttavia tekijöitä ja niiden mahdollisia syitä. Tavoitteena on tuottaa tietoa, jonka perusteella onnettomuuksiin voidaan vaikuttaa tarkoituksenmukaisesti esimerkiksi viranomaisyhteistyön, turvallisuusviestinnän, organisaation sisäisten toimintaohjeiden päivittämisen, valvontatoiminnan tai muiden ennaltaehkäisevien toimenpiteiden avulla.

Päättävän palvelutasopäätöskauden aikana on havaittu muun muassa, että liikenneonnettomuuksien kokonaismäärä on vähentynyt, mutta onnettomuuksissa aiheutuneet henkilövahingot ovat samanaikaisesti lisääntyneet viime vuosien aikana. Kehitysuunta edellyttää tarkempaa analysointia, jotta voidaan selvittää, mistä henkilövahinkojen lisääntyminen suhteessa onnettomuuksien kokonaismäärään johtuu. Analyys-

sissä on tarpeen tarkastella esimerkiksi onnettomuuksien vakavuutta, tapahtumapaikkoja, ajankohtia, liikenneolosuhteita, osallisia sekä muita mahdollisia taustatekijöitä. Tarkemman tilannekuvan avulla voidaan kohdentaa ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä nykyistä tehokkaammin ja arvioida, millaisilla viranomaistoimilla, turvallisuusviestinnällä, valvonnalla tai toimintaohjeiden kehittämisellä havaittuun kehitykseen voidaan parhaiten vaikuttaa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaista tilannekuvaa tulipalojen ja muiden onnettomuuksien sekä niiden syiden kehityksestä.
- Onnettomuuskehityksen seurannan tuloksia hyödynnetään pelastuslaitoksen toiminnassa sekä alueellisessa ja paikallisessa turvallisuussuunnittelutyössä.
- Onnettomuuskehityksen seurannalla tavoitellaan tulipalojen ja muiden onnettomuuksien sekä näiden seurannaisvaikutusten (henkilövahingot, omaisuusvahingot) vähentämistä.
- Tunnistettujen onnettomuusuhkien ja riskikohteiden turvallisuuden parantamiseksi pelastuslaitos tekee yhteistyötä toiminnanharjoittajien, kuntien, muiden viranomaisten ja tarvittaessa muiden keskeisten toimijoiden kanssa.
- Onnettomuuskehityksen seurannan työryhmässä tarkastellaan tulipaloja ja muita onnettomuuksia onnettomuustyypeittäin kaikkien onnettomuuksien vähentämiseksi.
- Palvelutasopäätöskauden alkaessa onnettomuuskehityksen seurantaan on varattu 0,2 htv. Tarvittaessa resurssia tarkistetaan vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa.

Palvelutason kehittämistarve

Onnettomuuskehityksen seurannasta nostettavien oikeiden ja vaikuttavien keinojen löytäminen sekä oikeiden toimenpiteiden (viestintä, valvontatoiminta, toimenpiteiden

muuttaminen) ymmärtäminen eri tilanteissa vaatii vielä kehittämistä, jotta toiminnalla saataisiin vaikuttavuutta onnettomuuksien ehkäisemisessä. Tavoitteena on saada palvelutasopäätöskauden aikana lisättyä resurssia (1 htv) onnettomuuskehityksen seurantaan sekä riskiperusteiseen valvontaan.

Onnettomuuskehityksen seurannan avulla on jo tunnistettu kehityssuuntia, joihin tulisi pyrkiä vaikuttamaan. Keskeisenä haasteena on kuitenkin se, että käytettävissä olevat henkilöstöresurssit ja vaikuttamisen keinot ovat rajalliset. Kaikkiin tunnistettuihin riskeihin ei ole organisaation omilla toimilla mahdollista vaikuttaa suoraan.

Onnettomuuskehitykseen vaikuttaminen on lisäksi tyypillisesti pitkäjänteistä toimintaa, jonka vaikutukset näkyvät viiveellä. Erityisesti tilanteissa, joissa asian ratkaiseminen tai siihen vaikuttaminen kuuluu toiselle viranomaiselle tai toimijalle, vaikuttamismahdollisuudet ovat välillisiä ja toimenpiteiden eteneminen voi olla hidasta. Palvelutasopäätöskauden aikana tunnistettujen ongelmien perusteella on tarpeen arvioida entistä systemaattisemmin, millaisilla toimenpiteillä pelastuslaitos voi itse vaikuttaa havaittuihin riskeihin ja missä tilanteissa vaikuttaminen edellyttää yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Näin rajalliset resurssit voidaan kohdentaa vaikuttavuuden kannalta taroituksenmukaisimpiin toimenpiteisiin.

Palvelutasopäätöskaudella onnettomuuskehityksen seurantaa ja analysointia kehitetään siten, että tietoa voidaan hyödyntää aiempaa tehokkaammin riskien tunnistamisessa, toiminnan suunnittelussa ja toimenpiteiden kohdentamisessa. Analysoinnissa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan tietoa onnettomuuksien määrästä, vakavuudesta, tapahtumapaikoista ja -ajankohdista sekä muista onnettomuuksien taustatekijöistä.

5.1.5 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien onnettomuuksien ehkäisyyn ja valvontaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Hyvinvointialuelain 7 §:n mukaan hyvinvointialue voi hoitaa lailla säädetyt tehtävänsä itse tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle. Tällä hetkellä

Pirkanmaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuu-alueelle kuuluvia tehtäviä ei hoideta yhteistoiminnassa muiden hyvinvointialueiden kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pirkanmaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuu-alueella ei koeta tällä hetkellä tarvetta järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle hyvinvointialueelle.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Päätöstä siirretyn tehtävän järjestämisestä ja valvonnasta ei tarvita, koska tehtäviä ei ole siirretty.

Palvelutason kehittämistarve

Pidemmällä aikavälillä seurataan pelastuslaitosten onnettomuuksien ehkäisyn tehtäviä ja selvitetään järjestämisvastuun siirtämisen mahdollisuutta tarvittaessa. Tämä vaatii hyvää yhteistyötä eri pelastuslaitosten kesken, etenkin yhteistyöalueiden kesken.

5.1.6 Valvontatehtävät

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 78 §:n mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Pelastuslain lisäksi pelastusviranomaisen on säädetty yhdeksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 390/2005 (ns. kemikaaliturvallisuuslaki) valvontaviranomaiseksi. Kemikaaliturvallisuuslain tavoitteena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja.

Valvontatehtävien toteuttamisesta on laadittava pelastuslain 79 §:n mukaisesti valvontasuunnitelma, jonka tulee perustua hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen.

Pirkanmaan pelastuslaitokselle on laadittu onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueen tehtävien toteuttamiseksi valvontasuunnitelma, jota päivitetään vuosittain. Valvontasuunnitelma perustuu Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelmassa on kuvattu valvontatoiminnan sisältö, määräaikaisen ja harkinnanvaraisesti suoritettavan valvonnan kohteet ja keinot, valvontakohteiden määrät sekä valvontavälit, viranomaisyhteistyö, valvontatoimintaan käytettävät resurssit, valvontatoiminnan vaikuttavuuden ja suunnitellun valvonnan toteutumisen arviointi sekä muut onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatehtävät -vastuualueella suoritettavat tehtävät. Vuodelle 2027 saadaan käyttöön valtakunnallinen onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma, jossa huomioidaan valvontasuunnitelman lisäksi turvallisuusviestintäsuunnitelma.

Valvontatehtävät jaetaan määräaikaiseen valvontaan, harkinnanvaraisesti suoritettavaan valvontaan sekä asiakirjavalvontaan. Pelastuslain mukainen määräaikainen valvonta pitää sisällään yritys- ja laitospöytäkohteiden valvontaa (valvontajärjestelmässä A1–A6-kohteet) ja asuinrakennusten valvontaa (valvontajärjestelmässä B-kohteet). Sekä yritys- ja laitospöytäkohteissa että asuinrakennusten valvonnassa käytetään perinteisen tarkastustoiminnan lisäksi paloturvallisuuden itsearviointia. Lisäksi määräaikaiseen valvontaan huomioidaan kohteiden jälkivalvontaan liittyvät toimenpiteet – jälkipalotarkastukset sekä asiakirjajälkivalvonnat.

Harkinnanvaraisesti suoritettavalla valvonnalla tarkoitetaan eri syistä kohteeseen tehtäviä ylimääräisiä tarkastuksia (muun muassa paloriskikohteiden valvonta, tilapäismajoitukseen liittyvä valvonta, teematarkastukset, palontutkinta), lausuntoja rakennuksen tai rakennusosan käyttöönotosta, lausuntoja kiinteistön väestönsuojan käytöstä, lausuntoja kiinteistön pelastusteistä, kemikaaliturvallisuuslain mukaista valvontaa sekä yleisötapauksien valvontaa. Harkinnanvaraisesti suoritettavan valvonnan määrään pelastuslaitos ei voi yksin omilla toimillaan vaikuttaa ja sen vuoksi siihen tarvittavaa resurssia on hankalaa arvioida. Pelastuslaitoksella on varattu määräaikaiseen valvontaan noin yhdeksän henkilötyövuotta ja harkinnanvaraisesti suoritettavaan valvontaan noin 5,5 henkilötyövuotta.

Pelastusviranomaiselle säädetään kemikaaliturvallisuuslaissa tehtäviä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuuden valvonnassa sekä niihin liittyvien ilmoitusten käsittelyssä. Valvonta kohdistuu pelastusviranomaisen toimivaltaan kuuluviin toimintoihin, kuten vaarallisten kemikaalien vähäiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin, nestekaasun ja biokaasun käyttöön ja varastointiin, öljylämmityslaitteistoihin ja öljysäiliöiden valvontaan sekä ilotulitteisiin, erikoistehoisteisiin ja pyroteknisten tuotteisiin.

Valvontatoiminnan suoritteet kirjataan ja raportoidaan pelastuslaitoksella käytössä olevaan valvontaohjelmaan. Suoritteiden toteumaa seurataan vastuualueella kuukausittain. Tämän lisäksi kvartaaleittain katsotaan valvonnan toteumat läpi toimialueen johtoryhmässä. Pelastuslaitoksen omavalvonnan avulla seurataan kvartaaleittain suoritteita ja ne raportoidaan hyvinvointialueen osavuosikatsaukseen.

Yhteistyö kaikissa muodoissaan korostuu asumisturvallisuuden viitekehyksessä niin ilmoitusvelvollisuuden tietoisuudesta kuin eri viranomaisten omalla vastuualueellaan käyttämän määräysvallan osalta. Ratkaistaessa asukkaan monisyisiä ongelmia korostuu entisestään tiedonjako ja yhteistyö eri viranomaisten ja tahojen kanssa. Paloriski-ilmoituksiin liittyvässä toiminnassa on ratkaisevaa yhteinen tilannekuva ja vastuuviranomaisten tiedottaminen ja tätä kautta osallistaminen ongelman ratkaisuun.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Valvontatoiminnan tavoitteena on edistää hyvää turvallisuuskulttuuria alueella ja vähentää tulipaloja ja muita onnettomuuksia sekä niistä aiheutuvia omaisuus- ja henkilövahinkoja. Valvontatoimintaa suunnitellaan riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Valvontatoiminnalla pyritään tulipalojen määrän vähentämiseen ja paloturvallisuuden edistämiseen valvomalla, että rakennusten omistajat ja haltijat sekä toiminnanharjoittajat noudattavat pelastuslaissa määritettyjä sekä yleisiä että toiminnanharjoittajan, rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksia. Valvontatoiminnan tavoitteena on myös varmistaa pelastustoiminnan ja ensihoidon toimintaedellytykset onnettomuustilanteessa.

Kemikaalivalvonnan tavoitteena on nimenomaan vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvien henkilö- ja omaisuusvahinkojen ehkäisy ja torjunta. Kemikaalivalvonta perustuu pelastusviranomaiselle kemikaaliturvallisuuslaissa ja sen nojalla annetussa asetuksessa vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta säädettyihin tehtäviin. Kemikaalivalvonnan kohteena olevat riskikohteet on tunnistettu riskianalyysissä sekä valvontatoiminnan kautta.

Asumisen paloturvallisuutta haastavat erityisesti kasvava eriarvoistuminen, ikärakenteen muuttuminen sekä Pirkanmaalla asukasmäärän kehittyminen ja keskittyminen Tampereelle ja Tampereen seutukuntaan. Harva-asutuksen alueen asukkaat tulee kuitenkin vähenevästä määrästäan huolimatta huomioida erityisesti asumisen turvallisuuden parantamisessa, sillä palvelut ja avun saaminen on haastavampaa. Asumisturvallisuuden edistämisessä on tarpeen huomioida onnettomuuskehityksen seuranta, operatiivisesta- sekä valvontatyöstä nousevat havainnot ja mahdolliset trendit.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Valvonta suunnitellaan niin, että se perustuu riskiarviointiin ja se on laadukasta, säännöllistä ja tehokasta.
- Valvonnasta laaditaan vuosittain valvontasuunnitelma. Valvonta toteutetaan valvontasuunnitelman mukaisesti. Suunnitelmassa huomioidaan onnettomuuskehityksen seurannasta tulevat nostot. Valvontasuunnitelman päättää pelastusjohtaja.
- Pelastuslaitos suorittaa määräaikaista valvontaa vuosittain yritys- ja laitospaikoille. Kohteet on luokiteltu riskiperusteisesti 12–120 kuukauden valvontaväleille.
- Pelastuslaitos tuottaa kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) mukaista kemikaalivalvontaa ja valvoo kemikaaliturvallisuutta myös osana pelastuslain mukaista määräaikaista valvontaa.
- Pelastuslaitos suorittaa harkinnanvaraista valvontaa vuosittain päivitetävän valvontasuunnitelman mukaisesti.

- Pelastuslaitos kerää asiakaspalautetta yritys- ja laitospaikkojen valvonnasta ja kehittää toimintaa tarvittaessa palautteen perusteella.
- Pelastuslaitos suorittaa valvontatoimintaa tarvittaessa yhdessä muiden viranomaisien kanssa.
- Valvontatoimintaan on varattu 13,7 htv palvelutasopäätöskauden alkaessa. Tarvittaessa resurssia tarkistetaan vuosittain päivitettävässä valvontasuunnitelmassa.

Palvelutason kehittämistarve

Valvontatoimintaa pyritään kehittämään siten, että valvonnan lähtökohtana on vahvemmin laadun ja vaikuttavuuden parantaminen etenkin onnettomuuskehityksen seurannasta tehtävien nostojen avulla. Aiemmin valvonnan tavoitteiden määrittelyssä on ollut liiaksi määrälliset suoritteet.

Valvontatoiminnan kehittämisessä tarvitaan vahvasti tiedolla johtamista, johon toivotaankin saatavan suuresti apua uudesta valtakunnallisesta tietojärjestelmästä. Vanha tietojärjestelmä ei ole mahdollistanut tiedolla johtamista siinä määrin, mitä hyvinvointialueella on toivottu.

Valvontaan varattu resurssi on Pirkanmaan pelastuslaitoksella tiukka eikä mahdollista suuria muutoksia toiminnassa. Henkilöstön hetkellisetkin poissaolot aiheuttavat heti haasteita. Näin ollen määrällisiin tavoitteisiin pääseminen on edellyttänyt usein määrällisen henkilöstön käyttöä. Riskiperusteiseen valvontaan panostaminen on ollut myös resurssien puolesta haastavaa. Onnettomuuskehityksen seurantaan ja riskiperusteiseen valvontaan pyritään saamaan lisää resurssia (yht. 1 htv) palvelutasopäätöskauden aikana.

Valvontatoiminnassa kehittämistarpeena on myös asumisturvallisuuden parantaminen etenkin ikäihmisten ja muiden erityisryhmien kodeissa. Viime vuosien palokuolemat ovat osoittaneet, että ne kohdistuvat entistä vahvemmin ikäihmisten koteihin. Resurssit haastavat myös tämän valvontatoiminnan osalta.

Paloriskikohteiden paikantamiseen ennaltaehkäisevästi ja nopeaan puuttumiseen tärkeitä toimintamalleja pyritään kehittämään ja uusia tapoja hyödyntää eri viranomaisien kanssa tehtävää yhteistyötä lisäämällä palvelutasopäätöskauden aikana. Uusien toimintamallien ja eri viranomaisten toiminnasta nousevien signaalien hyödyntämiseksi tehtyä kehitystyötä erillisen hankkeen tiimoilta pyritään hyödyntämään jatkosakin.

5.1.7 Valmiuden tarkastaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 84 §:n mukaan pelastusviranomaiset voivat tehdä tarkastuksia pelastuslaissa säädettyjen suuronnettomuuksien ja poikkeusolojen varautumisjärjestelyjen valvomiseksi muissa kuin asumiseen käytetyissä tiloissa eikä puolustusvoimien salassa pidettävissä kohteissa (pelastuslaki 83 §).

Pirkanmaan pelastuslaitoksella valmiustarkastuksia on pilotoitu edellisen palvelutasopäätöskauden aikana.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Valmiustarkastuksilla varmistetaan osaltaan, että varautumisvelvolliset kohteet ovat huolehtineet niille kuuluvista velvoitteista. Muuttuneen turvallisuustilanteen myötä on syytä kiinnittää huomiota varautumisvelvollisten tahojen varautumisjärjestelyjen tarkoituksenmukaisuuteen.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos tekee tarpeen mukaan valmiustarkastuksia varautumisvelvollisiin kohteisiin yhteistyössä siviilivalmiuden ja varautumisen vastuualueen kanssa määräaikaisen valvonnan yhteydessä.

Palvelutason kehittämistarve

Suomen ja Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut edellyttäen voimavaroja suuronnettomuuksien ja väestönsuojelun varautumiseen. Palvelutasopäätöskauden aikana seurataan tilannetta ja kehitetään palvelua, jos tarvetta ilmenee.

Säännöllinen ja laajempi toiminta valmiuden tarkastuksissa vaatisi lisäresurssia pelastuslaitoksen toimintaan.

5.2 Pelastustoiminta ja siihen varautuminen

5.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Väestön varoittamisen kokonaisuus kattaa viranomaistiedotteen, vaaratiedotteen ja väestöhälyttimien käytön (sekä kiinteät että liikuteltavat). Pelastuslaitos välittää tiedon vaaraa aiheuttavasta onnettomuudesta tai tilanteesta myös medialle ja tarvittaessa pelastuslaitos käyttää asukkaiden varoittamiseen myös muun muassa hyvinvointialueen verkkosivuja ja sosiaalisen median kanavia.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen toiminta-alueella on käytössä väestöhälytinjärjestelmä, jota käytetään normaali- ja poikkeusoloissa väestön varoittamiseen. Väestöhälytinjärjestelmän välityksellä annetaan ensisijaisesti yleinen vaaramerkki sekä vaara ohi -merkki tilanteen niin vaatiessa. Väestön varoittamiseen tarkoitettuja kiinteitä väestöhälyttimiä ylläpidetään suuren väestötiheyden alueilla.

Väestöhälytinjärjestelmän toimivuutta seurataan organisaation omalla seurannalla sekä palautejärjestelmällä. Väestöhälytinjärjestelmän lisäksi väestöä voidaan varoittaa liikuteltavilla hälyttimillä, tiedotusvälineiden välityksellä ja muilla edellä mainituilla täydentävillä menetelmillä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Väestöä voidaan varoittaa vaara- ja onnettomuustilanteissa useilla keinoilla. Väestöhälytinjärjestelmää ja sitä täydentäviä menetelmiä täytyy ylläpitää, huoltaa ja kehittää jatkuvasti. Kansainvälisen turvallisuusympäristön muutos on lisännyt väestön varoittamisen suorituskkyjen tarvetta normaali- ja poikkeusoloissa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä huolehditaan pelastuslain 27 §:n mukaisesti. Väestöhälytinjärjestelmää kehitetään huoltamalla olemassa

olevia väestöhälyttimiä sekä hankkimalla ja asentamalla uusia väestöhälyttimiä väestömäärän ja väestöntiheyden kasvaessa Pirkanmaalla. Väestöhälytinjaikojärjestelmän lisäksi kehitetään väestöhälytinjaikojärjestelmää täydentäviä väestön varoittamisen menetelmiä.

Palvelutason kehittämistarve

Väestöhälytinjaikojärjestelmää on tarve kehittää huoltamalla olemassa olevia väestöhälyttimiä sekä hankkimalla ja asentamalla uusia väestöhälyttimiä väestömäärän ja väestöntiheyden kasvaessa Pirkanmaalla. Osa väestöhälyttimistä on elinkaarensa loppuvaiheessa, mikä edellyttää suunnittelua, huoltoa ja hälyttimien korvaamista.

Väestön varoittamisen järjestelyt ja väestöhälytinjaikojärjestelmän ylläpito vaatii jatkuvaa suunnittelua, seuranta ja huoltoa, jotka edellyttävät taloudellisia resursseja ja henkilöresursseja. Taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit eivät ole tällä hetkellä riittävät näiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

5.2.2 Pelastustoiminta

5.2.2.1 Toimintavalmiusaikatavoitteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Toimintavalmiusaikatavoitteiden minimitasot on määritetty ensimmäiselle vasteelle, pelastusryhmälle ja pelastusjoukkueelle riskiluokittain yhteneviksi samankaltaisille alueille kansallisella tasolla Suomessa. Riskiruudut (1 km x 1 km) lasketaan myös kansallisella tasolla vuosittain siten, että uudet riskiruudut tulevat aina voimaan tammi-kuussa. Uusi sisäministeriön toimintavalmiuden suunnitteluohjeen¹³ mukainen vuoden 2026 alussa käyttöön otettu kansallinen menetelmä sisältää uusia määritelmiä.

¹³ Toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14.

KoPPO – Kohonneen pelastuspotentiaalin onnettomuudet ovat tapahtuneita pelastustoimen A- ja B-kiireellisyysluokan tehtäviä, joita käytetään tilastomallissa riskiruutujen riskiluokkien määrittämiseksi. Mallissa on tunnistettu tehtävätyypit, joissa ensimmäisen yksikön nopealla toimintavalmiudella on kohonnut mahdollisuus pelastaa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle aiheutuvia onnettomuusvahinkoja.

A – kiireellisyysluokassa on välitön ihmisen, ympäristön tai merkittävien omaisuusarvojen pelastamiseen liittyvä tehtävä. Siirtyminen tehtäväpaikalle tapahtuu hälytysajona. Tehtävää ei voida lähtökohtaisesti suunnitella jonoutettavaksi.

B – kiireellisyysluokassa on varmentamaton ihmisen, ympäristön tai merkittävien omaisuusarvojen pelastamiseen liittyvä tehtävä. Siirtyminen onnettomuuspaikalle tapahtuu hälytysajona.

Riskiruutujen riskiluokitus toteutetaan vuosittain kolmivaiheisen prosessin mukaisesti.

Vaiheessa 1 KoPPO-tapahtumamäärien ennusteiden laskentaa varten muodostetaan Poisson-jakaumaan perustuva regressiomalli. Regressiomalli on muodoltaan yksinkertaistaen esitettynä seuraava:

$$\log(y) = \alpha + \beta_1 \log(x_1 + 1) + \beta_2 \log(x_2 + 1),$$

missä y on viiden vuoden KoPPO-tapahtumamäärän odotettu arvo, x_1 on edeltävän viiden vuoden toteutunut KoPPO-tapahtumamäärä ja x_2 on kerrosala neliömetreinä. Mallin vakiotermi on α , ja β_1 sekä β_2 ovat regressiokertoimia. Malli estimoidaan käyttäen ajantasaisinta saatavilla olevaa aineistoa. Estimointi on tehty kansallisella tasolla vuosien 2021–2025 tilastotietoja käyttäen. Mallintaminen tuottaa parametriestimaatit α' , β_1' ja β_2' ja niiden avulla saadaan laskettua ruutukohtainen onnettomuusmäärän ennuste.

Vaiheessa 2 Kun onnettomuusmäärien ennusteet on laskettu, huomioidaan naapuriruutujen vaikutus seuraavasti: Mikäli riskiruudun naapuriruutujen KoPPO-ennusteiden keskiarvo on riskiruudun omaa KoPPO-ennustetta pienempi, riskiruudun riskitaso = $0.7 \times \text{riskiruudun -KoPPO-ennuste} + 0.3 \times \text{naapuriruutujen KoPPO-ennusteiden keskiarvo}$. Muussa tapauksessa riskiruudun riskitaso = riskiruudun KoPPO-ennuste.

Vaiheessa 3 Riskiruudun riskiluokitus suoritetaan vaiheen 2 tuottaman riskitason perusteella:

Taulukko 3. Riskiluokitukset. Riskiruudukkoa käytetään pääasiassa vain pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen toimintavalmiuden mitoittamiseen.

Riskiruudun väri	Riskiluokka	Riskitaso
Punainen	Riskiluokka I	Riskitaso ≥ 16
Keltainen	Riskiluokka II	$3 \leq \text{Riskitaso} < 16$
Vihreä	Riskiluokka III	$1,8 \leq \text{Riskitaso} < 3$ tai Riskitaso $< 1,8$ ja kerrosala $\geq 12\,000\text{ m}^2$
Väritön	Riskiluokka IV	Muutoin

Riskiluokkaan I kuuluvat ruudut, joiden riskitaso¹⁴ on vähintään 16

Korkeimpaan riskiluokkaan I kuuluvien ruutujen määrä on 30 kappaletta vuonna 2026. Näissä ruuduissa vakituisesti asuva väestömäärä oli 127 453 henkilöä 31.12.2024. Ruutuja on Tampereella, Nokiella, Pirkkalassa ja Valkeakoskella sekä uutena yksi ruutu Mäntän taajamassa.

Riskiluokkaan I kuuluvissa ruuduissa ensimmäisen vasteen eli vähintään kahden (0+2) toimintakyvyltään pelastustoimintakelpoisen henkilön, tarkoituksenmukaisen ajoneuvon ja kaluston sekä tehtävän edellyttämän kyvykkyyden tulee olla kohteessa viimeistään kuudessa (6) minuutissa hälytyksestä.

Pelastusryhmän eli vähintään neljän (1+3) pelastustoimintakelpoisen henkilön koamiseen on tavoiteaika yhdeksän (9) minuuttia.

¹⁴ Riskiluokkien määrittämisperusteena käytetään tilastollisen mallin avulla muodostettua riskitasoa. Malli on muodostettu selittämään riskiruudussa tapahtuneiden kohonneiden pelastuspotentiaalien onnettomuuksien (KoPPO) määrää viiden vuoden ajalta. Selittävinä muuttujina malli käyttää edellisen viiden vuoden onnettomuusmäärää sekä kerrosalaa. (Toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14, s. 26–27.)

Pelastusjoukkueen eli vähintään muodostelman johtajan ja kahden pelastusryhmän (1+2+6) vahvuisen pelastusjoukkueen kokoamiseen on tavoiteaika 20 minuuttia.

Pelastuskomppania koostuu johtajasta, johtamista avustavasta henkilöstöstä, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusjoukkueesta sekä ajoneuvoista ja kalustosta, ja jolla on muodostelmalle annetun tehtävän edellyttämä suorituskyyky. Pelastuskomppanian johtamiskyky tulee jokaisella hyvinvointialueella välitön, eikä sitä voi perustaa varallaolojärjestelyjen varaan.

Riskiluokkaan II kuuluvat ruudut, joiden riskitaso on vähintään 3 ja jää alle 16

Alueet, jotka kuuluvat toiseksi korkeimpaan riskiluokkaan II ovat tyypillisesti kerros- ja rivitaloalueita taajamissa eri puolilla Pirkanmaata ja näissä asuvan väestön määrä on suhteellisesti suurin. Myös teollisuusalueet sijaitsevat usein riskiluokan II ruuduissa. Ruutujen määrä on 253 kappaletta vuonna 2026 ja asukasmäärä oli 249 043 henkilöä 31.12.2024.

Riskiluokan II ruuduissa ensimmäisen vasteen tulee tavoitteiden mukaisesti olla viimeistään 10 minuutissa, pelastusryhmän 12 minuutissa ja pelastusjoukkueen 30 minuutissa.

Riskiluokkaan III kuuluvat ruudut, joiden riskitaso on vähintään 1,8 ja jää alle 3

Kolmanteen riskiluokkaan kuuluvat ruudut ovat tyypillisesti pientalovaltaisia taajama-alueiden asuttuja osia tai muulla tavoin väljästi rakennettua aluetta ja joissa (vaikka riskitaso jäisi alle 1,8) kerrosala ylittää 12 000 kerrosneliömetriä (neliökilometriä kohden). Riskiluokan III ruutuja on 308 kappaletta ja vakituisten asukkaiden määrä oli 81 606 henkilöä 31.12.2024.

Riskiluokan III ruuduissa ensimmäisen vasteen tulee tavoitteiden mukaisesti olla viimeistään 20 minuutissa, pelastusryhmän 20 minuutissa ja pelastusjoukkueen 30 minuutissa.

Riskiluokkaan IV kuuluvat ruudut (riskitaso on alle 1,8 ja alle kerrosalan summa alle 12 000 kerrosneliömetriä)

Riskiluokkaan IV kuuluu selvästi suurin osa Pirkanmaan pinta-alasta. Yhteensä riskiluokkaan IV kuuluu 14 958 neliökilometriä Pirkanmaasta. Nämä ovat tyypillisesti asuttomia tai haja-asutusalueita. Myös Pirkanmaan runsaslukuiset vesistöalueet ovat tyypillisiä riskiluokan IV alueita. Vakituisten asukkaiden määrä riskiluokan IV ruuduissa oli 80 942 henkilöä 31.12.2024.

IV-riskiluokan asutuilla alueilla tehtävän edellyttämä pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I–III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota omatoimiseen varautumiseen. (Toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14)

Mahdolliset omatoimisen varautumisen toimenpiteet ja niihin liittyvä pelastuslaitoksen neuvonta- ja ohjaustoiminta on huomioitu pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyä ja valvontatoimintaa käsittelevissä suunnitelmissa.

Palvelutason nykytila

Lupa- ja valvontaviraston asiantuntija-arvion¹⁵ mukaan Pirkanmaan pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen kiireellisten tehtävien toimintavalmiusajan mediaani oli 7 minuuttia 34 sekuntia vuonna 2025. Toimintavalmiusaika oli pysynyt ennallaan edellisen kolmen vuoden mediaanien keskiarvoon verrattuna.

Pelastusryhmän toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 7 minuuttia 44 sekuntia vuonna 2025. Pelastusryhmän toimintavalmiusaika oli parantunut 6 sekuntia edeltävään kolmeen vuoteen verrattuna.

Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani alueella oli 13 minuuttia 32 sekuntia vuonna 2025. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusaikojen mediaani oli parantunut 1 minuutin ja 6 sekuntia edeltävään kolmeen vuoteen verrattuna.

Pirkanmaan hyvinvointialueen valvovalta viranomaiselta saamaa korjausmääräystä toimintavalmiusaikatavoitteissa havaittujen puutteiden korjaamiseksi on käsitelty edellisen palvelutasokauden arviointia koskevassa osuudessa. Puutteita on ollut pääasi-

¹⁵ Lupa- ja valvontaviraston asiantuntija-arvion 2025 kommenttiversio ja Pronto-tiedot Tiimerissä.

assa Tampereen kaupunkiseudun I-riskiluokan ruutujen saavuttamisessa riittävän nopeasti ensimmäisen vasteen osalta. Puutteiden korjaamiseen on investointisuunnitelmassa esitetty useampia uusia asemapaikkoja ja niille ympärivuorokautisesti miehitettäviä kärkiyksiköitä palvelutasokaudelle 2030 saakka. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiuden kehittäminen ongelmaluokissa on nostettu myös kehittämiskohteeksi aluehallintoviraston (Lupa- ja valvontavirasto) asiantuntija-arviossa¹⁶.

Riskiruudukon taustalla olevan menetelmän muuttumisen seurauksena Pirkanmaalla on suhteellisen paljon muutoksia ruutujen riskiluokissa. Riskiluokkaan II “putosi” kaikkiaan 16 ruutua korkeimmasta luokasta, mutta samanaikaisesti riskiluokkaan I “nousi” neljä uutta ruutua. Riskiluokasta II nettovähennys oli 23 ruutua, pääosin seuraavaan riskiluokkaan III, jonka ruutumäärä kasvoi 15 ruudulla. Riskiluokan IV ruutujen määrä lisääntyi 20 ruudulla.

On ilmeistä, että riskiluokan II ja III toimintavalmiusaikatavoitteiden saavuttaminen eri puolilla Pirkanmaata edellyttää järjestelmän tarkastamista ja säätöä, kun havaintoja mahdollisista puutteellisesti saavutettavista uusista ruuduista alkaa kertyä. Pelastuslaitoksen oman arvion mukaan riskiluokan II ruutujen aiemmista toimintavalmiusaika-puutteista edelleen toimenpiteitä tulee vaatimaan Nokian Siuron riskiluokan II ruudut ja Kangasalan Sahalahden riskiluokan II ruutu. Lisäksi uusi arviointimenetelmä saattaa tuoda uusia puutteita esille valtatie 3 varrelta Ylöjärven luoteispuolta Metsäkylästä sekä koillispuolelta Siivikkalasta ja toisaalta Tampereelta Lentävänniemen kärkeä sekä valtatie 9 varresta Aitolahden ja Olkahistenlahden ruuduista. Kaksi viimeksi mainittua ovat jäämässä alkavan valtatie 9 parannustyömaan taakse nykyisiltä asemapaikoilta tarkasteltuina.

Vuoden 2026 alussa on arvioitu nykyisellä palveluverkolla Pirkanmaan asukkaista saavutettavan alle 6 minuutissa noin 252 000 henkilöä, 6–10 minuutissa noin 218 000 henkilöä ja 10–20 minuutissa 68 000 henkilöä. Väestöstä noin 7500 henkilöä asuu 20–

¹⁶ Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2024 – Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio, s.23.

30 minuutin etäisyydellä lähimmästä pelastus- ja ensihoitoasemapaikasta ja yli 30 minuutin etäisyydellä 412 henkilöä. Yli 40 minuuttia avun saapumiseen voi kulua yksittäistapauksissa vesistöalueiden saarissa ja kansallispuistojen erämaa-alueilla.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Sisäministeriön ohje ”Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnittelu 2025:14” tuli voimaan 1.1.2026. Ohjeella muuttui myös pelastustoiminnan järjestämisessä käytettävä riskiruudukko ja menetelmä riskiruudukon taustalla. Uusi menetelmä on aiempaa dynaamisempi ja herkkä tulevien vuosien onnettomuushistorian muutosten sekä mahdollisen lisärakentamisen takia. Riskiruudukko lasketaan uudelleen vuosittain kansallisella tasolla marras-joulukuussa.

Riskiruudukkoa käytetään pääasiassa vain pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen toimintavalmiuden mitoittamiseen. Arviointimallia ei ole tarkoitettu suunnittelutyökaluksi. Pelastustoiminnan ensimmäisen vasteen toimintavalmiusaika arvioidaan jatkossakin ruutukohtaisesti ja vähimmäistavoite on saavuttaa 50 % tehtävistä määrätyssä ajassa. Vuosiarvioinnista siirrytään jaksoarviointiin ja arvioinnissa huomioidaan enintään 10 vuotta vanhat kiireelliset pelastustoiminnan tehtävät (ei ensivaste- tai virkaaputehtäviä). Tehtävien arvioinnissa käytetään tapahtumahetken mukaista riskiluokkaa. Tavoitevalmiuden suunnitteluohjeella annetut toiminta-aikavaatimukset eri pelastusmuodostelmille riskiluokittain on koottu taulukkoon 4 (s. 68). Toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaan palvelutarpeen edellyttämä toimintavalmius voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Vaaditun suorituskyvyn mukainen muodostelma voidaan toteuttaa lähimmältä pelastusasemalta, toteuttaa keskitetymin tai koota useammalta eri asemalta, palvelutarpeesta sekä riskeistä ja uhkista riippuen. Suunnittelussa on kuitenkin huomioitava, että erityisesti ihmisen pelastamiseen liittyvissä tehtävissä on tärkeää pystyä toteuttamaan lähimmältä asemalta vähintään tehtävän edellyttämää

suorituskykyä tukevia kyvykkyyksiä, vaikka varsinainen suorituskyky koottaisiinkin pidemmän toimintavalmiusajan päästä.¹⁷

Pelastusryhmän toimintavalmiusaika täytti uuden toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaiset tavoitteet I-riskiluokassa 88 prosentissa, II-riskiluokassa 92 prosentissa ja III-riskiluokassa 96 prosentissa tehtävistä.

Toimintavalmiussuunnitelmaa eri kyvykkyyksistä tavanomaisia onnettomuuksia, laajamittaisia onnettomuuksia sekä häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten ylläpidetään vuosittain jatkuvana erillisenä turvallisuusluokiteltuna asiakirjana. Toimintavalmiussuunnitelma tarkentaa paikallista ja alueellista palvelutarpeen arviointia ja osoittaa operatiiviselle johdolle tarvittavat muutokset toimintavalmiuden järjestelyihin.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastustoiminnan toimintavalmiuden suunnittelu noudattaa voimassa olevaa toimintavalmiuden suunnitteluohjetta.
- Ensimmäisen vasteen toimintavalmiusajan mediaani on enintään 105 % edellisen kolmen kalenterivuoden kiireellisten tehtävien mediaanien keskiarvosta eli enintään 7 minuuttia 57 sekuntia.
- Pelastusryhmän toimintavalmiusajan mediaani on enintään 105 % edellisen kolmen kalenterivuoden kiireellisten tehtävien mediaanien keskiarvosta eli enintään 8 minuuttia 7 sekuntia.
- Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mediaani on enintään 110 % edellisen kolmen kalenterivuoden kiireellisten tehtävien mediaanien keskiarvosta eli enintään 14 minuuttia 53 sekuntia.
- Pelastustoiminnan toimintavalmius saavutetaan 80 % tehtävistä tavoiteajassa pelastusryhmän ja -joukkueen osalta kunkin riskiluokan ruuduissa yhteensä.

¹⁷ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14, s.30.

- Toimintavalmiussuunnitelmaa ja -toteutumia tarkastellaan vuosittain siten, että arvioinnin tulokset ovat käytettävissä seuraavan vuoden toimintavalmiuden suunnitelmia päivittäessä.

Palvelutason kehittämistarve

Uudisrakentamisen sekä onnettomuuskehityksen osalta palvelutasokaudella tulee seurata erityisesti Tampereen keskustan eteläpuolisen Lempäälän Ideaparkin eritasoliittymän riskiruudun riskitasojen kehittymistä. Arvio kuitenkin on, että lisärakentaminen Ideaparkiin ympärillä on toteutumassa aikaisintaan palvelutasokauden loppupuolella.

Nokian kaupungin alueen osalta lähivuosina lisärakentamisen painopisteenä vaikuttaisi olevan keskustan länsipuolinen alue. Nokian keskustan korkeimman riskiluokan I ruutujen saavuttamiseksi tavoitteiden mukaisessa ajassa on tarpeen etsiä uudelle pelastus- ja ensihoitoasemalle tonttia Nokian keskustan läheisyydestä.

Partola–Härmälän alue edellyttää mahdollisesti Pirkkalan asemapaikan siirtämistä ja sijoittamista lähemmäksi punaisia ruutuja, jotta ne saavutetaan 6 minuutissa.

Tampereen osalta investointisuunnitelmassa on uusia asemapaikkoja suunniteltu useampia. Näiden tarve ei ole poistunut. Ensimmäisten joukossa Raholan asemapaikka sijoittuu vuonna 2026 olemassa olevien Nokian asemapaikan ja Teivon asemapaikan välimaastoon. Vuonna 2026 kummaltakaan suunnalta ruutua ei kyetä tavoittamaan alle kuudessa minuutissa. Raholan viereiset Tesoman ruudut ovat vuonna 2026 ”pu-donneet” riskiluokkaan II, mutta niihin on kaavoissa mahdollistettu täydennysrakentamista.

Tampereen Hiedanrannan alueelle on tulossa huomattavan paljon lisärakentamista. Hiedanrannan pelastus- ja ensihoitoasemahanke investointisuunnitelmassa on osa toimintavalmiuden suunnitelmaa, jolla vastataan lisäksi Hyhkyn riskiluokan I ruudun sekä uutena riskiluokkaan I nousseen Santalahden ruudun asettamiin toimintanopeus-

haasteisiin. Hiedanrannan asemapaikalta on mahdollista saavuttaa niin ikään Lentävänniemen palvelutasokauden aikana mahdollisesti toteutuvat täydennysrakennuskohteet ratikkalinjan päätepysäkin läheisyydestä.

Tampereen keskustaajaman eteläpuolelle 2027 käyttöön otettava uusi Nekalan pelastus- ja ensihoitoasema Lahdenperäntkadulla varmistaa pelastusmuodostelmien saataavuuden Viinikanlahden alueella.

Tampereen keskustan itäpuolella uutta asuinrakentamista on odotettavissa myös Ojalan kaupunginosaan. Kaupinlaakson sekä Alasjärven alueilla rakentaminen on jo meneillään. Investointisuunnitelmalla uusien asemien osalta vastataan alueiden riskitason kasvuun.

Kangasalan puolella Lamminrahkan alueen kaava mahdollistaa lisärakentamista. Kangasalan Kallion kaupunginosassa oleva paloasema sijaitsee tarkoituksenmukaisesti valtatie 12 varrella, josta Ojala ja toisaalta Kangasalan keskusta on saavutettavissa vähintään 10 minuutissa. Kangasalan VPK täydentää hyvin muodostelmia alueella.

Ylöjärven keskustan pohjoispuolella Siltatie alueen kaava toteutuessaan lähivuosina tuo paineita Ylöjärven VPK:n asemapaikan lähtönopeuden kehittämiseen.

Mänttä-Vilppulan riskiluokkaan I noussut ruutu on haasteellinen tavoitettava nykyisellä järjestelyllä, jossa lähin paloasema on Mäntän VPK. Vuonna 2025 kyseisen riskirueen AB-kiireellisissä tehtävissä on ensimmäinen vaste ollut kohteessa keskimäärin 7 minuutissa 53 sekunnissa (mediaani, N=15 tapausta, lähde: Pronto-rekisteri). Vilppulan asemalta päätoiminen kärkiyksikkö ei ennätä sekään paikalle uuden tavoitteen mukaisessa 6 minuutissa hälytyksestä.

Toimintavalmiutta tulee kehittää niin, että vähimmäisvaatimukset täyttyvät myös muuttuvassa toimintaympäristössä. Siksi tulevia palvelutarpeita tulee ennakoida. Ennakointia tulee tehdä sekä suorituskykykohtaisissa toimintavalmiuksissa että ensimmäisen vasteen osalta. Tulevan palvelutarpeen arviointi tulee olla jatkuvaa ja vähimmillään sitä tulee tehdä vuosittain toimintavalmiussuunnittelua tehtäessä.

Pelastuslaitoksen omavalvonnassa ja onnettomuuskehityksen seurannassa havaittujen poikkeamien korjaaminen suunnitellaan ja kuvataan tarkemmin toimintavalmiussuunnitelmassa. Riskiruudukko ja riskiluokkien muutokset ruuduissa lasketaan vuosittain kansallisesti marras–joulukuussa ja tulevat voimaan seuraavan vuoden tammi-kuussa. Korjaustoimien yksityiskohdat tulee suunnitella ja kuvata vähintään seuraavalle vuodelle.

Taulukko 4. Tavanomaisten onnettomuuksien toimintavalmiuden aikatavoitteet A- ja B-kiireellisyysluokkien tehtävissä¹⁸.

	Pelastustoiminnan ensimmäinen vaste	Pelastusryhmä	Pelastusjoukkue
Riskiluokka I	6 min	9 min	20 min
Riskiluokka II	10 min	12 min	30 min
Riskiluokka III	20 min	20 min	30 min

Tavanomaisten onnettomuuksien toimintavalmiuden aikatavoitteet A- ja B-kiireellisyysluokkien tehtävissä. IV-riskiluokan asutuilla alueilla tehtävän edellyttämä pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I–III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota omatoimiseen varautumiseen.

Pelastusryhmän ja pelastusjoukkueen toimintavalmiusajan mittaamisessa käytetään tietoa kaikista A- ja B-kiireellisenä kohteeseen menneistä yksiköistä. Tavoitteiden toteumaa arvioidaan pelastusryhmän ja pelastusjoukkueen osalta hyvinvointialueittain kunkin riskiluokan ruuduissa yhteensä. Toteuman seurannassa minimivaatimus on saavuttaa 80 % tehtävistä tavoiteajassa.

¹⁸ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14, s. 33.

Pelastusryhmän toimintavalmiusajassa mitataan aikaa, jolloin kohteeseen saapuu pelastusryhmä, jonka vahvuus on vähintään neljä henkilöä A- tai B-kiireellisenä. Pelastusjoukkueen toimintavalmiusajassa mitataan aikaa, jolloin kohteeseen saapuu pelastusjoukkue, jonka vahvuus on vähintään yhdeksän henkilöä A- tai B-kiireellisenä.¹⁹

Toimintavalmiuden ja siinä havaittujen puutteiden kehittäminen tapahtuu hyväksytyn investointisuunnitelman mukaisesti sekä myös henkilöstösuunnitelmassa esitetyn htv-lisäyksen mukaisesti. Niiden toteutumiseen vaikuttaa hyvinvointialueen talouden kehittyminen.

5.2.2.2 Valmiuden säätelyn toimintamallit

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoiminnan päivittäistä toimintavalmiutta säädellään sekä henkilöstön resurssisuunnittelulla että pelastusresurssien valmiussiirtotoiminnolla. Tässä kokonaisuudessa huomioidaan päivittäin henkilöstön määrä, erityissuorituskyvyt, alueellinen riskialuejako sekä turvallisuustilannekuvasta nostettavat tarpeet. Tilanne- ja johtokeskuksen palomestari valvoo päivittäisen valmiuden ylläpitoa.

Päätöksen pelastustoiminnan valmiuden tilapäisestä laskemisesta poikkeavissa tilanteissa, tekee päivystävä päällikkö (P20) konsultoituaan tilanteeseen vaikuttavia tahoja (muun muassa muu operatiivinen johto, teknisten palveluiden vastuualue ja kenttäjohto). Aikamäärettä sille, kuinka kauan tilapäinen valmiuden laskeminen voi kestää, ei ole asetettu, koska poikkeavat tilanteet voivat olla joka kerta erilaisia. Päivystävällä päälliköllä on tässä laaja harkintavalta, mutta lähtökohtaisesti poikkeavasta tilanteesta on pyrittävä pääsemään toiminnan normaalille tasolle mahdollisimman nopeasti.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa pelastustoiminnan valmiutta säädellään tilanteen vaatimusten mukaisesti huomioiden kansallinen, alueellinen ja paikallinen tarve. Pelastuslaitoksen valmius- ja erityistilannesuunnitelmissa huomioidaan tämän tyyppiset tilanteet jo etukäteen.

¹⁹ Toimintavalmiuden suunnitteluohje 2025:14, s. 37.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Valmiutta kohotetaan ennakoidusti portaittain, kun erikseen määriteltujen uhkakuvien raja-arvot ylittyvät, esimerkiksi tiedossa oleva tuleva myrsky. Valmiuden säätely tapahtuu tapauskohtaisesti perusvalmiudesta, tehostetusta seurannasta, tehostetusta valmiudesta kohti täysvalmiutta. Valmiuden säätämiseen on tehty toimintakortit eri johtamistasoille. Ruuhkatilanteita varten on olemassa ohjeistus ruuhkatilannemallista, jonka avulla hallitaan hätäkeskuksen ruuhkautuessa tehtävien siirtäminen tilanne- ja johtokeskukseen ja sitä kautta pelastusyksiköille. Valmiuden kohottamisesta sekä ruuhkatilanteiden käyttöönotosta vastaa päivystävä päällikkö (P20) ja tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari (P30).

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastustoiminnan suorituskyky suunnitellaan huomioiden päivittäiset onnettomuudet ja normaaliajan häiriötilanteet.
- Poikkeusoloissa ja väestönsuojelutilanteissa suorituskykyä yhteensovitetään hyvinvointialueen kanssa huomioiden yhteistyöalue
- Pelastuspalveluiden valmiuden säätelyä ohjaa pelastustoiminnan johtamisohje sekä yhteistyöalueen pelastustoiminnan johtamissuunnitelma

Palvelutason kehittämistarve

Valmiuden säätelyn toimintamallia pitää suunnitella yhteistyöalueen osalta normaali- ja häiriötilanteiden aikana sekä yhteensovittaa poikkeusolojen osalta hyvinvointialueiden yhteistyöalueella.

Valmiuden säätelyn mahdollistava resurssi määräytyy hyväksytyn investointisuunnitelman ja henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Näitä dokumentteja tarkastellaan vuosittain ja niiden pohjalta pyritään toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet. Niiden toteutumiseen vaikuttaa hyvinvointialueen talouden kehittyminen.

5.2.2.3 Pelastustoiminnan henkilöstövoimavarojen määrä ja laatu hyvinvointialueen alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitoksen operatiiviseen toimintaan osallistuu koko maakunnan alueella noin 1 500 henkilöä. Henkilöstö koostuu päätoimisesta, sivutoimisesta ja sopimuspalokuntien henkilöstöstä. Henkilöstövoimavarojen sekä henkilöstön suorituskyvyn tulee vastata toimintaympäristön sekä alueen riskien ja uhkien vaatimuksia. Henkilöstön osalta keskeinen osa suorituskyyä on myös henkilöstön osaaminen ja toimintakyky, joita ylläpidetään ja seurataan säännöllisin koulutuksin, harjoituksin ja testauksin.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitoksella on voimassa olevat yhdenmukaiset sopimukset sopimuspalokuntien kanssa. Sopimuspalokuntien lähtöaika- ja suorituskyyvaatimukset sekä erikoistumiset on määriteltä palokuntasopimuksissa. Määrittelyt perustuvat alueen uhkiin ja riskeihin sekä muihin toimintaympäristön vaatimuksiin. Sopimushenkilöstön sopimuksia suorituskyyvyn osalta tarkastellaan säännöllisesti.

Henkilöstövoimavaroja käytetään etupainotteisesti ja pelastustoiminnan muodostelmat kootaan tarpeen mukaan joustavasti. Pelastuslaitosten resursseja voidaan hyödyntää aluerajoista riippumatta. Pelastusryhmien sijoitus ja suorituskyyky määritellään siten, että ne vastaavat voimassa olevan toimintavalmiuden suunnitteluohjeen ja riskianalyysin vaatimuksiin.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Henkilöstön suorituskyyky vastaa toimintaympäristön vaatimuksia sekä uhkia ja riskejä.
- Toimintaympäristön kehityksen vaikutukset pelastustoiminnan henkilöstövoimavaroihin otetaan huomioon henkilöstösuunnittelussa. Riittävä henkilöstön määrä perustuu toimintavalmiussuunnitelmaan.

- Sopimuspalokuntien toimintaedellytykset turvataan palokuntasopimuksissa huomioiden alueellinen tarve ja suorituskky.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia erityisesti vaativiin tehtäviin kykenevän henkilöstön riittävydestä koko maakunnan alueella. Tätä ylläpidetään fyysisen ja psyykkisen työkyvyn hallintamallin sekä aktiivisen tuen keskustelun prosesseilla. Lisäksi riittävästä henkilöstömäärästä tulee huolehtia, jotta kyetään toimimaan pitkäkestoissa ja suurissa onnettomuustilanteissa koko maakunnan alueella. Esihenkilöiden sitouttaminen ja tiedon ylläpitäminen edellä mainituista prosesseista on välttämätöntä.

Näkymä seuraavalle palvelutasopäätöskaudelle on, että kasvava paloasemaverkko tulee haastamaan henkilöstön saatavuutta. Työssä olevien henkilöiden osalta pitää jatkaa ja kehittää selkeää urapolkusuunnittelua, jossa hyödynnetään koko hyvinvointialueen resursseja.

Pelastuslaitoksen tulee osaltaan turvata sopimushenkilöstön toimintaedellytyksiä sekä kehittää toimintaa vastaamaan toimintaympäristöä.

Riittävät henkilöstövoimavarat mahdollistava resurssi määräytyy hyväksytyn investointisuunnitelman ja henkilöstösuunnitelman mukaisesti. Näitä dokumentteja tarkastellaan vuosittain ja niiden pohjalta pyritään toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet. Niiden toteutumiseen vaikuttaa hyvinvointialueen talouden kehittyminen.

5.2.2.4 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen osaamisen ylläpidon ja kehittämisen pääperiaatteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitoksen henkilövoimavarojen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä ohjaa Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastus- ja ensihoitopalveluiden koulutussuunnitelma, joka laaditaan vuosittain. Tämän koulutussuunnitelman tarkoituksena on linjata tehtäväalueen osaamisen hallinnan yleiset tavoitteet, painopistealueet ja toimintaperiaatteet kalenterivuodeksi kerrallaan. Suunnitelmassa huomioidaan säädökset, kansalliset ohjeistukset, alan opetussuunnitelmat ja hyvinvointialueen osaamisen hallintaan liittyvät asiakirjat.

Pirkanmaan pelastuslaitos vastaa päätoimisen henkilöstön, sopimuspalokuntien ja sivutoimisten palokuntien henkilöstön ylläpitävästä koulutuksesta. Sopimushenkilöstön ylläpitokoulutuksen suunnittelusta ja järjestämisestä vastaa palokunta yhdessä pelastuslaitoksen kanssa sopimusten mukaisesti. Sopimushenkilöstön osalta noudatetaan pelastuslaitoksen vuosittain linjaamia ylläpitokoulutuksen teemoja.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pääosin koulutus muodostuu päätoimisen henkilöstön osalta työvuorossa ja sopimushenkilöstön osalta ylläpitokoulutuksissa tehtävästä harjoittelusta ja oppitunneista. Näissä pääpaino on osaamisen ylläpidossa. Lisäksi päätoimisella henkilöstöllä on työajan poikkeusluvan mukaisesti mahdollisuus hyödyntää koulutuspäiviä. Näitä käytetään erillisen suunnitelman mukaan erityisesti esihenkilöasemassa oleville sekä erityistehtäviä tekevien henkilöiden osalta. Lisäksi hyödynnetään ostopalveluina hankittuja koulutuksia.

Työvuorojen harjoittelu tapahtuu pääosin pelastusasemien piha-alueilla ja kalustohalleissa. Työvuorojen kehityspainotteiset harjoitteet ja koulutukset painottuvat nykyään Kangasalan pelastusaseman harjoitusalueelle. Sopimushenkilöstön ylläpitokoulutukset pyritään suorittamaan pääsääntöisesti sopimuspalokuntien asemapaikoilla tai niiden läheisyydessä. Sopimuspalokunnat voivat sovituilta osin hyödyntää ylläpitoharjoituksissaan pelastuslaitoksen harjoituspaikkoja ja harjoituskalustoa.

Nykyisen palvelutasopäätöskauden aikana emme ole pystyneet kehittämään toimintaa, vaan ainoastaan ylläpitämään sitä. Hyvinvointialueen talouden tila on vaikuttanut myös pelastuslaitoksen talouteen. Osaamisen hallintaan varattuja määrärahoja on vähennetty siten, että on jouduttu miettimään erilaisia tapoja järjestää koulutustoiminta ja myös karsimaan palveluista, jolloin toiminta ei ole ollut kaikilta osin voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaista.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää vuosittaista koulutussuunnitelmaa, joka huomioi erityistä vaaraa aiheuttavien työtehtävien lakisääteiset velvoitteet ja tehtäviin liittyvät osaamistarvemääritykset

- Pelastuslaitos kehittää alueellisia harjoitusalueita ja pelastusasemien harjoittelumahdollisuuksia erillisen suunnitelman mukaisesti.
- Pelastuslaitos huolehtii sopimushenkilöstön jatko- ja ylläpitokoulutuksesta vuosittain tarkasteltavan suunnitelman mukaan.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastushenkilöstön (päätoiminen ja sopimushenkilöstö) osaamisen todentamisessa on edelleen kehittämistarpeita sen mittaamisessa ja laadun kehittämisessä. Kansallisesti ei ole tarjolla yhdenmukaista osaamisenhallinnanjärjestelmää, jonka avulla voitaisiin tehdä vaikuttavuusarviota ja mitata suorituskkyä. Pelastuslaitoksella käytössä olleen osaamisenhallintajärjestelmän käyttö päättyy vuoden 2026 lopussa, ja korvaavan järjestelmän hankinta on vireillä.

Osaamisen varmistamiseen ja todentamiseen tulee kehittää sellaiset mittarit ja palauttejärjestelmät, joilla voimme seurata osaamisen kehittymistä sekä laatua. Tätä ohjaavat myös toimialan ohjeistukset, esimerkiksi pelastussukellusohje. Tällä tavoin voimme luoda harjoitteluun tavoitteellisuutta ja antaa työntekijöille mahdollisuuden kehittää osaamistaan. Kouluttajien osaamiseen tulee panostaa ja harjoitteluolosuhteet sekä harjoitusalueet on rakennettava vastaamaan toimintaympäristö- ja riskianalyysissä havaittuja tarpeita.

Päätoimisen henkilöstön tutkintokoulutuksissa käytännön harjoitustuntien ja harjoittelujaksojen väheneminen on valtakunnallisesti tunnustettu tosiseikka. Työnantajan velvollisuus on huomioida tämä jo perehdytysvaiheessa ja on kyettävä luomaan selkeä suunnitelma, kuinka osaamisen kehittäminen jatkuu työelämässä.

Kehityskohteina henkilöstön osaamisen näkökulmasta ovat edelleen ympäristö-, kemikaali-, vesistö- ja sortumaonnettomuustilanteiden osaaminen sekä operatiivinen johtaminen eri johtotasoilla, perustuen osaamisen kartoitukseen. Päättävän palvelutasopäätöskauden aikana harjoitusalueiden moninaisuutta ja monimuotoisuutta on ollut tarkoitus kehittää ja niiden kehittämistä on tarpeen jatkaa seuraavalla palvelutasopäätöskaudella.

5.2.2.5 Pelastustoiminnan henkilövoimavarojen fyysisen toimintakyvyn vähimmäistaso

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastushenkilöstön toimintakyvyn on todettu vaikuttavan selkeästi riittävän työturvallisuuden toteutumiseen pelastustyössä. Henkilöstön toimintakykyä seurataan, jotta pelastushenkilöstö pystyy suoriutumaan mahdollisimman tehokkaasti työtehtävistään vaarantamatta omaa, pelastettavan tai työtovereiden turvallisuutta. Pelastustyössä fyysiset vaatimukset kohdistuvat hengitys- ja verenkiertoelimistöön, tuki- ja liikuntaelimistöön sekä motoriseen taitoon.

Fyysisellä testauksella voidaan arvioida henkilöstön toiminnallista kykyä sekä motiivoida heitä jatkuvaan, säännölliseen fyysisen toiminta- ja työkyvyn ylläpitoon.

Pelastushenkilöstön (päätoiminen ja sopimushenkilöstö) testaus tapahtuu kansallisen FireFit-järjestelmän avulla. FireFit-testaus on linkitetty työterveystarkastusten aikatauluun, jolloin terveystarkastukset pyritään suorittamaan ennen testausta.

Pelastustoimintaan osallistuvien henkilöiden fyysinen toimintakyky arvioidaan säännöllisesti.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitos vastaa testauspaikkojen, testauskaluston ja testaajien riittävästä saatavuudesta. Testaajina pelastuslaitoksilla toimivat koulutuksen saaneet testaajat, joiden toimintaa ohjaa päätoiminen fyysisen toimintakyvyn testauksesta vastaava koordinaattori.

Pelastuslaitos laatii fyysisen testauksen vuosikellon, jossa on huomioitu alueen pelastushenkilöstön testausajankohdat. Testaukset tapahtuvat pääsääntöisesti iltaisin ja viikonloppuisin. Tavoite on, että testausjärjestelyt on toteutettu niin, ettei hälytystilanne niin sanotussa päivittäisessä tilanteessa aiheuta testaustilaisuuden keskeytymistä. Pelastuslaitos vie testauskaluston sopimushenkilöstön erikseen määrätyille asemille testauksen helpottamiseksi ja testauskynnyksen pienentämiseksi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön kuntotestien järjestämisessä noudatetaan ohjetta pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä SM 5/2016 sekä ohjetta pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023:28.
- Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysistä toimintakykyä seurataan ja arvioidaan säännöllisesti kansallisen FireFit-järjestelmän mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Tulevaisuudessa haasteena on henkilöstön keski-ikäen nousu, joka aiheuttaa heikennyksiä fyysiseen kuntotasoon. Heikentynyt fyysinen kuntotaso vaikuttaa pelastussukellus- ja pintapelastusvalmiuteen sekä putoamisvaarallisella alueella työskentelyn valmiuteen. Pelastustaktiikan ja -tekniikan kehittämistä jatketaan, jotta erilaisia työtehtäviä voitaisiin keventää.

5.2.2.6 Pelastustoiminnan kalustovoimavarat toiminnoittain alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitoksella on käytössä pelastustoimen hälytystehtäviin kalustoa koko toiminta-alueen kattavasti toimintaympäristö- ja riskianalyysin mukaisesti. Kalustovoimavaroissa on huomioitu pelastustoiminnan perustehtävät ja toimintaympäristö- ja riskikartoituksen perusteella tarvittava muu erikoiskalusto.

Ensilähdön sammutus- ja säiliösammutusautojen keski-ikä on 15,4 vuotta ja säiliöautojen 15,6 vuotta.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Perustehtävissä tarvittavan kaluston tiedot yksikkötunnuksittain ylläpidetään pelastustoiminnan rekisterissä ja alueellinen kattavuus esitetään vuosittain toimintavalmiussuunnitelmassa. Toimintavalmiussuunnitelmassa ja pelastustoiminnan rekisterissä ylläpidetään myös erityiskaluston tietoja.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

Aluevaltuusto päättää pelastustoiminnan kalustovoimavaroista toiminnoittain alueen eri osissa. Palvelutaso muodostuu palvelun saatavuudesta, laadusta ja vaikuttavuudesta.

- Kaluston toimintavarmuus ja soveltuvuus varmistetaan kaluston riittävällä investointitasolla ja kierrätysuunnitelmalla.
- Kaluston laatu, määrä ja sijainti määritellään toimintaympäristö- ja riskianalyysin perusteella.
- Ajoneuvojen hankinnassa huomioidaan ympäristönäkökulma.
- Pelastuslaitos varautumisorganisaationa ylläpitää toiminnan turvaamiseksi omaa korjaamotoimintaa.

Palvelutason kehittämistarve

Pirkanmaan pelastuslaitoksen intressinä on kehittää kalustoaan innovatiivisesti läpi koko pelastuslaitoksen tarpeiden. Tähän sisältyy erityisesti muun muassa sähköistyvän liikenteen huomiointi kaluston ja kiinteistöjen uushankinnoissa. Pelastuslaitos pyrkii mahdollisuuksien mukaan vähentämään kalustonsa ympäristövaikutuksia kartoittamalla mahdollisuutta ottaa käyttöön vaihtoehtoisilla polttoaineilla toimivia ajoneuvoja päivittäiseen sekä operatiiviseen käyttöön.

Ajoneuvokaluston kierrättämistä on tehostettava edelleen ja ajoneuvojen kierto on huomioitava jo uutta ajoneuvoa hankittaessa niin, että erilaiset rakenneratkaisut mahdollistavat ajoneuvon monipuolisen käytön pelastuslaitoksen eri tehtävissä. Ajoneuvoja voidaan jatkossa hankkia myös sopimuspälokunnille ja sivutoimisille palokunnille uutena suoraan tarpeet huomioiden.

Tämänhetkinen raskas ajoneuvokalusto ikääntyy huomattavan nopeasti ja tunnistettuun uusimistarpeeseen tulee reagoida tehokkaasti kaluston keski-ikänsä laskemiseksi.

Erikoiskaluston hankinnoissa huomioidaan pelastustoiminnan yhteistyöalue.

Riittävät kalustovoimavarat mahdollistava resurssi määräytyy hyväksytyn investointisuunnitelman mukaisesti. Investointisuunnitelmaa tarkastellaan vuosittain ja sen pohjalta pyritään toteuttamaan tarvittavat toimenpiteet. Suunnitelman toteutumiseen vaikuttaa hyvinvointialueen talouden kehittyminen sekä ministeriön ohjaus.

5.2.2.7 Pelastusasemat, paloasemat sekä muut kiinteistöt ja toimipisteet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitos tuottaa pelastustoimen palveluja Pirkanmaan alueen maantieteellisesti kattavasti kaikkiaan 68 toimipisteeltä käsin. Päätoimisesti ympärivuorokautisesti miehitettyjä pelastusasemia on 17 ja sopimushenkilöstön ylläpitämiä valmius- ja tukipaloasemia 48. Sopimushenkilöstöä toimii lisäksi kymmenellä päätoimisesti miehitetyllä pelastusasemalla. Näiden lisäksi on myös kaksi erillistä hybridiyksiköllä toimivaa asemaa, joissa on sekä pelastustoiminnan että ensihoitopalveluiden tehtäviin tarvittava suorituskyyky. Edellä mainittujen lisäksi on asemapaikka pelastusyksikön tilapäiseen käyttöön.

Pelastusasemaverkosta erillisenä toimipisteenä ylläpidetään yhteistyöalueen johto- ja tilannekeskusta, joka on pelastustoiminnan johtamiseen, kuntien häiriötilanteiden aikaisen kriisijohtamisen käynnistämiseen ja muihin tukitoimintoihin ympärivuorokautisesti kykenevä toimintayksikkö. Toimipisteen fasilitetteja on kehitetty kuluvalle palvelusokaudella vastaamaan paremmin yhteistyöalueen tarpeita valtakunnallisten linjausten mukaisesti.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Toimipisteverkosto on pääosin riittävän kattava toimintavalmiusaikatavoitteiden saavuttamiseksi lukuun ottamatta ensimmäisen pelastusyksikön toimintavalmiusaikaa osassa Tampereen kaupunkialueen I-riskiluokan ruutuja. Toimintavalmiusaikapuutteiden korjaamiseksi on saatu korjausmääräys valvovalta viranomaiselta, ja toimenpiteet verkoston kehittämiseksi ovat käynnissä. Vuoden 2026 loppuun mennessä valmistuu Nekalaan uusi pelastus- ja ensihoitoasema ja investointisuunnitelmiin on esitetty määrärahavaraudet muille tarvittaville toimipisteverkon täydennyksille.

Toimipisteverkoston teknistä kuntoa on hyvinvointialueen vuokraamien toimipisteiden osalta arvioitu hyvinvointialueen toimitilapalveluiden toimesta vuosina 2024–2025. Toimipisteiden tekninen kuntoluokka on 1–5 portaisella asteikolla keskimäärin 2,7 ja huonokuntoisiksi (kuntoluokka 0–2) on arvioitu 27/53 kohdetta, mikä tarkoittaa varsin merkittävää korjausvelkaa. Parhaillaan on käynnissä hankkeet kolmen huonokuntoisen pelastusaseman korvaamisesta uudisrakennuksilla.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastusasemaverkostoa kehitetään laaditun ohjeellisen palveluverkkosuunnitelman pohjalta.
- Palveluverkkoa kehitettäessä huomioidaan hyvinvointialueen toimitilaohjelman yleiset tavoitteet ja periaatteet sekä varautumiseen liittyvät erityistarpeet.

Palvelutason kehittämistarve

Tampereen kaupunkiseudun tämänhetkisten toimintavalmiusaikapuutteiden (tarkemmin luvussa 5.2.2.1) korjaamisen edellyttämän pelastusasemaverkoston tarkastelun lisäksi jatkuvasti kehittyvä kaupunkiseutu edellyttää myös tulevaisuudessa investointeja palveluverkkoon. Kaupunkiseudun asukasmäärän kasvu, korkean- ja maanalaisen rakentamisen lisääntyminen sekä muutokset liikennemäärissä ja liikenneverkossa edellyttävät jatkuvaa palveluntarpeen arviointia. Tampereen kaupunkiseudun kehittämisen rinnalla on kiinnitettävä huomiota myös asianmukaisen palveluverkon ylläpitämiseen ja kehittämiseen muualla maakunnassa

Pirkanmaan pelastustoimen toimipiste- ja pelastusasemaverkostoa ylläpidetään maakunnan alueella kattavasti siten, että pelastustoimen toimintavalmiusaikatavoitteet saadaan täytettyä toimintavalmiussuunnitelman mukaisesti. Tavoitteena on, että pelastustoimella on käytössään toiminnallisesti tarkoituksenmukaiset, terveelliset ja turvalliset toimitilat. Palveluverkon kehittämistarpeita arvioidaan tarkemmin erillisessä palveluverkkosuunnitelmassa.

5.2.2.8 Savusukellusvalmiudet alueen eri osissa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaalla savusukellusvalmius on pääosin toteutunut alueen eri osissa. Alueilla, joissa savusukelluksen suorituskykyä ei ole, se on huolehdittu vastesuunnittelun avulla sellaiselta asemalta, jossa suorituskykyä on. Matkat ja saavutettavuus voivat aiheuttaa kuitenkin viiveitä savusukelluksen aloittamiseen.

Savusukelluksen toimintavalmiuden suunnittelun perusteena käytetään sitä, että pelastusjoukkue pystyy suorittamaan savusukellusta turvallisesti. I-riskiluokassa ensimmäisen pelastusryhmän tulee kyetä aloittamaan savusukellustoiminta pelastustoiminnan tavoiteajassa eli pääsääntöisesti yhdeksässä minuutissa turvallisuusohjeiden mukaisesti. II-riskiluokassa suunnittelun perusteena on, että pelastussukellustehtävään kykenevä pelastusryhmä saavuttaa kohteen 12 minuutissa ja III-riskiluokassa 20 minuutissa. Tulipaloihin, joissa edellytetään savusukellusta, hälytetään Pirkanmaalla aina vähintään pelastusjoukkue. Savusukellustoiminnassa noudatetaan valtakunnallista ohjetta pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan²⁰.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää alueellista savusukellusvalmiutta huomioiden, että kaikilla paloasemilla ei ole kykyä savusukellukseen. Jos savusukelluskykyä ei ole, käytetään vaihtoehtoisia sammutus- ja pelastusmenetelmiä. Savusukelluksella on mahdollista vähentää merkittävästi palosta aiheutuvia omaisuusvahinkoja. Savusukellus antaa paremman mahdollisuuden pelastaa ihmishenkiä erityisesti niissä tilanteissa, joissa henkilöt eivät itsenäisesti pääse tulipalon vuoksi poistumaan rakennuksesta. Pitkät etäisyydet ja harva-asutusalueen saavutettavuus voivat vaikuttaa siihen, että savusukelluksella ei ole riskeihin nähden merkittävää vaikutusta.

²⁰ Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan 2023:28.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Savusukellusvalmius järjestetään voimassa olevan pelastussukellusohjeen 2023:28 ja toimintavalmiuden suunnitteluohjeen 2025:14 mukaisesti.
- Jos savusukelluskykyä ei voida muodostaa kohteen ensimmäisenä tavoittavan pelastusryhmän toimesta, aloitetaan sammutus- ja pelastustoiminta hyödyntäen vaihtoehtoisia sammutusmenetelmiä.
- Savusukellusta suorittavat henkilöt nimetään vuosittain.

Palvelutason kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella jatketaan savusukellusvalmiuden tarkastelua suhteessa toimintaympäristö- ja riskianalyysissä tunnistettuihin suorituskykytarpeisiin. Tarkasteluun sisältyy savusukelluskyvykkyyden ja -vaikuttavuuden arviointi paloasemittain huomioiden myös sopimushenkilöstö, hälytysvastesuunnittelu sekä vaihtoehtoisten sammutusmenetelmien hyödyntämis- ja kehittämismahdollisuudet.

5.2.2.9 CBRNE-onnettomuuksien valmiudet alueen eri osissa sisältäen kemikaalisukellusvalmiudet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Vaarallisten aineiden paloasemakohtainen torjuntavalmius on määritetty vaarallisten aineiden torjuntasuunnitelmassa riskiarvion perusteella. Määrittelyn perusteena on vaarallisten aineiden käsittelystä, varastoinnista ja kuljetuksesta aiheutuvat onnetto-

muusriskit sekä torjuntavalmiuden alueellinen kattavuus. Pirkanmaan riskinarvio koostuu monesta erillisestä CBRNE-tehtäväluokkiin²¹ liittyvistä tekijöistä. Näiksi on tunnistettu ainakin vaarallisten kemikaalien maantie- ja rautatiekuljetukset, alueella oleva teollisuus sekä maakaasuverkosto. Myös yksityisen käytön ja mahdollisen tahallisen vahingonteon riskitekijät on tunnistettava. Riskiarviota ja tietoja torjuntavalmiudesta ylläpidetään toimintavalmiussuunnitelmassa (TL IV).

Vaarallisten aineiden torjunta sisältyy pelastuslaitoksen tehtäviin vastaavalla tavalla kuin esimerkiksi sammutus- ja pelastustoiminta (pelastuslaki 27 ja 32 §). Vaarallisten aineiden torjunta sisältää muun muassa väestön varoittamiseen ja suojaamiseen, aineen leviämisen estämiseen tai rajoittamiseen, vuotojen tukkimiseen, pitoisuuksien mittaamiseen sekä aineen vaarattomaksi tekemiseen liittyviä tehtäviä. Kiireellisten pelastus- ja torjuntatoimien jälkeen tehtävä saastuneen maa-alueen puhdistus on yhteistyötä vahingon aiheuttajan, maa-alueen omistajan tai haltijan sekä useiden viranomaisten kanssa. Puhdistustyön toteutumisen seurannasta vastaa suurissa onnettomuuksissa Lupa- ja valvontavirasto tai sen määräämä viranomainen (ympäristönsuojelulaki, 527/2014, luku 14). CBRNE- ja muihin vaarallisten aineiden riskeihin Pirkanmaalla vastataan henkilöstön toimintakyvyn, määrän ja koulutuksen sekä oikeanlaisen kaluston ja sen optimaalisen sijoittelun avulla.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Suurimpina vaarallisten aineiden onnettomuuksia aiheuttavina riskitekijöinä Pirkanmaalla nähdään vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista aiheutuvat riskit sekä kemikaalikuljetukset. Etenkin kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin osalta turvallisuus selvitysvelvolliset toimijat ovat riskikartoituksessa erityisriskikohteita, joissa tapahtuva kemikaalionnettomuus saattaa aiheuttaa välitöntä uhkaa niin ihmisille, omaisuudelle, raakavesilähteille kuin ympäristölle. Pelastuslaitos saa tiedon kemikaaleja

²¹ CBRNE yhdistelmä tarkoittaa kemiallisten aineiden (C), biologisten taudinaiheuttajien (B), radioaktiivisten aineiden (R), ydinaseiden (N) ja räjähteiden (E) uhkia.

käsittelistä kohteista Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta, Liikenne- ja viestintävirastolta sekä Puolustusvoimilta.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää CBRNE-onnettomuuksien torjuntavalmiutta riskiarvioinnin ja toimintaympäristön analyysin mukaisesti.
- Kemikaalisukelluksessa noudatetaan pelastussukellusohjetta 2023:28.
- CBRNE-toimintaan osallistuva henkilöstö nimetään vuosittain.

Palvelutason kehittämistarve

Yleisesti CBRNE- ja vaarallisten aineiden torjuntaan varautumisen varustetasossa on tunnistettu kehittämiskohteita. Kuluva palvelutasopäätöskauden aikana on saatu parannettua varustetasoa, mutta tarvetta kehittämiselle vielä on. Tässä yhteydessä seurataan myös tiiviisti, miten hyödynnetään yhteistyöalueella olevia resursseja.

Koulutuksissa ja harjoituksissa on päästy myös edistämään merkittävästi pirkanmaalaisittain ja valtakunnan tasolla CBRNE-toiminnan osaamisen osalta viranomaisyhteistyötä ja sen kehittäminen jatkuu edelleen seuraavalla palvelutasopäätöskaudella.

Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään, suunnitellaan ja toteutetaan uusien uhkien (muun muassa Ukrainan sodasta saadut huomiot) mukaisesti CBRNE-torjuntavalmiuden kehittämistarpeet (kalustohankinnat, koulutus, kansalliset resurssit). CBRNE on teemana läpileikkaava, varautumisen perustuessa normaaliajan tunnistettuihin uhkakuviin, mutta myös poikkeusolojen varautumistarpeisiin.

5.2.2.10 Vesipelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen venekaluston sekä vesisukellus- ja pintapelastusvalmiudet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitoksella on venekalustoa ympäristöntorjuntavalmiudessa sekä muuta vesipelastustoimintaa varten. Venekalusto on hankittu ja sijoitettu toiminta- ja riskianalyysin mukaisesti. Vesistötoimintaan liittyvää kalustoa investoidaan hankinta- ja investointisuunnitelman mukaan.

Pelastuslaitos ylläpitää pintapelastusvalmiutta alueellaan. Pelastuslaitos ylläpitää lisäksi vesisukellusvalmiutta.

Vesipelastus jaetaan pintapelastuksen ja vesisukelluksen työskentelytasoihin. Pintapelastus ja vesisukellus edellyttävät työntekijän erityistä kelpoisuutta, joka muodostuu terveydentilaan, toimintakykyyn, peruskoulutukseen ja osaamiseen liittyvistä vaatimuksista. Vaativampi taso sisältää aikaisemman tason vaatimukset. Jotta vesipelastustehtävien pelastustyö on turvallista ja tehokasta, tulee työntekijöillä olla riittävästi tiedollista ja taidollista osaamista.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitos nimeää vesisukeltajat vuosittain. Vesisukeltajan terveydelliset, toiminnalliset ja fyysiset vaatimukset määritellään mm. pelastussukellusohjeessa.

Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueella on I-tason vesisukellusvalmius pelastussukelluksesta annetun ohjeen²² mukaisesti. Vesisukeltajat toimivat tarvittaessa koko maakunnan alueella.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueella on vesisukellus- ja pintapelastusvalmius pelastussukellusohjeen 2023:28 mukaisesti.
- Vesisukellustoimintaan osallistuvat henkilöt nimetään vuosittain

Palvelutason kehittämistarve

Henkilöstöressurssien suunnittelulla huomioidaan, että pelastussukellusvalmius on vesisukelluksen osalta kunnossa ja mitoitettu niin, että palvelutasopäätöksen mukainen valmius on kunnossa. Vuosittain koulutetaan uusia vesisukeltajia, jotta voidaan varmistaa tarvittavan vesisukeltajamäärän riittävyys. Tämä huomioidaan vuosittaisessa

²² Pelastussukellusohje 2023:28.

koulutussuunnitelmassa sekä myös resurssin osalta pidemmän aikavälin suunnittelussa. Koulutusyhteistyötä kehitetään eri viranomaisten kanssa, jotta tarvittava henkilöresurssi on käytössä ja koulutuksilla on jatkumo.

5.2.2.11 Ympäristövahinkojen pelastustoiminnan erityisvalmiudet

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitoksella ympäristövahingontorjuntaa ensi vaiheessa pystyvät tekemään perustasolla jokainen pelastusyksikkö. Perustasolla yksikkö pystyy tunnistamaan, torjumaan pieniä määriä sekä estämään vahingon leviämisen. Isompia ja vaativampia tehtäviä varten pelastuslaitoksella on sijoitettuna alueellisesti kalustoresursseja, jotta riskien mukaisiin onnettomuustehtäviin pystytään vastaamaan. Osaamisen hallinta on suunniteltu vuosittain tehtävään koulutussuunnitelmaan.

Pelastuslaitoksen öljy- ja kemikaalivahinkojen torjuntavalmius ja torjuntatoimet sisältyvät pelastuslain mukaisiin tehtäviin. Pelastuslaitos vastaa lain perusteella ympäristövahinkojen torjunnasta ja torjuntaan varautumisesta alueellaan (maa-, vesialueet) yhteistyössä eri viranomaisten kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pirkanmaan pelastuslaitoksella on edelleen kehitettävää ympäristönvahinkojen torjuntavalmiuden osalta. Tämä koskee sekä kalustoa että henkilöstön osaamista.

Kaluston hankintaa sekä henkilöstön osaamista on tehostettu hankkimalla öljyntorjuntapuomia sekä torjuntaan liittyvää muuta kalustoa. Henkilöstön koulutusta on myös lisätty kalustohankintojen myötä ja koulutuksesta on tehty koulutussuunnitelma. Toiminnan toteutumiseen on vaikuttanut hyvinvointialueen tiukentunut talous, jolla on ollut vaikutusta osaamisen hallintaan ja myös osittain kalustohankintoihin.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää riskienarvioinnin mukaista tasoa ympäristönvahingontorjunnan osalta.
- Kaluston osalta jatketaan tarvittavan kaluston ja materiaalin hankkimista ja uusimista.

Palvelutason kehittämistarve

Pirkanmaan pelastuslaitoksen riskinarvion edellyttämä ympäristövahinkojen torjuntavalmiustaso on A (minimivaatimustaso). Aluehallintovirasto (Lupa- ja valvontavirasto) toteaa julkaisussaan *Ympäristövahinkojen torjuntavalmius pelastustoimessa 2025*, ettei tasoa saavuteta, ja tätä koskien merkittävimmät puutteet ovat kehityssuunnitelmassa, sekä harjoittelussa ja koulutuksessa. Aluehallintoviraston mukaan puutteet eivät ole niin huomattavia, että ympäristövahingon torjunta olisi vakavasti uhattuna.²³

Suunnitelmat tullaan päivittämään ja suunnitelmat tulevat jatkossa käsittelemään myös ympäristövahinkojen torjuntaa nykyistä laajemmin. Suunnitelmien päivitys tehdään palvelutasopäätöskauden 2024–2026 aikana.

5.2.2.12 Korkealta pelastamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet putoamisvaarallisella alueella työskentelystä sekä ajoneuvokalustosta

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan alueella korkealta pelastamisen suorituskykyä on sijoitettuna pelastus-
asemille toimintaympäristöanalyysin mukaisesti, jotta perustehtävistä voidaan suoriutua. Suorituskyvyssä on huomioitu henkilö- ja kalustoresurssi. Hälytysvasteissa on huomioitu vaativampien tehtävien osalta lisäsuorituskyvyn hälyttäminen eri tilanteissa. Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn (jäljempänä PVAT) osaaminen jaetaan perusosaamiseen ja kahteen PVAT-tasoon. Siirryttäessä vaativammalle tasolle tulee hallita edellisen tason osaamisvaatimukset ja tasoa vastaava köysipelastuskalusto. Saavutettu osaamisen taso ylläpidetään riittävän usein toistuvalla harjoittelulla.

Perusosaamisen taitoja on turvallinen toiminta putoamisvaarallisen alueen läheisyydessä. Pelastaja osaa kiinnittää köyden tai käyttöön hyväksytyn liitoselimen, jolla estetään välittömän vaaran alueelle joutuminen. Perusosaamisen taitoihin sisältyy myös joidenkin pelastustoimen tehtävien edellyttämä kyky osata laskeutua köydellä hätäti-

²³ Ympäristövahinkojen torjuntavalmius pelastustoimessa 2025, s. 47–48.

lanteessa. Esimerkiksi savusukeltaminen kerroksiin ja työskentely nosto- tai puomitikkaan korissa edellyttää tätä taitoa. Näissä tehtävissä toimivien tulee ylläpitää tätä perusosaamisen taitoa.

Pelastustoimessa putoamisvaarallisella alueella työskentelyn toisena osaamisen tasona voidaan pitää 1. tason osaamisen lisäksi kykyä toimia pelastusryhmän jäsenenä, joka suorittaa köysipelastus- ja muuta kalustoa käyttäen onnettomuuden uhrin pelastamista ylhäältä tai alhaalta. Pelastustoimen alueellisen riskiarvion perusteella henkilöstön toimipaikkakoulutus suunnataan alueen riskikohteisiin ja toimintaympäristöön sopivaksi.

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn kouluttajien osaamisen tasona on ensimmäisen ja toisen tason osaamisen lisäksi kyky kouluttaa pelastusalan putoamisvaarallisella alueella työskentelyn koulutusjärjestelmissä, jossa noudatetaan ohjetta putoamisvaarallisella alueella työskentelystä pelastustoimessa²⁴.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Alueen nostolava- ja puomitikasautojen osalta on tavoitteena pitää ne valmiudessa niiden nykyisillä alueilla. Sijoituspaikat ovat tarkoituksenmukaisia muun muassa alueen asuinkerrostalojen ja muun korkean rakentamisen takia. Nämä määritellään tarkemmin toimintavalmiussuunnitelmassa.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on ylläpitää toimintaympäristön ja onnettomuusriskien mukaista valmiutta korkealta pelastamiseen ja putoamisvaarallisella alueella työskentelyyn kattotyöskentelyn, köysipelastamisen ja vaativan pelastamisen osalta.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa ohjeen 2021:6 mukaista valmiutta alueellaan.

²⁴ Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa 2021:6.

- PVAT-tasolle 1, 2 ja 3 koulutetut henkilöt nimetään vuosittain.

Palvelutason kehittämistarve

Putoamisvaarallisella alueella työskentelyn osaaminen jaetaan perusosaamiseen ja kahteen PVAT-tasoon sekä kouluttajatasoon. Siirryttäessä vaativammalle tasolle tulee hallita edellisen tason osaamisvaatimukset ja tasoa vastaava köysipelastuskalusto. Saavutettu osaamisen taso ylläpidetään riittävän usein toistuvalla harjoittelulla.

Asuinrakentamisessa niin sanottu korkearakentaminen on lisääntynyt ja ilmiö laajenee Pirkanmaan kehittyvissä keskuksissa. Näissä poistuminen tapahtuu rakennuksen sisäisin järjestyin, mutta rakentamisaika ja myöhempi kunnossapito tuo pelastustoiminnan valmiutta vaativia riskejä. Muita korkeita rakenteita on muun muassa teollisuudessa ja energiantuotannossa sekä viestintäverkoissa.

Tavoitteena on pitää kaikki pelastustoimintaan osallistuvat henkilöt vähintään perustasolla ja savusukelluskelpoinen osa henkilöstöstä PVAT 1 -tasolla.

PVAT 2 -tason osaaminen ja välitön toimintavalmius turvataan maakunnallisesti korkeanpaikan työskentelyn osaamista vaativien riskien mukaisesti. Samalla tuotetaan valmius myös tarvittaessa yhteistyöalueen pelastustehtäviin.

Aluehallintoviraston (Lupa- ja valvontavirasto) asiantuntija-arviossa on nostettu kehittämistarpeena jatkaa suorituskyvyn systemaattista kehittämistä siten, että myös sivutoimisella ja sopimuspalokuntaan kuuluvalla henkilöstöllä on tehtäviin vaadittava osaaminen ja valmiudet²⁵.

²⁵ Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2024 – Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio, s.28.

5.2.2.13 Sammutusveden saamisen valmiudet alueen eri osissa sisältäen periaatteet letkukalustosta, säiliöautoista ja pumppuista

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos on huomionnut sammutusveden tarpeen sammutusvesisuunnitelmassa. Pelastuslaitoksella on käytössä säiliösammutus- ja säiliöautoja sekä veden siirtoon tarkoitettuja pumppuja sammutusvesitarpeeseen.

Pelastuslaitos on varautunut tulipaloihin siten, että sammutus- ja säiliöautoissa on riittävä määrä vettä ja letkukalustoa sekä mahdollisesti vedenpumppaamiseen tarkoitettuja pumppuja, jotta tehtävät voidaan aloittaa viivytyksettä kohteen saavuttamisen jälkeen. Vastesuunnittelulla varaudutaan siihen, että erityyppisissä tehtävissä erilaisten riskien ympäröimänä, tehtävään hälytetään automaattisesti etukäteissuunnittelun pohjalta riittävä määrä pelastusyksiköitä. Jos tehtävän luonne vaatii suuria määriä vettä, on pelastuslaitos varautunut vedentuoton varmistamiseksi, jotta tehtävät voidaan jatkaa turvallisesti loppuun asti. Tähän on varauduttu erillisellä kalustolla niin vedenkuljettamiseksi luonnonvedenottoapaikoilta tai ajoneuvoilla suoraan kohteeseen.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Päättäneen palvelutasopäätöskauden aikana on hankittu vesihuoltoyksikkö, jonka tavoite on saada sammutusvesi tarvittaessa siirrettyä joko vesijohtoverkostosta tai luonnonvesilähteeltä onnettomuuspaikalle vähentäen säiliöautojen tarvetta itse tilanteessa. Toimintamalli ja siihen liittyvät selvitysmallit on laadittu. Hankitun ajoneuvon varustelu ja käyttöönotto on tarkoitus tapahtua palvelutasopäätöskauden 2024–2026 aikana.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää sammutusvesisuunnitelmaa yhdessä kuntien vesihuoltolaitosten kanssa.
- Palvelutasopäätöskauden aikana tarkastellaan häiriö- ja poikkeusolojen aikana riittävän sammutusveden saantia.
- Veden siirtoon tarkoitettun kaluston sijaintisuunnitelma päivitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

Palvelutason kehittämistarve

Sammutusvesisuunnitelman ylläpito koko Pirkanmaalla yhteistyössä kuntien vesihuoltolaitosten kanssa edellyttää riittävien henkilöstövoimavarojen osoittamista tehtävään. Häiriö- ja poikkeusoloissa riittävä sammutusveden saanti on turvattava vesijohtoverkoston kattamalla alueella ja sen ulkopuolella hyödyntämällä luonnonvedenottoaikoja sekä tarkoitukseen soveltuvaa pumppu- ja muuta kalustoa, jota on täydennettävä. Letkujen alueellista varmuusvarastoa ja huoltolaitteistoa on ylläpidettävä.

5.2.2.14 Muiden paikallisten riskien mukaiset valmiudet, esimerkiksi maanalainen pelastaminen, maastopalot ja maastopelastaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Tampereen kaupunkiseudulla maanalainen rakentaminen lisääntyy jatkuvasti. Pelastuslaitoksella on valmiudet maanalaiseen pelastamiseen nykyisellä resurssilla.

Metsäpalojen torjuntasuunnitelmassa otetaan kantaa maastopaloihin; suunnitelma päivitetään kuluvin palvelutasopäätöskauden aikana. Pelastuslaitoksella on hyvät valmiudet metsäpalojen hallintaan.

Maastopelastaminen on perustasolla, pelastuslaitos pystyy operoimaan eri maasto-olosuhteissa ja toteuttamaan pelastustoimintaa maastossa. Maastossa pelastamista on kehitetty usean vuoden ajan ja sen vaatimaa kalustoa on hajautettu eri pelastus-asemille.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Rauniopelastaminen on teemana läpileikkaava, varautumisen perustuessa normaaliajan tunnistettuihin uhkakuviin, mutta myös poikkeusolojen varautumistarpeisiin. Poikkeusolojen rauniopelastustoimintaan varautuminen perustuu jo normaalioloissa toteutettuun varautumiseen (suunnitelmat, henkilöstön osaaminen ja tarkoituksenmukainen kalusto).

USAR-valmiutta (Urban Search and Rescue) ja sen edellyttämää osaamista sekä kalustollista kyvykkyyttä pelastuslaitoksella on kehitetty kuluvin palvelutasopäätöskauden aikana. Toiminnan kehittämistä on jatkettava perustuen ensisijaisesti kansallisille

rakenteille ja kotimaan valmiudelle, ja varautuen toimintaympäristöanalyysistä nouseviin riskeihin. Kehitystyössä on huomioitava erityisesti Ukrainan sodasta saatavat opit.

Maastopalojen ja maastosta pelastamisen riskiä kasvattaa myös lisääntynyt ulkoilu ja retkeily. Hyvällä ja kohdennetulla turvallisuusviestinnällä voidaan ihmisten tietoisuutta parantaa ja näin ennaltaehkäistä mahdollisia maastopaloja sekä onnettomuuksia maastossa. Pelastuslaitoksen tulee kyetä liikkumaan erilaisissa maastoissa, pitää huoli omasta osaamisesta maastoissa liikkumiseen sekä sieltä pelastamiseen. Erilaisien tilaisuuksien ja tapahtumien osalta tulee tehdä yhteistyötä toiminnanharjoittajien kanssa, jotta riskeihin voidaan ennakolta varautua sekä samalla pelastuslaitos voi varautua omatoimisesti tilaisuuksien ja tapahtumien varalle.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Palvelutasopäätöskauden aikana tehdään poikkeusolojen väestönsuojelutoimintaan liittyvän rauniopelastusmuodostelman suunnitelma.
- Maanalaista pelastustoimintaa kehitetään osana yhteistyöaluetta ja kansallista valmiutta.
- Maastopelastamisen suorituskykyä ylläpidetään.

Palvelutason kehittämistarve

Rauniopelastustoiminta edellyttää tulevalla palvelutasopäätöskaudella jatkokehittämistoimenpiteitä. Rauniopelastamiseen liittyvää USAR-valmiutta on jatkossa kehitettävä perustuen ensisijaisesti kansallisille rakenteille ja kotimaan valmiudelle. Toimintaympäristöstä nouseviin riskeihin varaudutaan huomioiden myös poikkeusolojen pelastustoiminnan ja väestönsuojelun näkökulma.

Vedenkuljetuksen ja -saannin turvaamisesta on kirjattu kohdassa 5.2.2.13. Maastopelastamista koskien välineiden ja tekniikoiden kehittäminen on avainasemassa siinä, sekä maastossa liikkuminen ja sähköisten apuvälineiden hyödyntäminen. Mahdollisiin häiriötilanteisiin tulee pelastuslaitoksen kuitenkin varautua siten, että maastopelastaminen onnistuu myös käyttäen perinteisiä suunnistusmenetelmiä mahdollisen tekniikan häiriötilanteessa.

5.2.3 Pelastustoiminnan johtaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastusmuodostelmaa johtaa pelastusmuodostelmien hierarkiassa ylin tehtävään hälytetty pelastusviranomainen. Ryhmälähdöissä pelastustoiminnan johtajana toimivat pelastusryhmänjohtajat. Sopimushenkilöstön osalta pelastustoimintaa johtavana pelastusviranomaisena toimii vuorossa oleva tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari. Tällöin tilannepaikanjohtajana toimii sopimushenkilöstön pelastusryhmänjohtaja, tai tilanne- ja johtokeskuksen päivystävä palomestari määrää tarvittaessa tilannepaikanjohtajan. Joukkuelähdöissä pelastustoiminnan johtajana toimii ensisijaisesti vuorossa oleva palomestari. Komppanialähdön- ja yhtymälähdön yleisjohtajana toimii päivystävä päällikkö (P20). Suurissa onnettomuuksissa ja laajoissa häiriötilanteissa pelastuslaitos on varautunut myös esikunnan perustamiseen komppania- ja yhtymälähdön johtamista varten. Johtamista ja sen organisointia käsitellään johtamisohjeessa, joka pohjautuu kansalliseen johtamisohjeistukseen.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastustoiminnan yhteensovittamista yhteistyöalueella (Kanta-Häme, Etelä-Pohjanmaa, Pirkanmaa) edellyttävät onnettomuustilanteet ovat luonteeltaan, kestoltaan tai kokoluokaltaan sellaisia, että ne edellyttävät poikkeuksellisia, yhden hyvinvointialueen pelastustoimen ylittäviä resursseja tai erityisiä johtamisjärjestelyjä. Vastaavan pelastustoiminnan yhteensovittamistarpeen voi aiheuttaa myös useiden samanaikaisten onnettomuustilanteiden pelastustoiminta, jotka ylittävät yhden tai useamman hyvinvointialueen pelastustoimen resurssit. Päätöksen johtovastuun ottamisesta Sisä-Suomen pelastustoiminnan yhteistyöalueen pelastusviranomaiselle tekee Pirkanmaan pelastuslaitoksen päivystävä päällikkö neuvoteltuaan kyseisen onnettomuustilanteen pelastustoiminnan johtajan kanssa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää johtamisjärjestelmää yhteistyössä yhteistyöalueen muiden pelastuslaitosten kanssa.

- Johtamisjärjestelmällä varaudutaan päivittäisonnettomuuksien, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen edellyttämään johtamistoimintaan.
- Pelastustoiminnan johtajana toimii henkilö, joka on virkasuhteessa pelastuslaitokseen ja on nimetty pelastusviranomaiseksi.
- Yhteistyöalueen johtokeskuksen toimintaa ja suorituskkyä ylläpidetään ja kehitetään sopimuksen mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Suuronnettomuuksien, hälytysten ruuhkatilanteiden, päällekkäisten suuronnettomuuksien, poikkeusolojen aikaisen pelastustoiminnan johtamisen sekä yhteistyöaluetasoisien pelastustoiminnan johtamisen erityishenkilöstön riittävyys tulee tarkastella ja arvioida tulevalla palvelutasopäätöskaudella huomioiden myös yhteistyöalueen tarpeet. Johtamisrakenteen mitoitus ja riittävyyttä tarkastellaan vuosittain osana hyvinvointialueen talouden suunnittelua huomioiden myös muutokset onnettomuuskehityksessä. Mitoitusta on syytä tarkastella erityisesti varautumisen näkökulmasta huomioiden edellä mainitut tilanteet.

5.2.4 Hyvinvointialueiden yhteistoiminnassa hoitamien pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien asianmukaisen järjestämisen valvonta

Pirkanmaan pelastuslaitoksella ei ole tällä hetkellä toiselle hyvinvointialueelle tehtäväksi siirrettyjä pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä.

5.2.5 Pelastusviranomaisen virka-apu muille viranomaisille

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitos antaa virka-apua lainsäädännön mukaisesti. Pelastuslain 50 §:n mukaisesti pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion, hyvinvointialueen tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi. Virka-avun antamisesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Lähtökohta on, että virka-apua annetaan aina, kun siihen

oikeutettu taho sitä pyytää, kuitenkin huomioiden, että pelastustoimen lakisääteisten tehtävien hoitaminen ei vaarannu. Käytännössä päätöksenteko virka-avun antamiseen perustuu pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän ympärivuorokautiseen päätöksentekovalmiuteen.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastustoiminnan osalta päätöksentekokyky virka-avun antamiseen muille viranomaisille tulee olla ympärivuorokautisesti. Näin ollen päätös virka-avun antamisesta tehdään pelastustoiminnan toimialueella päivystävän päällikön päätöksellä. Muiden toimialueiden osalta päätöksen virka-avun antamisesta tekee kyseessä oleva toimialuejohtaja.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos antaa virka-apua muille viranomaisille pelastuslain 50 §:n mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Palvelun tasossa ei ole kehittämistarvetta tällä hetkellä. Virka-avun antaminen perustuu lainsäädäntöön.

5.2.6 Osallistuminen pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 27 §:n 3 momentin 2 kohdan mukaan pelastuslaitos osallistuu 38 §:ssä tarkoitettuun pelastustoimeen kuuluvan ulkomaille annettavan avun ja pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellyttämään valmiuden ylläpitoon.

Sisäministeriön asettama työryhmä laatii vuoden 2026 aikana kansallisen ohjeistuksen, joka toimii perustana kansainvälisen avun vastaanottamiselle (Host Nation Support -toiminta, HNS). Ohjeen tarkoitus on luoda yhteneväinen ohjeistus HNS-toimintojen toteuttamiselle kansallisella tasolla.

Valtioneuvosto on asetuksellaan 1110/2023 määrittänyt, että Helsingin kaupungin järjestämisvastuulle kuuluu pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 5 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettu pelastustoimeen kuuluvan kansainvälisen avun vastaanottamisen edellytyksenä oleva erityisvalmius. Lisäksi jokaisen pelastustoimen tai yhteistyöalueen tulee laatia oma HNS-suunnitelma, jotta kansainvälisellä avulla on tarpeelliset toimintaedellytykset avun antamiselle ja toiminnot voidaan integroida osaksi pelastustoimen muodostelmaa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pirkanmaan pelastuslaitoksella ei ole voimassa olevaa HNS-ohjeistusta, mutta sen laadinta on käynnissä. Sisäministeriön asettaman työryhmän laatima HNS-toiminnan kansallinen ohjeistus toimii pohjana paikallisten suunnitelmien laadinnalle. Yhteistyön järjestämisestä vastaavana pelastuslaitoksena Pirkanmaan pelastuslaitos valmistelee yhteistyöalueen HNS-suunnitelman yhteistyössä yhteistyöalueiden muiden pelastuslaitosten kanssa palvelutasopäätöskauden aikana.

Kansainväliseen pelastustoimintaan osallistuvia tai koulutuspolulla olevia päätoimisia henkilöitä Pirkanmaan pelastuslaitoksella on muutamia, muun muassa CBRNE-asiantuntijoita. Kansainvälisen avun muodostelmien ja HNS-toimintojen johtamiseen koulutettujen henkilöiden määrä on puutteellinen tavoitteena olevaan palvelutasoon nähden.

Muuttuneessa turvallisuusympäristössä, johon linkittyvät myös erilaiset sään ääri-ilmiöt on pelastustoimen kykyä reagoida muuttuneeseen toimintaympäristöön vahvistettava. Erilaisen asiantuntija-avun saamiselle tulee luoda toimivat järjestelmät ja kanavat.

Kansainvälisen yhteistyön tavoitteena on kehittää pelastustoimea sekä vaihtaa pelastustoimen osaamista ja parhaita käytäntöjä ulkomaisten pelastusviranomaisten ja sidosryhmien kesken. Kansainvälinen yhteistyö täydentää toimintavalmiutta ja kansainväliseen pelastustoimintaan koulutettujen henkilöiden osaaminen parantaa myös Pirkanmaan pelastuslaitoksen alueella tapahtuvien onnettomuuksien hallintaa. Pelastuslaitoksen tulee pystyä toimimaan myös harvemmin esiintyvien onnettomuuksien pelastustehtävissä. Tällaisia ovat muun muassa laajat myrskyvahingot ja muut luonnononnettomuudet, sortumat sekä poikkeuksellisen suuret maastopalot.

Lisäksi kansainvälisellä yhteistyöllä voidaan parantaa valmiutta myös terrorismiin (CBRNE), väkijoukkoon kohdistettaviin väkivallantekoihin sekä poikkeusolojen väestönsuojelutehtäviin. Pelastuslaitoksen henkilöstö saa kansainvälisestä toiminnasta uusia näkemyksiä ja kokemuksia, mikä näkyy pelastuslaitoksen palveluiden ja toimintatapojen kehityksenä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pirkanmaan pelastuslaitos osallistuu kansainvälisen pelastustoiminnan kansallisiin järjestelyihin huolehtimalla järjestelyistä alueelliseen HNS-toimintaan varautumiseksi.
- Pirkanmaan pelastuslaitos osallistuu kansainvälisten sitoumusten mukaisesti EU:n pelastuspalvelumekanismiin kautta kansainvälisen pelastustoiminnan järjestelyihin kouluttamalla erityishenkilöstöä (johtamisen erityishenkilöstö ja CBRNE-henkilöstö).

Palvelutason kehittämistarve

Pirkanmaan pelastuslaitokselle ja Sisä-Suomen yhteistyöalueelle laaditaan HNS-toimintaa koskeva ohjeistus ja muodostetaan ohjeen määrittelemä organisaatiorakenne. Pelastuslaitoksen henkilöstölle mahdollistetaan osallistuminen kansainväliseen pelastustoimintaan ja asiantuntijavaihtoihin. Kansainvälisen pelastustoiminnan ja HNS-toiminnan koulutuksiin osallistuminen ja osaamisen hallinnointiin luodaan toimintamallit ja ohjeistukset.

Kansainvälisen pelastustoiminnan ja HNS-toiminnan osalta tehdään yhteistyötä muiden pelastuslaitosten, sisäministeriön, Pelastusopiston ja muiden tarvittavien toimijoiden kanssa. Erityisesti yhteistyötä tehdään Helsingin kaupungin pelastustoimen kanssa, joka vastaa kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisjärjestelyistä kansallisesti.

Kansainvälinen pelastustoiminta ja HNS-toiminta tulee integroida osaksi päivittäistoimintaa ja näin ollen se parantaa organisaation resilienssiä reagoida äkillisiin toimintaympäristön muutoksiin ja laajoihin, omat resurssit ylittäviin onnettomuustilanteisiin.

5.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

5.3.1 Hälytysohje

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten sekä Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia hälytysohje pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohjeessa tulee ottaa huomioon myös pelastuslaitosten hyvinvointialuelain mukainen sopimukseen perustuva yhteistoiminta ja pelastuslain 45 §:ssä säädetty velvollisuus antaa apua toiselle pelastuslaitokselle.

Pelastuslaitoksen hälytysohjeet ja vasteet on laadittu ERICA-tietojärjestelmään Pelastustoimen tehtäväkäsittely hätäkeskuksessa -ohjeen²⁶ mukaisesti. Ohjetta sovelletaan pelastustoimen tehtävien käsittelyyn, riskinarviointiin sekä tehtävien kiireellisyyden määrittämisessä. Pelastuslaitoksen hälytysohjeessa huomioidaan yksiköiden hyödyntäminen niin, että kohteeseen hälytetään lähin tarkoituksenmukainen yksikkö, vaikka se olisi toisen pelastustoimen alueelta. Pelastustoiminnan tehtäville hälytettävät voimavarat mitoitetaan pelastustoiminnan riskinarvion, onnettomuuskehityksen seurannan, ja turvallisuustilannekuvan perusteella huomioiden myös hyvinvointialueen talouden kehittyminen. Hälytysohjeen mukaisia hälytysvasteita ja niiden riittävyyttä arvioidaan pelastustoimintaa johtavien viranhaltijoiden toimesta osana pelastustoiminnan tehtävien päivittäistä raportointia.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastusyksiköitä hälytetään tehtäville hyvinvointialueiden rajojen yli lähimmän ja tarkoituksenmukaisen yksikön perusteella. Hälyttäminen on sovittu pelastuslaitosten välisessä yhteistyösopimuksessa. Pelastustoiminnan johtaja hälytetään aina siltä alueelta, jossa onnettomuus on saanut alkunsa.

²⁶ Pelastustoimen tehtäväkäsittely hätäkeskuksessa 2023.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Hälytysohjeet ja -vasteet toteutetaan siten, että pelastustoimen resurssit tulevat tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti hyödynnettyä huomioiden yhteistyöalue sekä ympäröivät hyvinvointialueet.
- Hälytysohjeet ja -vasteet päivitetään vuosittain toimintavalmiussuunnitelman tarkastamisen yhteydessä.

Palvelutason kehittämistarve

Yhteistyöalueen toimintamallien yhteensovittamista hälytysohjeissa ja yhteisen resurssin hyödyntämistä kehitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

5.3.2 Pelastuslaitosten keskinäisen avunannon suunnittelu

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 45 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee tarvittaessa antaa apua toiselle pelastuslaitokselle pelastustoiminnassa ja laatia yhteistyössä tarpeelliset pelastuslaitosten yhteistyösuunnitelmat avun antamiseen varautumisesta sekä avun pyytämisestä ja antamisesta. Pelastuslaitosten tulee varautua pelastustoiminnassa tarvittavan avun antamiseen yhteistyöalueen puitteissa ja tarvittaessa myös toiseen pelastustoiminnan yhteistyöalueen kuuluvan pelastuslaitoksen kanssa. Sisä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitosten yhteistyö on kuvattu yhteistyöalueen johtamishojeessa. Pirkanmaan pelastuslaitoksella on ollut aiemmin yhteistoimintasopimukset kaikkien maantieteellisten naapuripelastuslaitosten kanssa. Muihin yhteistyöalueisiin kuuluvien pelastuslaitosten kanssa tehtävä yhteistyö suunnitellaan osana valtakunnallista pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän uudistusta (Sisäministeriön pelastustoiminnan johtamisen yhdenmukaistamisen hanke / SM:n johtamisen YTR).

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitosten välisen avunannon tavoitteena on antaa pelastuslaitoksille paremmat edellytykset selviytyä suuronnettomuustilanteista tai useista päällekkäisistä suurista onnettomuustilanteista. Avunannon suunnittelulla edistetään kustannustehokkuutta kalusto- ja materiaalihankinnoissa sekä mahdollistetaan onnettomuustyyppi-kohtaista erikoistumista (kalustollinen erikoistuminen tai erikoistuminen osaamisessa).

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitosten väliset sopimukset päivitetään vuosittain huomioiden valtakunnallinen pelastustoiminnan johtamisrakenne.
- Yhteistyötä ylläpidetään siten, että resursseja voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti lähimmän ja tarkoituksenmukaisimman resurssin mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Palvelutasopäätöskauden aikana selvitetään Pirkanmaata ympäröivien hyvinvointialueiden pelastuslaitosten osalta yhteisen kaluston ja materiaalin tarve ja hankinta erityisesti erikoiskaluston osalta.

5.3.3 Yhteistyön suunnittelu pelastustoiminnassa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Valtion, hyvinvointialueen ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia pelastuslain 46 §:n mukaisesti osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun sekä toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten yhteistyöstä pelastustoiminnassa voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Pirkanmaalla pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksella on hätäkeskuslaitoksen kanssa päivittäisonnettomuuksien osalta toimivat rutiinit ja kiireettömien tehtävien osalta koeteltu hälytysten ruuhkatilannemalli. Puolustusvoimat osallistuu pelastustoimintaan antamalla käytettäväksi pelastustoimintaan tarvittavaa kalustoa, henkilöstöä ja asiantuntijapalveluja siten kuin siitä puolustusvoimista annetussa laissa 551/2007 säädetään. Pirkanmaalla on useita puolustusvoimien pelastusyksiköjä, jotka osallistuvat pelastustoimintaan tarvittaessa erillisten sopimusten mukaan. Rajavartiolaitos osallistuu ilma-aluksilla Pirkanmaalla pelastustoimintaan sekä maastossa välittömän avun tarpeessa olevien henkilöiden etsintään, jos sitä on onnettomuuden taikka hädän

laajuus tai erityisluonne huomioon ottaen pidettävä välttämättömänä. Poliisi huolehtii kadonneiden etsinnästä maa-alueilla ja sisävesillä, vaara-alueiden eristämisestä ja muista järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen kuuluvista tehtävistä onnettomuuspaikalla.

Pirkanmaan hyvinvointialue vastaa ensihoitopalvelun järjestämisestä sekä psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden takia hätään joutuneiden huollosta ja majoituksesta.

Ympäristöterveydenhuolto on Pirkanmaalla järjestetty kuntien yhteistyöalueilla. Tampere vastaa ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnasta, ohjauksesta ja eläinlääkintähuollosta alueella, johon kuuluvat Tampereen lisäksi Orivesi, Juupajoki, Kangasala, Pälkäne, Valkeakoski, Akaa ja Urjala. Pirkkalan ympäristöterveys PIRTEVA, huolehtii Pirkkalan, Nokian, Ylöjärven, Lempäälän, Vesilahden ja Hämeenkyrön alueella ympäristöterveydenhuollon viranomaisvalvonnasta, ohjauksesta ja neuvonnasta sekä eläinlääkintähuollosta, eläinsuojelusta ja eläintautien vastustamisesta. Sastamalan kaupunki toimii vastuukuntana puolestaan Sastamalan, Punkalaitumen, Ikaalisten, Parkanon ja Kihniön kuntien alueella elintarvike- ja terveydensuojeluviranomaisena. Virtain ympäristöterveydenhuolto huolehtii terveydensuojelusta, elintarvikevalvonnasta ja terveysturvonnasta Virtain alueella. Mänttä-Vilppulan alueella ympäristöterveydenhuollon tehtäviä hoitaa Keurusselän ympäristöterveyden- ja terveydensuojelun toimisto. Keurusselän ympäristöterveyden- ja terveydensuojelun toimisto tarjoaa ympäristöterveyden palveluita myös Kuhmoisten ja Ruoveden kunnille.

Ympäristönsuojelusta, tulvariskien hallinnasta ja patoturvallisuudesta Pirkanmaalla vastaavien tahojen kanssa tehdään myös yhteistä suunnittelua. Kuntien yhteistyöalueet ovat lähes yhtenevät edellisten ympäristöterveydenhuollon alueiden kanssa. Lupa- ja valvontavirasto on valtakunnallinen valtion viranomainen, joka hoitaa ympäristönsuojelu- ja vesilain mukaisia lupa- ja valvontatehtäviä Suomessa. Vesistötulvien hallinnasta ja seurannasta vastaa valtion viranomainen eli Pirkanmaan elinvoimakeskus, joka on tunnistanut Sastamalan Vammalan taajaman muuksi tulvariskialueeksi, jossa poikkeuksellisen korkea tulva voi aiheuttaa vahinkoja asutukselle ja liikenteelle. Kaupunkien ja taajamien hulevesitulvien hallinta on kuntien vastuulla. Pirkanmaan keskei-

set vesistöt kuuluvat Kokemäenjoen valuma-alueeseen. Alueelle on laadittu Kokemäenjoen vesistöalueen tulvariskien hallintasuunnitelma. Pirkanmaan hyvinvointialueen pelastus- ja ensihoitopalvelut osallistuu kiireelliseen ympäristövahinkojen torjuntaan ja pelastusviranomaisen vastaa pelastustoiminnasta niiden yhteydessä.

Liikenne- ja viestintäasioista vastaavat viranomaiset ja hallinnonalan laitokset huolehtivat vaaratiedotteiden välittämisestä väestölle sähköisten joukkoviestimien kautta; liikenneväylien raivauksesta; liikenneväylien käytön yhteistoimintakysymyksistä suojaväistöissä ja ilmailun etsintä- ja pelastuspalvelun järjestämisestä. Fintrafficin Tampereen tieliikennekeskus toimii samoissa yhteisissä tiloissa Pirkanmaan pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksen sekä Tampereen kaupungin liikenteenhallinnan kanssa. Yhteistyö takaa nopean tiedonkulun ja tehokkaan koordinaation onnettomuus- ja poikkeustilanteissa. Väylävirasto vastaa valtion rataverkon haltijana rautatiealueen raivauksen järjestämisestä ja liikennöitävyyden palauttamisesta. Palvelu tuotetaan valtakunnallisesti erillisten sopimuspartnereiden ja tukikohtien kautta. Elinvoimakeskukset hoitavat alueellisia liikenneasioita sekä huolehtivat tienpidosta. Tampereen kaupunkiseudulla toimivien keskeisten joukkoliikenneyhtiöiden eli Ratikan ja Nyssen sekä Tampereen kaupungin liikennehallinnan kanssa suunnitellaan osallistuminen pelastustoimintaan ja onnettomuuksien jälkihoitoon paikallisten häiriötilanteiden keston minimoimiseksi. Vastaava paikallinen ja alueellinen suunnittelu, harjoittelu ja muu varautuminen on jatkuvaa maantietunnelissa ja muissa julkisissa maanalaisissa tiloissa.

Tampere-Pirkkalan lentoasema on yhteistoimintakenttä, jossa toimii myös Ilmavoimien Satakunnan lennosto. Lentoasemalla toimii Finavian oma pelastusyksikkö, jonka päätehtävä on välitön pelastustoiminta ja palonsammutus kiitotie- ja terminaali-alueella. Suuremmissa lentovaaratilanteissa tai onnettomuuksissa pelastuslaitos tukee kentän omia yksiköitä ja vastaa tilanteen yleisjohtosta. Pelastusvalmius on sovitettu tiiviisti yhteen siviili- ja sotilasviranomaisten kesken. Lentoasemaympäristössä järjestetään säännöllisesti moniviranomaisharjoituksia.

Säteilytilannetta valvoo Säteilyturvakeskus ja vaarallisia sääilmiöitä Ilmatieteenlaitos. Edellä mainitut laitokset luovuttavat pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa tarpeelliset säätiedot, varoitukset, havainnot ja ennusteet sekä ajelehtimisarviot vaarallisten

aineiden kulkeutumisesta ilmakehässä pelastusviranomaisille. Muut valtion eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset, hyvinvointialueen sekä kunnan ja kuntayhtymien eri toimialoista vastaavat virastot, laitokset ja liikelaitokset varautuvat tehtäväalueensa häiriöihin ja osallistuvat pelastustoimintaan virka-apupyynnömenettelyn kautta antamalla käytettäväksi kalustoa, henkilöitä ja asiantuntijapalveluita.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Ajantasaiset yhteistoimintasuunnitelmat, yhteistyösopimukset ja sovitut toimintamallit hyvinvointialueiden ja pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa sekä suunnitelmien toimivuuden testaus harjoituksin ja palautteiden avulla parantavat pelastustoiminnan sujuvuutta onnettomuustilanteissa.

Pelastustoiminnan suunnittelu ja ohjaus vastuualueella palvelutasopäätöskauden alussa oleva 6 htv:n henkilöstöresurssi ja heidän asiantuntemuksensa eivät yksin riitä kaikkien tarvittavien suunnitelmien ylläpitämiseen, vaan tehtäviä jaetaan muille vastuualueille ja niiden henkilöstöille.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää yhteistyösopimuksia ja -suunnitelmia, ja ne päivitetään palvelutasopäätöskauden aikana.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastuslain mukaiset pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmat päivitetään palvelutasopäätöskauden aikana huomioiden muuttunut turvallisuusympäristö. Eri viranomaiset huomioidaan päivittäisessä pelastustoiminnan suunnittelussa. Yhteistoimintasuunnitelmien toimivuutta testataan säännöllisesti.

5.3.4 Hyvinvointialueen onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018) määrittää pelastuslaitosten velvollisuuden laatia riskiperusteiset suunnitelmat pelastustoiminnan järjestämiseen, johtamiseen ja yhteistyöhön. Asetus kattaa suunnitelmien rakenteen, sisällön sekä vaatimukset vaativiin tilanteisiin varautumisesta, varmistaen yhtenäiset toimintamallit onnettomuusuhkien hallinnassa.

Palvelutasopäätöskauden aikana on päivitetty ohjeita ja suunnitelmia ja ne on siirretty pääosin turvallisuusverkon työtilaan. Toimintaohjeiden ja suunnitelmien päivityksessä on tehty yhteistyötä oman tehtäväalueen ja hyvinvointialueen muiden tehtäväalueiden ja palvelulinjojen kanssa

Pelastuslaitoksen suunnitelmat ovat yhtenäinen kokonaisuus, joka tukee tehokasta ja yhdenmukaista pelastustoimintaa koko alueella. Päivitetyt suunnitelmat huomioivat osittain yhteistyöalueen rakenteet sekä viranomaisyhteistyön tarpeet. Suunnitelmia ylläpidetään jatkossa osana jatkuvaa kehittämis- ja varautumistyötä.

Pelastuslaitos ylläpitää vuonna 2025 voimaan tulleen pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen²⁷ mukaista toimintavalmiussuunnitelmaa. Toimintavalmiussuunnitelmassa kuvataan toimintaympäristön ja riskianalyysin perusteella tunnistettu pelastustoiminnan palveluiden tarve. Suunnitelmat päivitetään erityisesti silloin, kun onnettomuusuhat, riskianalyysi, riskiluokka-aineistot, päätetty palvelutaso tai käytettävissä olevat voimavarat muuttuvat. Näin varmistetaan, että pelastustoiminta vastaa kulloinkin voimassa olevia toimintavalmiusvaatimuksia ja alueellisia tarpeita.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastustoimessa on tavoitteena, että pelastustoiminnan järjestelyt perustuvat ajantasaiseen tarve- ja suorituskykymäärittelyyn sekä pitkän että lyhyen aikavälin suunnittelun avulla muodostettavaan pelastustoiminnan valmiuteen. Huolellinen suunnittelu ja varautuminen varmistavat pelastustoiminnan palveluiden toteutumisen kaikissa turvallisuustilanteissa. Suunnittelun ja ajan tasalla olevien suunnitelmien avulla huomioidaan

²⁷ Sisäministeriön julkaisuja 2025:14.

omat voimavarat ja yhteistyön muiden toimijoiden kanssa. Pirkanmaalla sijaitseviin erityisiin riskikohteisiin (mm. Pirkkalan lentoasema, Rantaväylän tunneli TAYS-kampus, Nokia-Areena) laaditaan erilliset suunnitelmat.

Pelastuslain toisen vaiheen uudistaminen 2026 on osa pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmaa. Pelastuslain toisen vaiheen uudistuksen valmistelun pohjana on pelastuslain esiselvityshankkeessa selvitetty ja arvioidut pelastuslain muutostarpeet, joita ei ole jo toteutettu. Yksi tällainen muutostarve on poistaa voimassa olevan pelastuslain 30 pykälän 1 momentin mukainen sääntely siitä, että pelastuslaitoksen tekemän sammutusvesisuunnitelman hyväksyy aluevaltuusto. Aluevaltuusto ei hyväksy muita pelastustoimen suunnitelmia eikä yksittäisen sammutusvesisuunnitelman hyväksymien erikseen aluevaltuustossa ole perusteltua. Aluevaltuusto päättää pelastustoimen palvelutasosta ja käytännössä sammutusvesisuunnitelma tulisi hyväksyä osana palvelutasopäätöstä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää pelastustoiminnan suunnitelmia sisäministeriön asetuksen (1363/2018) mukaisesti.
- Pirkanmaan alueen vuonna 2026 kuntien kanssa yhteistyössä päivitetty sammutusvesisuunnitelma hyväksytään käytettäväksi palvelutasokaudelle. Pelastuslaitos nimeää viranhaltijan, joka tekee vuosittain tarvittavat tekniset ylläpitotoimet suunnitelmaan.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastustoiminnan suunnitelmakokonaisuus, suunnitelmien laadinta ja päivitykset on jatkuvaa, ja se toteutetaan viranhaltijoiden toimesta. Työtä ohjaa sisäministeriön asetus pelastustoiminnan suunnitelmista. Osa suunnitelmista on jatkuvassa päivityskierrossa, ja ne valmistuvat määritellyn aikataulun mukaan. Keskeisin tarve on päivittää pelastustoiminnan johtamisen suunnitelmat ja ohjeet huomioiden myös yhteistyöaluetasoinen pelastustoiminnan johtaminen.

5.3.5 Erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoinen pelastussuunnitelma

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 48 §:ssä pelastuslaitos veloitetaan laatimaan yhdessä suunnitelmavollisten kohteiden kanssa ns. ulkoinen pelastussuunnitelma. Ulkoisessa pelastussuunnitelmassa määritellään toimenpiteet, joilla onnettomuudet ja niistä aiheutuvat seuraukset voidaan rajata ja hallita mahdollisimman tehokkaasti. Pelastuslaitos on laatinut yhdessä toiminnanharjoittajien kanssa kohteisiin ulkoiset pelastussuunnitelmat. Kohteiden kanssa tehdään ulkoisten pelastussuunnitelmien ohjeistuksen mukaisesti yhteistyötä vuosittain. Suunnitelmien päivittäminen sekä harjoitusten toteutukset tehdään ennakolta suunnitellun aikataulun ja ohjeistuksen mukaisesti.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitoksella toimintaa ohjaa erikseen nimetyt vastuuhenkilöt, jotka raportoivat tilanteesta säännöllisesti. Suunnitelmaa laadittaessa pelastuslaitos kuulee vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä sekä on riittävässä yhteistyössä oman alueen ja naapurialueiden viranomaisten kanssa. Pelastuslaitos ja toiminnanharjoittaja huolehtivat yhteistyössä suunnitelman tiedottamisesta sekä järjestävät harjoituksia pelastussuunnitelman toimivuuden varmistamiseksi. Ulkoisen pelastussuunnitelman ja harjoitusten toteutumista valvoo Lupa- ja valvontavirasto.

Tavoitteena ulkoisten pelastussuunnitelmien hyödyntämisessä on minimoida suuronnettomuuden tai hallitsemattoman tapahtuman, joka voi johtaa suuronnettomuuteen, kohteista aiheutuvat riskitekijät sekä mahdollisten onnettomuuksien sattuessa minimoida seuraukset kohteelle sekä ympäristölle. Pelastuslaitos laatii ulkoisen pelastussuunnitelman vuoden kuluessa siitä päivästä, kun se on saanut toiminnanharjoittajalta sisäministeriön asetuksen ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2019 4 §:ssä tarkoitetut asiakirjat tai tiedot. Kohteita Pirkanmaalla vuonna 2026 on yhdeksän kappaletta.

Pelastuslaitos tarkistaa, korjaa ja päivittää ulkoisen pelastussuunnitelman aina tarpeen vaatiessa tai vähintään kolmen vuoden väliajoin. Harjoitukset toteutetaan yhteistoiminnassa toiminnanharjoittajan ja pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten kanssa.

Pelastuslaitos laatii yhteistyössä toiminnanharjoittajan kanssa raportin kustakin ulkoista pelastussuunnitelmaa koskevasta harjoituksesta kolmen kuukauden kuluessa harjoituksen järjestämisestä, jonka jälkeen raportti toimitetaan aluehallintovirastolle.

Pelastuslaitoksen vuosisuunnitelmassa ulkoisista pelastussuunnitelmista määritellään vastuuhenkilöt niin suunnitelmien laatijoiden, kuin harjoitusten pitäjien osalta. Pelastuslaitos vastaa ulkoisten pelastussuunnitelmien laatimisesta, päivittämisestä, harjoituksista sekä vuosittaisista toimenpiteistä, jotka liittyvät ulkoisiin pelastussuunnitelmiin. Pelastustoiminnan palvelutuotanto tekee tarvittavaa yhteistyötä pelastuslaitoksen muiden toimi- ja vastuualueiden kanssa, niin riskien hallinnan kuin tiedottamisen osalla.

Yhteistyöalueen pelastustoiminnan pelastustoiminnanjohtajat sekä tarvittavat asiantuntijat käyvät tarkkailijoina toisen pelastuslaitoksen ulkoisen pelastussuunnitelman vaatimissa kohteissa tietoisuuden lisäämiseksi alueen riskikohteista.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos laatii ja ylläpitää pelastuslain ja sisäministeriön antaman ulkoisia pelastussuunnitelmia koskevan asetuksen 1286/2019 mukaiset suunnitelmat ja tarkastaa ja päivittää niitä tarvittaessa.
- Pelastuslaitos järjestää yhdessä muiden viranomaisten ja toiminnanharjoittajien kanssa onnettomuusharjoitukset suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavissa kohteissa.

Palvelutason kehittämistarve

Pirkanmaan pelastuslaitos on laatinut kaikkiin Pirkanmaalla UPS-velvollisiin kohteisiin ulkoisen pelastussuunnitelman, harjoitellut vuosittain sekä tehnyt yhteistyötä oman ja yhteistyöalueen viranomaisten kanssa. Ulkoisten pelastussuunnitelmien osalta pelastuslaitoksella ei ole tällä hetkellä erityistä syytä niiden kehittämiseen tai toiminnan muuttamiseen. Mikäli sääntely muuttuu tai muuten ilmenee muutos tai kehittämistarpeita, toiminnan kehittäminen otetaan esille vuotuisen toiminnan yhteydessä.

5.4 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminta

5.4.1 Vapaaehtoisten käyttö pelastustoimen palveluiden tuottamisessa

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Sopimushenkilöstö muodostaa keskeisen henkilöstövoimavaran päätoimisen henkilöstön lisäksi. Sopimuspalokuntien merkitys korostuu etenkin harvaan asutuilla alueilla, pienissä kaupungeissa ja kunnissa. Pelastuslaki edellyttää pelastuslaitoksia pitämään yllä ja kehittämään sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä ja toimintakykyisyyttä.

Pelastuslaitoksen sopimushenkilöstö jakaantuu Pirkanmaalla sivutoimiseen henkilöstöön ja VPK-yhdistysten kautta sopimuksen tehneeseen sopimushenkilöstöön. Sivutoimisia henkilöitä, joilla on henkilökohtainen työsopimus hyvinvointialueen pelastustoimen kanssa, on vuonna 2026 seitsemällä asemapaikalla yhteensä 112 henkilöä. VPK-yhdistysten kautta hälytysosastoissa on 856 henkilöä. Tämän lisäksi on noin 60 henkilöä tukiosastoissa hälytettävissä muonitus- tai muihin tukitoimiin tarvittaessa. Sopimuspalokunnilla on 30 nuoriso-osastoa, joissa turvallisuustaitoja oppimassa on noin 500 nuorta. Osa heistä jatkaa sopimuspalokuntien hälytysosastoissa aikanaan vaadittujen kurssien jälkeen.

Lisäksi pelastustoiminnassa tehdään yhteistyötä Suomen Meripelastusseura Pirkanmaan ry:n kanssa sopimusperusteisesti ja ilman sopimuksia kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, kuten SPR, joka koordinoi vapaaehtoista pelastuspalvelua.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Sopimuspalokuntien työpanos kohdentuu pääasiassa pelastustoimintaan, mutta sopimushenkilöstöllä on merkittävä rooli turvallisuusviestinnän järjestämisessä sekä vaurautumisen tehtävissä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Tavoitteena on ylläpitää sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä eri puolilla Pirkanmaata. Sopimuspalokunta voi olla paikkakunnan ainoa ensimmäisen vasteen pelastustoimintatehtäville tuottava valmiuspalokunta tai päätoimista henkilöstöä täydentävä

täydennyspalokunta tai reservipalokunta, jota tarvitaan harvemmin laajamittaisissa onnettomuuksissa tai häiriötilanteiden hoidossa.

Sopimuspalokuntien toiminnan vaatimustaso on kohonnut ja toiminta yhä ammattimaisempaa. Sopimuspalokuntien valtakunnallinen koulutusjärjestelmä tuottaa yhdenmukaista osaamista ja mahdollistaa henkilöiden siirtymisen pelastustoimen alueelta sekä yhdistyksestä toiseen ja jatkamisen palokuntatoiminnassa uudella asuinpaikkakunnalla. Suomen ikääntyminen kuitenkin haastaa myös sopimuspalokuntien jäsenten toimintakyvykkyyttä ja henkilöstön uudistumista erityisesti niillä alueilla, joissa työpaikka-kehitys on negatiivista.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Hyödynnetään sopimuspalokuntia ja muita vapaaehtoistoimijoita palvelujen tuottamisessa laadittujen sopimusten mukaisesti.
- Ylläpidetään yhteistyösopimusta paikallisten järvipelastusyhdistysten kanssa.
- Tehdään yhteistyötä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Palvelutason kehittämistarve

Sopimushenkilöstön toimintaedellytyksien ylläpito edellyttää henkilöstön koulutusmahdollisuuksien järjestämistä. Palvelutasokaudella tulee huolehtia vuosittaisen poistuman ja vaihtuvan henkilöstön määrää vastaavan uuden henkilöstön peruskurssien ja jatkokurssien järjestelyistä. Viime vuosina sopimuspalokuntien peruskurssien ja kurssipaikkojen määrä on ollut riittämätön ja jonkin verran koulutusvajetta on päässyt syntymään.

Henkilöstön lisäksi pelastuslaitoksen tulee huolehtia suojavarusteiden, ajoneuvokaluston ja pelastuskaluston ylläpidosta. Kaluston osalta tehtävien edellyttämä taso tulisi olla sama samankaltaisilla alueilla kuitenkin niin, että kaikkea ei tarvitse olla jokaisella asemapaikalla. Harvoin tarvittavaa erityiskalustoa on kohtuullisessa ajassa hälytettävissä eri puolille Pirkanmaata. Osaamis- ja kalustotaso pyritään pitämään asemapaikan ja alueen riskejä vastaavalla tasolla huolehtimalla myös sopivien harjoituspaikkojen ja harjoitteiden ylläpidosta yhteistyössä päätoimisen henkilöstön kanssa.

Tiukan taloustilanteen takia osaamisen hallinta ja varusteiden hankkiminen ovat vaikeutuneet. Kaikkea sopimuspalokunnille tarkoitettua kalustoa ei ole pystytty hankkimaan palvelutasopäätöskauden aikana. Osaamisen hallinnan sekä varusteiden osalta kehittämistoimenpiteitä tarkastellaan vuosittain osana hyvinvointialueen talouden suunnittelua huomioiden myös muutokset onnettomuuskehityksessä.

5.4.2 Pelastustoimen vapaaehtoistoiminnan edistäminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoimen henkilöstövoimavarojen rungon muodostaa päätoiminen henkilöstö ja sopimushenkilöstö. Sopimushenkilöstö on pelastustoimen vapaaehtoistoimintaa. Pelastustoimen ja vapaaehtoisorganisaatioiden välinen yhteistyö voi liittyä esimerkiksi omatoimisen varautumisen edistämiseen (onnettomuus- ja vaaratilanteiden ehkäisy, onnettomuuksiin varautuminen, häiriötilannevalmiudet, onnettomuuksista toipuminen), mutta myös pelastustoimintaan (varsinainen pelastustoiminta tai sen tukitehtävät).

Vapaaehtoistoihimijoihin katsotaan myös muun muassa Meri- ja järvipelastusseurat, Vapaaehtoinen pelastuspalvelu (VAPEPA), Suomen Punainen Risti ja Maanpuolustus-koulutusyhdistys. Pelastuslain (379/2011) 52 § mukaan pelastustoimen viranomaisten tulee mahdollisuuksiensa mukaan edistää pelastustoimen tehtävissä käytettävien vapaaehtoisten organisaatioiden toimintaedellytyksiä. Pelastuslaitoksella on voimassa olevat sopimukset Meri- ja järvipelastusseurojen kanssa.

Sopimuspalokuntatoimintaan kuuluu myös palokuntanuorisotyö ja nais- ja tukiosastotoiminta. Nuoriso- ja/tai nais-/tukiosastoja ei ole kaikilla sopimuspalokunnilla, mutta toiminta on pelastustoimialueella merkittävää. Nuoriso-osastoilla on tärkeä merkitys sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilöstörekrytoinnissa. Suurella osalla hälytysosastoihin kuuluvista henkilöistä, kuten myös suurella osalla pelastuslaitoksen päätoimisesta henkilöstöstä, on nuoriso-osastotausta. Osa päätoimisesta henkilöstöstä kuuluu oman asuinkuntansa sopimuspalokuntaan. Tuki-/naisosastotoiminta monipuolistaa sopimuspalokuntatoimintaa ja tukee pelastustoiminnan ja pelastustoimelle kuuluvan tukitoimintojen tehtävien suorittamista. Palokuntanuoriso- ja tuki-/naisosastotyö muodostavat tukiverkoston, joka tuottaa henkilöstöä hälytysosastoihin, tukee viranomais-toimintaa ja lisää turvallisuusasioissa oma-aloitteisten ja turvallisuuteen myönteisesti suhtautuvien henkilöiden määrää.

Pelastuslaitoksella on sopimuspalokunnista muodostetut foorumit, jotka käsittelevät alueensa asioita ja tarvittaessa tekevät esityksiä yhteistyöryhmälle kaikkia pelastuslaitoksen palokuntia koskevista asioista.

Foorumit tekevät esittämistään asioista valmiit esitykset yhteistyöryhmälle käsiteltäväksi.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on edustaa kaikkia pelastuslaitoksen palokuntia, käsitellä ja antaa lausuntoja merkittävistä pelastuslaitoksen palokuntia koskevista asioista.

Yhteistyöryhmän tehtävänä on myös kehittää palokuntien ja sopimushenkilöstön sekä palokuntien ja pelastuslaitoksen välistä toimintaa vuorovaikutteisessa yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

Pelastuslaitoksella on myös sopimushenkilöstön kehittämisryhmä, joka on yhteistyöryhmän alaisuudessa toimiva työryhmä. Kehittämisryhmän tehtävänä on toteuttaa projektin omaisia kehityshankkeita yhteistyöryhmän toimeksiannosta kaikkia sopimuspalokuntia koskien.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Vapaaehtoistoiminnan edistämisen ensisijaisena tavoitteena on varmistaa, että pelastustoimen yhteistyökumppanina säilyy ja kehittyy osaava, tehokas ja tehtävänsä motivoitunut sopimushenkilöstö. Tämän lisäksi yleisenä tavoitteena on turvallisuuden kokonaisvaltainen kehittäminen yhteistyönä vapaaehtoisyhteisöjen kanssa. Tämän mukaisesti viranomaisten, vapaaehtoisorganisaatioiden sekä yritysten, laitosten ja yhteisöjen toimet yhdessä luovat tehokkaan tavan edistää onnettomuuksien ehkäisyä, onnettomuuksiin varautumista, hätätilannevalmiuksia sekä onnettomuuksista toipumista. Vapaaehtoistoiminnasta etenkin sopimuspalokuntatoiminta on välttämätön osa pelastustoiminnan valmiuden järjestämistä. Yhteistyö muiden vapaaehtoistoimijoiden kanssa on kanava omatoimisen varautumisen edistämiseen ja voi tukea myös pelastustoimintaa etenkin suuria henkilöstövoimavaroja vaativissa pitkäkestoisissa onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Palvelutasopäätöskaudella selvitetään alueen vapaaehtoistoimijoiden (muut kuin sopimuspalokunnat) toimintaedellytyksiä osallistua pelastustoimintaan tai pelastustoiminnan tukitehtäviin.

Palvelutason kehittämistarve

Palvelutasopäätöskaudella selvitetään alueen vapaaehtoistoimijoiden (muut kuin sopimuspalokunnat) toimintaedellytyksiä osallistua pelastustoimintaan tai pelastustoiminnan tukitehtäviin sisäministeriön ohjeen²⁸ mukaisesti.

5.4.3 Sopimuspalokuntaan ja muuhun vastaavaan yhteisöön kuuluvan terveystarkastukset

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 25 §:ssä tarkoitettuun sopimuspalokuntaan ja muuhun sopimuksen tehneeseen yhteisöön kuuluvalla savusukeltajalle ja muuta vastaavaa raskasta työtä tekeväälle on järjestettävä pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä henkilön turvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi tarkoitetut tehtävien edellyttämät työterveyshuoltolain (1383/2001) 12 §:ssä säädettyjä tarkastuksia vastaavat terveystarkastukset ja muut ennalta ehkäisevät palvelut siltä osin kuin hänellä ei ole oikeutta työterveyshuoltolaissa tarkoitettuun työterveyshuoltoon työsuhteen perusteella.

Tämä säännös määrittää vähimmäistason sopimuspalokuntalaisille kuuluvista terveystarkastuksista. Säännöksessä viitattu työterveyshuoltolain 12 §:ssä on määritelty työterveyshuollon tarkempi sisältö. Lähtökohtana on kuitenkin varsinaisen työsuhteen perusteella annettavat työterveyshuoltopalvelut, joita tämä säännös kehottaa täydentämään sopimuspalokuntalaisuuden perusteella.

²⁸ Valtakunnallinen ohje pelastuslaitoksille vapaaehtoisten voimavarojen hyödyntämiseksi pelastustoiminnassa 2022:21.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Työterveyshuoltopalveluiden järjestämisestä on sovittu pelastuslaitoksen ja palokuntayhdistysten välisissä palokuntasopimuksissa. Työsopimussuhteessa oleva sivutoiminen henkilöstö tarkastetaan työterveyshuollon kanssa määriteltujen periaatteiden mukaisesti.

Pirkanmaalla sopimuspalokunnat järjestävät työterveyshuollon hälytysosastonsa sopimushenkilöstölle, ottaen huomioon pelastustoimen voimassa olevan työterveyshuollon ohjeistuksen. Kustannusten korvaaminen huomioidaan palokuntakohtaisessa sopimuksessa.

Hälytysosaston henkilöstön terveydelliset toimintaedellytykset tarkistetaan pelastustoimen voimassa olevan työterveyshuollon ohjeistuksen ja työterveyshuollon toimintasuunnitelmassa mainituin välein (niin sanotut määräaikaistarkastukset eri tehtävissä toimiville).

Pelastuslaitos valvoo sekä tarvittaessa opastaa ja neuvoo sopimuksen mukaisesti, että palokunnalta löytyy ajantasainen ja voimassa oleva työterveyshuollon toimintasuunnitelma.

Pelastuslaitos huolehtii hälytystehtävillä altistuneiden sopimushenkilöiden tehtävien jälkeisistä testauksista, tarkastuksista, hoidoista ja niiden kustannuksista samalla tavalla kuin huolehtii oman henkilökuntansa testauksista, tarkastuksista, hoidoista ja niiden kustannuksista.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Sopimuspalokunnat järjestävät itsenäisesti työterveyshuollon palvelut hälytysosastonsa henkilöstölle.
- Kustannusten korvaaminen huomioidaan palokuntakohtaisessa sopimuksessa.
- Vaativiin tehtäviin (pelastussukellus ja pintapelastus) ja putoamisvaarallisella alueella työskentelyn perustehtäviin nimetty sopimushenkilöstö osallistuu määräaikaistarkastuksiin kansallisen ohjeen mukaan.

- Määräaikaistarkastusten sisältö ja tarkastusvälit käydään läpi vuosittain työterveyshuollon toimintasuunnitelman päivityksen yhteydessä.
- Pelastuslaitos seuraa työterveys sopimuksen mukaisten tarkastusten toteutumista sopimuspalokuntien ja sivutoimisen henkilöstön osalta.

Palvelutason kehittämistarve

Sopimushenkilöstön työterveyshuollon toimintaa ja työterveyshuollon toimijoiden ohjeistusta ylläpidetään ja kehitetään yhteistyössä pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien kesken. Pelastuslaitos pitää määräajoin työterveyshuollon toimijoille infotilaisuuden, jossa käydään läpi ajantasaiset ohjeistukset pelastushenkilöstön työterveyshuollosta.

Pelastustoimintaan kuuluvasta työstä ja työolosuhteista johtuvien terveysvaarojen ja -haittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi sekä sopimushenkilöstön työturvallisuuden, työkyvyn ja terveyden suojelemiseksi ja edistämiseksi on Pirkanmaan pelastuslaitokselle perustettu sopimuspalokuntien ja pelastuslaitoksen yhteinen työsuojelutoimikunta, jonka vuosisuunnitelmaan huomioidaan myös terveydenhuoltoon liittyvät asiat.

5.4.4 Sivutoimisen henkilöstön ja sopimushenkilöstön koulutus

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslain 56 §:n mukaan pelastuslaitoksen on huolehdittava siitä, että sopimushenkilöstöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus pelastustoimintaan ja ensivastetoimintaan. Sen lisäksi pelastustoimintaan osallistuvan henkilön tulee ylläpitää tehtäviensä edellyttämiä perustaitoja ja kuntoa pelastuslain 39 §:n mukaisesti.

Sopimushenkilöstön koulutusta järjestetään pääsääntöisesti työvuorossa olevan henkilöstön toimesta, ja koulutukset ovat niin sanottuja pop-up-tyylisiä viikonloppukoulutuksia. Viikonlopun aikana koulutetaan koulutussuunnitelmassa hyväksytyjen teemojen mukaisesti sopimushenkilöstöä.

Sopimushenkilöstö huolehtii oman koulutussuunnitelmansa mukaisesta koulutuksesta. Koulutussuunnitelma on tarkastettu pelastuslaitoksen vastuuhenkilöiden toimesta.

Pelastuslaitoksen koko pelastustoimen koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain ja se perustuu vuosittain tehtävään koulutustarveanalyysiin. Koulutussuunnitelmassa hyväksytään vuoden aikana järjestettävät sopimuspalokuntien kurssit. Pelastuslaitos järjestää itse kurssit koulutustarveanalyysin mukaan.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastuslaitos laatii palokunnille ylläpitokoulutussuunnitelmapohjan, jossa määritellään ylläpitokoulutuksen teemat. Palokunnilla on mahdollisuus hyödyntää pelastuslaitoksen koulutusmateriaalia omiin ylläpitoharjoituksiin. Materiaali on hyödynnettävissä Koulumaali-verkko-oppimisympäristössä. Palokuntien tulee pelastustoimen ylläpitokoulutuksissaan huomioida muun muassa valtakunnalliset ohjeistukset pelastustoimintaa koskien. Palokuntien tulee huomioida myös palokuntakohtaisessa sopimuksessa sovittujen erikoisosaamisen tehtävien vaatimat harjoittelut.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan sopimushenkilöstön ylläpitokoulutussuunnitelma laaditaan vuosittain ja se perustuu vuosittain tehtävään koulutustarveanalyysiin.

Palvelutason kehittämistarve

Pelastusopiston sopimushenkilöstön koulutusjärjestelmän mukaisten kurssien määrä tulee saada vastaamaan alueen sopimuspalokuntien koulutustarvetta. Lupa- ja valvontaviraston asiantuntija-arviossa kehittämistarpeena tuotiin esiin myös sivutoimisen ja

sopimushenkilöstön koulutusmäärien turvaaminen ja koulutuksen lisääminen pelastuslaitoksen tarpeiden ja tavoitteiden mukaisesti²⁹.

Koulutusmäärän lisääminen vaati myös harjoitusalueiden, -kaluston ja -välineiden lisäämistä. Vastaavien kouluttajien määrä tulee lisätä ja ylläpitää riittävällä tasolla, huomioiden mahdolliset poistumat.

Nykyinen ohjeistus korostaa henkilöiden osaamisen seurannan ja varmistamisen tarvetta myös sopimushenkilöstön osalta. Pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien käyttöön on tarve saada yhtenäinen järjestelmä, joka mahdollistaa sisäministeriön pelastustoimen ohjeiden osaamistavoitteiden seurannan yksilötasolla.

Osaamisen hallintaan tulee varata riittävä rahoitus, jotta koulutustarpeet, harjoitusalueiden, -kaluston ja -välineiden lisääminen on mahdollista. Kuluvan palvelutasopäätöskauden aikana tämä ei ole toteutunut kokonaisuudessaan. Osaamisen hallinnan sekä varusteiden osalta kehittämistoimenpiteitä tarkastellaan vuosittain osana hyvinvointialueen talouden suunnittelua huomioiden myös muutokset onnettomuuskehityksessä.

5.5 Pelastustoimen viranomaisten vastuulla oleva väestönsuojeluun varautuminen

5.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pirkanmaan pelastuslaitoksella varautuminen perustuu kansalliseen ja alueelliseen riskiarvioon, organisaation omaan riskiarvioon ja sodan ajan uhkien arviointiin. Väestönsuojeluun varautumista ohjaa valmiussuunnitelma, muut suunnitelmat sekä niiden tukiasiakirjat. Suunnitelmien toimivuutta testataan säännöllisesti harjoituksilla ja muilla toimenpiteillä.

²⁹ Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2024 – Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio, s.43.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Kansainvälinen turvallisuusympäristö on muuttunut perustavanlaatuisesti viime vuosina. Esimerkiksi Venäjän Ukrainassa aloittama sota vaikuttaa Euroopan ja Suomen turvallisuuteen sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä ja muutoksen arvioidaan olevan pitkäkestoinen. Nykyisessä, vaikeasti ennakoitavassa toimintaympäristössä kriisien ennakkovaroitusaika on lyhentynyt ja kynnyks soti laallisen voiman käyttöön madaltunut. Valtiollisten toimijoiden kiinnostus vaikuttaa Suomen puolustuskykyyn sekä yhteiskunnan toimintakykyyn ja toimivuuteen on kasvanut. Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämää suunnittelua tulee edelleen kehittää tarkastamalla, päivittämällä ja testaamalla väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmia ja niiden tukiasiakirjoja.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämää suunnittelua tehdään pelastuslain 64 §:n mukaisesti. Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmia kehitetään vastaamaan paremmin muuttunutta kansainvälistä turvallisuusympäristöä ja Puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita.

Palvelutason kehittämistarve

Väestönsuojeluun varautumisen suunnitelmia kehitetään vastaamaan paremmin muuttunutta kansainvälistä turvallisuusympäristöä ja Puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita. Suunnitelmien kehittäminen vaatii huomattavaa suunnittelutyötä, joka edellyttää henkilötyövuosia. Henkilöresurssit eivät ole tällä hetkellä riittävät näiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Henkilöresurssin niukkuus on nostettu esiin myös aluehallintoviraston asiantuntija-arviossa³⁰.

³⁰ Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2024 – Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio, s.46.

5.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastustoimen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvää toimintaa ja suunnitelmia on yhteensovitettu tarvittavien tahojen kanssa. Toimintaa ja suunnitelmia yhteensovitetaan suunnittelun, sopimusten ja harjoittelun kautta. Yhteensovittamista ja yhteistoimintaa muiden toimijoiden kanssa on harjoiteltu esimerkiksi valmiusharjoituksissa.

Pirkanmaan pelastuslaitos on asettanut väestönsuojelun yhteistyöryhmän yhteensovittamaan hyvinvointialueen pelastustoimen viranomaisten ja muiden hyvinvointialueen alueella toimivien viranomaisten vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin varautumista ja suunnittelua. Yhteistyöryhmä on yhteistoimintaa väestönsuojeluun varautumisessa koskevan valtioneuvoston asetuksen (570/2024) mukainen.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Pelastustoimen vastuulla oleviin väestönsuojelutehtäviin liittyvän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamiseen vaikuttaa muuttunut kansainvälinen turvallisuusympäristö sekä uudet hallinnolliset rakenteet, kuten pelastustoiminnan yhteistyöalueen johtokeskus.

Väestönsuojelun yhteistyöryhmässä käsitellään valtioneuvoston asetuksen mukaiset asiakokonaisuudet. Väestönsuojelun yhteistyöryhmässä käsiteltävien asioiden lisäksi on tarvetta vahvistaa väestönsuojeluun varautumisen yhteistyötä pelastustoiminnan yhteistyöalueella.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamista tehdään pelastuslain 65 §:n ja valtioneuvoston asetuksen (570/2024) mukaisesti. Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamista kehitetään yhdessä muiden viranomaisten ja tarvittavien tahojen kanssa.

Palvelutason kehittämistarve

Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamista kehitetään yhdessä muiden viranomaisten ja tarvittavien tahojen kanssa.

Toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittamisen kehittäminen, väestönsuojelun yhteistyöryhmässä käsiteltävät asiakokonaisuudet sekä toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen yhteistyöalueella vaatii huomattavaa suunnittelutyötä, joka edellyttää henkilötyövuosia. Henkilöresurssit eivät ole tällä hetkellä riittävät näiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

5.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohdan mukaisissa poikkeusoloissa pelastuslaitos perustaa suunnitellut väestönsuojelumuodostelmat. Tavoite on, että organisaatio toimii mahdollisimman samalla tavalla kuin normaalioloissa, mutta pystyy kuitenkin vastaamaan poikkeusolojen toimintaympäristön muutoksiin ja poikkeusolojen uhkien vaatimiin tehtäviin. Normaalista toiminnasta poikkeavat tehtävät ja poikkeusolojen suorituskyykyvaatimukset on tunnistettu ja näitä suorituskyykyjä on kehitetty.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Väestönsuojeluorganisaation toimintaan ja suorituskyykyvaatimuksiin vaikuttaa muuttunut kansainvälinen turvallisuusympäristö sekä Puolustusvoimien tuottamat uhka-arviot. Väestönsuojeluorganisaatiota on edelleen kehitettävä vastaamaan paremmin muuttunutta turvallisuusympäristöä ja Puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Palvelutasoa määriteltäessä otetaan huomioon myös toiminta valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen pelastustoimen järjestämislain 3 §:n mukaisesti. Väestönsuojeluorganisaatiota kehitetään vastaamaan paremmin muuttunutta turvallisuusympä-

ristöä ja Puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita. Väestönsuojeluorganisaatiota kehitetään erityisesti materiaalisesta varautumisesta ja kaluston osalta.

Palvelutason kehittämistarve

Väestönsuojeluorganisaatiossa on kehittämistarpeita erityisesti materiaalisesta varautumisesta ja kalustosta. Lisäksi kehittämistarpeita on vapaaehtoisten, kuten pelastuskoirakoiden hyödyntämisessä, varustamisesta ja tukemisesta.

Väestönsuojeluorganisaation kehittämisellä parannetaan toimintakykyä poikkeusolojen toimintaympäristössä sekä poikkeusolojen vaativissa erityistehtävissä ja luodaan paremmat edellytykset suojata väestöä kaikissa turvallisuustilanteissa. Kehittäminen edellyttää suunnittelua, hankintoja sekä muita etukäteisvalmisteluja. Taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit eivät ole tällä hetkellä riittävät väestönsuojeluorganisaation kehittämiseen lain edellyttämälle tasolle.

5.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Pelastuslaitos on varannut vakinaista ja sopimuspalokuntien henkilöstöä väestönsuojelutehtävien suorittamiseksi. Henkilövarauksissa noudatetaan Puolustusvoimien antamia ohjeita.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Henkilöstöä varataan riittävä määrä väestönsuojelutehtävien suorittamiseksi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslaitos varaa henkilöstöä pelastusviranomaisen vastuulla olevien väestönsuojelutehtävien suorittamiseksi pelastuslain 64 §:n mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Tarkastellaan väestönsuojelumuodostelmiin ja niiden tukitehtäviin kuuluvan henkilöstön määrää, kuten yhteistyöyritysten henkilöstöä, jotta väestönsuojelutehtäviin tarvittava henkilöstö on paremmin käytettävissä poikkeusoloissa. Henkilöstön varausesitysten laatiminen edellyttää henkilöresursseja, jotka eivät ole tällä hetkellä riittävät näiden lakisääteisten tehtävien hoitamiseen.

5.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstö on saanut koulutusta väestönsuojelutehtäviin. Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä koulutetaan sisäisissä ja ulkoisissa koulutuksissa. Väestönsuojelua on harjoiteltu esimerkiksi valmiusharjoituksissa ja paikallispuolustusharjoituksissa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarpeeseen vaikuttaa muuttunut kansainvälinen turvallisuusympäristö sekä Puolustusvoimien tuottamat uhka-arviot. Koulutustarve on kasvanut huomattavasti kansainvälisen turvallisuusympäristön muutoksen vuoksi. Koulutustarve on pitkäkestoinen suorituskyvyn ylläpitämisen ja henkilövaihdosten huomioimisen vuoksi.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstöä koulutetaan pelastuslain 64 §:n mukaisesti.

Palvelutason kehittämistarve

Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutusta on lisättävä huomattavasti ja pitkäkestoisesti. Koulutuksella parannetaan toimintakykyä poikkeusolojen toimintaym-

päristössä sekä poikkeusolojen vaativissa erityistehtävissä ja luodaan paremmat edellytykset suojata väestöä kaikissa turvallisuustilanteissa. Taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit eivät ole tällä hetkellä riittävät väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön kouluttamiseen.

5.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistamiseksi on valmisteltu poikkeusolojen aikaisia johtamisjärjestelyitä.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistamiseen vaikuttaa muuttunut kansainvälinen turvallisuusympäristö sekä Puolustusvoimien tuottamat uhka-arviot. Poikkeusolojen johtamisedellytyksiä on edelleen kehitettävä vastaamaan paremmin muuttunutta turvallisuusympäristöä ja Puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Pelastuslain 77 §:n mukaisesti pelastuslaitos järjestää pelastustoiminnan johtamistilat ja muut edellytykset siten, että johtaminen on mahdollista myös poikkeusoloissa. Poikkeusolojen johtamisedellytyksiä kehitetään vastaamaan paremmin muuttunutta turvallisuusympäristöä ja Puolustusvoimien tuottamia uhka-arvioita. Johtamisedellytyksiä kehitetään erityisesti johtamiseen tarvittavan materiaalin sekä liikuteltavien johtamisjärjestelyjen osalta.

Palvelutason kehittämistarve

Poikkeusolojen johtamisedellytysten kehittämisellä parannetaan toimintakykyä poikkeusolojen toimintaympäristössä sekä poikkeusolojen vaativissa erityistehtävissä ja luodaan paremmat edellytykset suojata väestöä kaikissa turvallisuustilanteissa. Johtamisedellytyksiä on kehitettävä erityisesti johtamiseen tarvittavan materiaalin sekä liikuteltavien johtamisjärjestelyjen osalta. Kehittäminen edellyttää suunnittelua, hankintoja

sekä muita etukäteisvalmisteluja. Taloudelliset resurssit ja henkilöresurssit eivät ole tällä hetkellä riittävät poikkeusolojen johtamisedellytysten kehittämiseen.

5.5.7 Kuntien kanssa tehtävä yhteistyö

Palvelun kuvaus ja palvelutason nykytila

Kuntien kanssa tehtävään yhteistyöhön on käytössä vakiintunut toimintamalli. Kuntien kanssa tehdään yhteistyötä tietojenvaihdossa, tilannekuvan ylläpitämisessä ja valmiussuunnittelussa. Kuntien yhteyshenkilöiden kanssa pidetään säännöllisiä tapaamisia varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyen. Yhteistyö on kuvattu hyvinvointialueen ja kuntien välisessä yhteistyösopimuksessa.

Tavoitteet ja tarpeen arviointi

Palvelu ei ole lakisääteinen tehtävä.

Aluevaltuuston päätös palvelun palvelutasosta

- Kuntien kanssa tehdään yhteistyötä valmiussuunnittelun ja -suunnitelmien yhteensovittamisessa.

Palvelutason kehittämistarve

Yhteistyö kuntien kanssa on välttämätöntä huolimatta siitä, että kyseessä ei ole lakisääteinen tehtävä.

6 KEHITTÄMISSUUNNITELMA

6.1 Palveluverkon kehittäminen ja siihen liittyvät toimenpiteet

Hyvinvointialueen tiukka taloustilanne on osaltaan vaikuttanut siihen, että paloasemien rakennushankkeet ovat lykkääntyneet. Tällä on ollut vaikutusta toimintavalmiusaikojen toteuman parantamiseen. Investointisuunnitelmissa on hyväksyttynä palveluverkkoa täydentävät asemahankkeet Tampereen Jankaan ja Raholaan. Palvelutasopäätöskauden aikana on tarkoitus rakentaa lisäksi Nokian eteläisen, Tampereen Kaukajärven, Hiedanrannan ja Ruotulan asemat sekä korvata Pirkkalan nykyinen asema toimintavalmiuden kannalta parempaan paikkaan sijoitettavalla uudella asemalla.

Palveluverkkoa täydentävien asemahankkeiden lisäksi investointisuunnitelmissa on hyväksytty rahoitus Virtain, Sahalahden, Ruoveden, Sastamalan ja Kylmäkosken asemien korvausinvestoinneille. Suunnitelmissa on lisäksi korvausinvestoinnit Keikyän, Punkalaitumen ja Kurun asemien osalta sekä Tampereen keskuspaloaseman saneeraus. Tampereen Hiedanrannan asema ei välttämättä toteudu tulevan palvelutasopäätöskauden aikana, mutta toimintavalmiuden tuomat haasteet voivat vaikuttaa siihen, että Hiedanrantaan joudutaan vuokraamaan tai rakentamaan väliaikainen asema.

Jotta toimintavalmiusaikahaasteet saadaan huolehdittua kuntoon, pelastusasemat vaativat myös henkilöstö- ja kalustoresurssin lisäämistä asemarakentamisen ohella. Henkilöresurssin lisäämistarve on 60 htv:ta palvelutasopäätöskauden aikana. Tällä resursoinnilla pystytään varmistamaan asemille 0+2-valmiuden ja sitä kautta ensimmäisen vasteen kuudessa minuutissa. Nykyinen henkilöresurssi ei mahdollista uusien asemien resursointia ja valmiuden ylläpitoa. Pelastusasemille tarvitaan myös ajoneuvokalusto kalustoineen, jonka hankkiminen vaatii investointimäärärahojen korottamista. Palveluverkon investointikulujen lisäksi toimipisteverkon kehittymisellä on vaikutuksia myös vuosittaisiin käyttökustannuksiin.

Palvelutasopäätöskauden aikana tarkastellaan hälytettävien muodostelmien vastesuunnittelua dynaamisempaan suuntaan ja huomioidaan alueet, joissa on toimintavalmiuspuutteita. Tämä tarkoittaa henkilöstö- ja kalustoresurssien tarkoituksenmukaista sijoittelua.

6.2 Onnettomuuskehityksen seurantaan sekä riskiperusteiseen valvontaan panostaminen

Onnettomuuksien ehkäisyn toiminnassa tulee kehittää vaikuttavuutta entistä paremalla onnettomuuskehityksen seurannalla sekä riskiperusteisella valvonnalla. Onnettomuuskehityksen seurannassa tulee panostaa etenkin laadukkaan tietoperustan hankintaan palontutkinnalla ja tiedon analysoinnilla sekä johtopäätösten jalkauttamiseen eri toimijoiden ja viranomaisten kanssa tehtävällä yhteistyöllä, riskiperusteisella valvonnalla ja turvallisuusviestinnällä.

6.3 Väestön varoittaminen ja väestönsuojeluun varautuminen

Pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 613/2021 3 §:n mukaisesti hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon toiminta valmiuslain 1552/2011 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa ja niihin varautuminen. Pelastuslain 379/2011 64 §:n mukaisesti pelastustoimen viranomaisten on varauduttava toimialaansa kuuluvien väestönsuojelutehtävien hoitamiseen riittävin suunnitelmin ja etukäteen tapahtuvin valmisteluin.

Väestön varoittamiseen ja väestönsuojeluun varautumiseen tarvitaan lisää henkilöresursseja, jotta lakisääteiset tehtävät saadaan toteutettua. Henkilöresursseja tarvitaan lisää seuraaviin palveluihin: 5.2.1 väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä, 5.5.1 väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu, 5.5.2 väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen, 5.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio, 5.5.4 väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen, 5.5.5 väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve ja 5.5.6 poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen. Nykyisen henkilöressin lisäksi näihin esitetään yhteensä 10 henkilötyövuoden lisäystä, jotta lakisääteiset tehtävät saadaan hoidettua.

Väestönsuojelumuodostelmia on kehitettävä erityisesti materiaalin ja kaluston osalta. Väestönsuojelumuodostelmien henkilöstölle on hankittava ballistiset suojavarusteet sekä materiaalia poikkeusolojen aikaiseen johtamiseen ja vaativiin erityistehtäviin, kuten sortumapelastamiseen ja vaarallisten aineiden tehtäviin. Osana sortumapelastamisen suorituskkyä on kehitettävä myös etsintäkoiratoimintaa, joka on sortumapelastamisen

tamisessa tehokkain keino eloonjääneiden löytämiseen. Väestönsuojelumuodostelmille on myös hankittava poikkeusoloja varten materiaali- ja kalustoreservi, joka mahdollistaa toiminnan jatkamisen pitkäkestoisesti, kun kaikkea materiaalia ja kalustoa kuuluu merkittäviä määriä. Väestönsuojelumuodostelmien kehittämiseen tarvittavat lisäykset käyttötalousarvioon ja investointeihin on kuvattu kehittämissuunnitelman taulukossa. Väestönsuojelumuodostelmien tarkemmat kehittämistarpeet on kuvattu palvelutasopäätöksen salassa pidettävässä liitteessä 2. Väestönsuojeluun varautumisen liite on turvaluokiteltu dokumentti TL IV.

Mikäli lausuntokierroksella oleva hallituksen esitys uudeksi pelastuslaiksi (VN/9218/2024) toteutuu lausuntokierroksella olevan luonnoksen mukaisesti, lakisääteinen velvoite materiaaliseen varautumiseen tulee jatkossa korostumaan entisestään.

Väestönsuojelumuodostelmien kehittämisellä parannetaan toimintakykyä poikkeusolojen toimintaympäristössä sekä poikkeusolojen vaativissa erityistehtävissä ja luodaan paremmat edellytykset suojata väestöä kaikissa turvallisuustilanteissa. Näitä poikkeusolojen suorituskkyä voidaan kuitenkin tarvita myös normaalioloissa onnettomuuksien tai terrori-iskujen aiheuttamissa tilanteissa.

6.4 Osaamisen hallinta

Henkilöstön osaamisen kehittämiseen on syntynyt puutteita nopean teknologisen kehityksen takia, kuten erityisesti uusien toimialan ja viranomaisten yhteisten tietoteknisten järjestelmien käyttöönottoaikataulujen suhteen. Osaamisen hallinta ja kehittäminen edellyttävät merkittävää tason nostoa koulutusmäärärahoihin vuositasolla verrattuna päättyvän palvelutasokauden tasoon. Myös työvuoroissa tehtävää tavanomaista pelastustoimintaharjoittelua varten tulee kehittää harjoitusolosuhteita Pirkanmaalla useassa toimipisteessä. Osa harjoitusolosuhteiden parantamistoimista voidaan toteuttaa investointiohjelman mukaisille uusittaville asemapaikoille rakentamisen yhteydessä. Häiriötilanteiden ja poikkeusolojen aikaisen pelastustoiminnan ja väestönsuojelun tehtävien koulutusmahdollisuuksia on kyettävä parantamaan palvelutasokaudella. Osaamisen hallinnassa on huomioitava suuri sopimushenkilöstön määrä ja heidän perus- sekä täydennyskurssitarpeensa.

6.5 Kehittämissuunnitelman koontitaulukko

Kehittämissuunnitelmaan sisältyvien toimenpiteiden toteuttaminen linjataan vuosittain osana talousarvioprosessia. Alla esitetyssä taulukossa on koottuna kehittämissuunnitelman toimenpiteet tarkemmin huomioiden suunniteltu toteuttamisaikataulu, lisäystarpeet käyttötalousarvioon, investointitarpeet sekä toimenpiteiden htv-vaikutukset.

Kulloinkin tarvittavien henkilöresurssien kohdentamisessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan koko tehtäväalueen vakansseja.

Taulukko 5. Pirkanmaan pelastustoimen palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden koontitaulukko.

Kehittämistavoite	Toteuttamisaika- taulu (vuosi)	Lisäys käyttö- talousarvioon (t€)	Investointi- tarve (t€)	HTV vaiku- tus
Kohta 5.1.4 ja 5.1.6 Onnettomuuskehityksen seurantaan sekä riskiperusteiseen valvontaan panostaminen.	2027–2030	75		1 htv
Kohta 5.2.1 Väestön varoittaminen vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittava hälytysjärjestelmä	2027–2030	80 (htv kustannus) 2027 / 10 2028 / 10 2029 / 10 2030 / 10	2027 / 60 2028 / 60 2029 / 60 2030 / 60	1 htv
Kohta 5.2.2.1 Nekalan pelastus- ja ensihoitoaseman pelastusryhmänjohtajat Asemalta puuttuvat ryhmänjohtajat	2027	380	ei vaikutusta	4 htv
Kohta 5.2.2.1 Toimintavalmiustoteumien mittaamisen ja toimintavalmiuden suunnittelun kehittäminen uudistunut ohjeistus huomioiden. Pelastustoiminnan toimintavalmiuden kehittäminen ongelmavuutujen alueella. (Janka, Rahola, Ruotula, Kaukajärvi ja Nokia eteläinen alue) osavahvuuden 24/ 7-paloaseman paloasemahanke, jolla vastataan pitkään jatkuneisiin toi-	2027–2030	5200 jakaantuu alustavasti neljälle vuodelle 2027 / 1050 2028 / 2100 2029 / 1050	Huomioitu investointisuunnitelmissa	0 htv 60 htv 12 htv 24 htv 12 htv

mintavalmiusaikapuutteisiin Tampereen länsi- ja itäpuolella. Alustava vuorovahvuus 0+2/asema. Kalustoinvestoinnit (ajoneuvot) Vuosittaisten käyttökustannusten nousu		2030/ 1050 Kustannusten kohdentuminen täsmentyy rakennusten valmistumisen yhteydessä 600	2350	12 htv
Kohta 5.2.2.4 Osaamisen hallinnan kehittäminen	2027–2030	795	ei vaikutusta	0 htv
Kohta 5.2.2.8 Pelastustoiminnan vaihtoehtoisten menetelmien käyttöönottoon varautuminen ja tarvittaessa käyttöönotto.	2027–2028	350	ei vaikutusta	oto
Kohta 5.5.1 Väestönsuojeluun varautumisen edellyttämä suunnittelu	2027–2030	160 (htv kustannus)	ei vaikutusta	2 htv
Kohta 5.5.2 Väestönsuojelutehtävien edellyttämän toiminnan ja suunnitelmien yhteensovittaminen	2027–2030	160 (htv kustannus)	ei vaikutusta	2 htv
Kohta 5.5.3 Hyvinvointialueen väestönsuojeluorganisaatio	2027–2030	80 (htv kustannus) 2027 / 25 2028 / 25 2029 / 25 2030 / 25	2027 / 130 2028 / 100 2029 / 150 2030 / 150	1 htv
Kohta 5.5.4 Väestönsuojelutehtäviin tarvittavan henkilöstön varaaminen	2027–2030	80 (htv kustannus)	ei vaikutusta	1 htv
Kohta 5.5.5 Väestönsuojelun johto- ja erityishenkilöstön koulutustarve	2027–2030	160 (htv kustannus) 150	ei vaikutusta	2 htv
Kohta 5.5.6 Poikkeusolojen johtamisedellytysten varmistaminen	2027–2030	80 (htv kustannus) 10	550	1 htv

7 LÄHDELUETTELO

Aluehallintovirasto. Pelastustoimen palvelut Pirkanmaan hyvinvointialueella 2024
– Aluehallintoviraston asiantuntija-arvio. Aluehallintovirastojen julkaisuja 323/2025.

Laki hyvinvointialueesta 611/2021.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 390/2005.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999.

Lupa- ja valvontavirasto. Ympäristövahinkojen torjuntavalmius pelastustoimessa 2025.

Pelastuslaki 379/2011.

Pirkanmaan hyvinvointialueen hallintosääntö.

Pirkanmaan hyvinvointialueen strategia 2026–2029.

Sisäministeriö. Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. Sisäministeriön julkaisu 5/2016.

Sisäministeriö. Ohje pelastustoimen sukellus- ja pintapelastustoimintaan. Sisäministeriön julkaisuja 2023:28.

Sisäministeriö. Pelastustoimen ja siviilivalmiuden suorituskyky ja suunnitteluperusteet -hanke. Yhteenvetoraportti. Sisäministeriön julkaisuja 2022:5.

Sisäministeriö. Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäministeriön julkaisuja 2025:14.

Sisäministeriö. Putoamisvaarallisella alueella työskentely pelastustoimessa. Sisäministeriön julkaisuja 2021:6.

Sisäministeriö. Pelastustoimen tehtäväkäsittely hätäkeskuksessa. Yleisohje. 2022.

Sisäministeriö. Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa elämä 2030 – Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelma. Sisäministeriön julkaisuja 2025:1.

Sisäministeriö. Valtakunnallinen ohje pelastuslaitoksille vapaaehtoisten voimavarojen hyödyntämiseksi pelastustoi-
messa. Sisäministeriön julkaisuja 2022:21.

Sisäministeriön asetus pelastustoimen palvelutasopäätöksestä 1225/2022.

Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista 1363/2018.

Sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista 1286/2019.

Valmiuslaki 1552/2011.

Valtioneuvosto. Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2025–2029. Valtioneuvoston julkaisu 2025:27.

Valtioneuvoston asetus pelastustoimen kansainvälisen avun vastaanottamisen erityisvalmiuden kokoamisesta 1110/2023.

Ympäristönsuojelulaki 527/2014.

LIITTEET

Liite 1. Pirkanmaan pelastustoimen toimintaympäristö- ja riskianalyysi TL IV

Liite 2. Väestönsuojeluun varautuminen TL IV

Seuraa meitä somessa.